

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМНЫ 2023 ОНЫ ЖИЛИЙН ЭЦСИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН

Д.Д	Зорилт дугаар	Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан зорилтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд 2023 онд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Төсөв		Шалгуур үзүүлэлт	Суурь түвшин	Зорилтот түвшин	Хугацаа I-IV улирал	Хариуцах нэгж	Жилийн эцэс	Хэрэгжилтийн хувь ЗГ 206
			Хэмжээ, сая.төг	Төсвийн эх үүсвэр			Жилийн эцэс			Хүрсэн түвшин буюу хэрэгжилт /2023 оны жилийн гүйцэтгэлээр/	Жилийн эцсийн ХШҮ
Нэг. Бодлогын баримт бичигт тусгагдсан зорилт											
"Алсын хараа 2050" 4.3.15, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 3.3.15, Агаар орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөрийн 4.2.17.											
Зорилт 1		Төр, хувийн хэвцгийн түншлэлд тулгуурласан, байгаль орчинд ээлтэй, хүлэмжийн хий багатай ногоон төслүүдийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ.	1,700.0	АББХ	Гэрээг шинэчлэн байгуулсан эсэх, нэмж тодорхойлсон бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо	2022 онд 34 нэр төрлийн зээлийн бүтээгдэхүүн	Ногоон зээлд хамрагдах бүтээгдэхүүний нэр төрлийг 3-аас доошгүй тоогоор нэмэгдүүлсэн байна.	I-IV	ОББҮХ УАӨБТГ ХБӨБЗГ	Байгаль орчинд ээлтэй, ногоон тодотголтой бүтээгдэхүүн худалдан авахад нь зориулж иргэд, аж ахуйн нэгжид хөнгөлөлттэй зээл олголтыг 2023 онд эрчимжүүлэх чиглэл хүргүүлэх тухай БОАЖ-ын сайдын 2023 оны 1/1543 тоот албан бичгийг ОББҮХ-ны Ажлын албанд хүргүүлсэн. Хорооны ээлжит хуралдаанаар ногоон зээлийн асуудлыг хэлэлцэж, 2023 онд 1.0 тэрбум төгрөг төсөвлөх асуудал дэмжигдсэн. Иргэдийн болон бизнесийн ногоон зээлийн ангиллаар тус бүр хоёр, нийт дөрвөн бүтээгдэхүүнийг шинээр нэмж, ногоон зээл олгох ажлын хүрээнд 2023 онд нийт 217 иргэн, аж ахуйн нэгжид ногоон зээл олгосон.	100
1	1.1	Ногоон зээлийн бүтээгдэхүүн бий болгоход дэмжлэг үзүүлж, зээлийн зүүгийн зардлыг хөнгөлөх татаас олгох ажлыг зохион байгуулах	1,700.0	АББХ	Гэрээг шинэчлэн байгуулсан эсэх, нэмж тодорхойлсон бүтээгдэхүүний нэр төрөл, тоо	Байгаль орчны бохирдлыг бууруулах 34 нэр төрлийн зээлийн бүтээгдэхүүнд зээлийн хүүний татаас олгосон.	Ногоон зээлд хамрагдах бүтээгдэхүүний нэр төрлийг 3-аас доошгүй тоогоор нэмэгдүүлсэн байна.	I-IV	ОББҮХ УАӨБТГ ХБӨБЗГ	Байгаль орчинд ээлтэй, ногоон тодотголтой бүтээгдэхүүн худалдан авахад нь зориулж иргэд, аж ахуйн нэгжид хөнгөлөлттэй зээл олголтод 2023 онд 1.0 тэрбум төгрөг төсөвлөсөн. Иргэдийн болон бизнесийн ногоон зээлийн ангиллаар тус бүр хоёр, нийт дөрвөн бүтээгдэхүүнийг шинээр нэмж, ногоон зээл олгох ажлыг зохион байгуулсан. Ногоон зээлийн хүүний хөнгөлөлтийг санхүүжүүлэх ажлыг хамтран хэрэгжүүлж байгаа Төрийн банк, Хаан банк, Хас банктэй 2023 оны 05 дугаар сард гэрээг шинэчлэн байгуулсан. Ногоон зээлийн хүүний хөнгөлөлтийг санхүүжүүлэх ажлын хүрээнд 2019-2022 онд нийт 3.1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг улсын төсвөөс зарцуулж, 989 иргэн, 69 аж ахуйн нэгжид ногоон зээл олгосон бол 2023 оны 09 дүгээр сарын байдлаар төсөвлөсөн 1.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт бүрэн зарцуулагдаж, нийт 217 иргэн, аж ахуйн нэгжид ногоон зээл олгосон.	100
2	1.2.	Бичил, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг ногоон бизнесийн чиглэлээр чадавжуулах	-	ОУБ	Сургалтын хөтөлбөр боловсруулсан эсэх, цахим сургалтад хамрагдсан жижиг дунд бизнес эрхлэгчийн тоо	-	Хөтөлбөрийн дагуу 500-аас доошгүй бичил, жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг чадавжуулах цахим сургалт зохион байгуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	Азийн хөгжлийн банкны дэмжлэгтэйгээр "Тойрог эдийн засаг ба ногоон бизнесийн чиглэлд БИЧИЛ, ЖИЖИГ ДУНД БИЗНЕС ЭРХЛЭГЧДИЙГ чадавжуулах" сургалтыг 05 дугаар сарын 30-ны өдрөөс 06 дугаар сарын 21-ний өдрүүдэд Улаанбаатар, Хөвсгөл, Архангай аймагт аялал жуулчлалын салбарт хүнсний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 500 бизнес эрхлэгч эмэгтэйчүүдэд нийт 15 цагийн танхимын болоод цахим хосолсон сургалт уулзалтыг амжилттай зохион байгуулсан төдийгүй "Шилдэг Ногоон Санаачилга" шалгаруулалттай холбоотойгоор 6 цуврал онлайн менторшип үйл ажиллагааг бизнес эрхлэгч эмэгтэйчүүдийг бизнесийн ертөнцөд амжилт гаргахад шаардлагатай мэдлэг, ур чадварыг эзэмшүүлэх, ялангуяа тогтвортой, тойрог эдийн засгийн практикт хэрэгжүүлэхэд нь зөвлөгөө зөвлөмж өгсөн.	100
Зэрилт 2		Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах цогц арга хэмжээ авна.	133,059.8	АББХ, ОУБ	Бууруулсан тоосонцрын агууламжийн хэмжээ	Улаанбаатар хотын агаар дахь PM2.5 тоосонцрын агууламжийг 41мкг/м3, PM10 тоосонцрын агууламжийг 88мкг/м3	Улаанбаатар хотын агаар дахь PM2.5 тоосонцрын агууламжийг 34.5мкг/м3, PM10 тоосонцрын агууламжийг 66мкг/м3	I-IV	ОББҮХ БНБЗГ		63.2

3	2.1	Орхон, Дархан-Уул, Дундговь, Өвөрхангай аймагт агаарын чанарыг 5-аас доошгүй үзүүлэлтээр хянах боломжийг бүрдүүлнэ.	4,000.0	АББХ	Автомат ажиллагаатай станц байгуулсан аймгийн тоо	Орхон, Дархан-Уул, Завхан, Хөвсгөл, Баянхонгор аймагт РМ 10 тоосонцрыг автоматаар тодорхойлж байна.	Гэрээт ажлыг хүлээн авсан байна.	I-IV	ОББҮХ, ХБОБЗГ	ОББҮХ-ноос 2023 оны төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй.	0
4	2.2	Орон байрны дотор орчны агаарын сорьц дээж авах, шинжлэхтэй холбоотой стандартыг боловсруулж, батлуулах		НҮБ-ын Хүүхдийн сан	Шинээр батлагдсан стандарт		ISO16000-ийн 7 стандартыг техникийн хорооны хурлаар хэлэлцүүлж, СХЗГ-аар батлуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ ХБОБЗГ	НҮБ-ын Хүүхдийн сантай хамтран орон байрны доторх агаарын чанарын хяналт хийх, сорьц дээж авахтай холбоотой ISO 16000-ийн 7 стандартыг боловсруулж, Байгаль орчны стандартчиллын ТХ07 техникийн хорооны 2023 оны 09 дүгээр сарын 19-ний өдрийн хурлаар хэлэлцүүлж батлуулсан.	70
5	2.3	Агаарын бохирдолтой тэмцэх Ази, Номхон далайн бүсийн түншлэлийн өндөр хэмжээний уулзалтын бэлтгэл ажлыг хангаж, зохион байгуулах	100,000.00	АББХ	Хамтран ажиллах төлөвлөгөө	Бангкок хотноо 2019 онд зохион байгуулагдсан сайд нарын өндөр түвшний хуралд 32 орны сайд оролцсон	Ази, номхон далайн бүсийн хэмжээнд хамтран ажиллах үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулж баталсан байна.	I-IV	ХБОБЗГ ОББҮХ, УАӨБТГ	Ази, номхон далайн бүс нутгийн "Цэвэр агаар-дээд түвшний чуулга уулзалт"-ын бэлтгэл ажлын хүрээнд НҮБ-ын Хүүхдийн сантай хамтран 2023 оны 02 дугаар сарын 03-ны өдөр Монгол Улс Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулахад баримталж буй бодлого, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар холбогдох яамд, төрийн захиргааны байгууллагуудыг оролцуулсан бодлогын зөвлөлдөх уулзалт, 2023 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах хүний эрх: Агаарын бохирдол, шинжлэх ухааны нотолгоо, шийдэл ШУТ-ийн бага хурлыг НҮБ-ын Хүүхдийн сан, МУИС-тай хамтран холбогдох талуудыг оролцуулан тус тус амжилттай зохион байгуулсан. Ази, номхон далайн бүс нутгийн "Цэвэр агаар-дээд түвшний чуулга уулзалт"-ыг 2023 оны 03 дугаар сарын 02-03-ны өдрүүдэд Улаанбаатар хотноо амжилттай зохион байгуулж, 53 орны 200 гаруй зочид төлөөлөгчийг оролцуулсан. Энэ үеэр Агаарын бохирдлын эсрэг Ази, номхон далайн бүсийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталсан. Тус уулзалтаар хамтын ажиллагаанд үндэслэн чадавхыг бэхжүүлэх, агаарын чанарыг сайжруулахад хоёр талт болон олон талт хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх нь зүйтэй гэдэгт талууд саналаа нэгтгэсэн. "Цэвэр агаар-дээд түвшний чуулга уулзалт"-аар олон улсын байгууллагууд эрчим хүчний салбарт Монгол Улс тархмал эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх, гэр хорооллын дулаан хангамжийн технологийн төсөлд хөрөнгө оруулалт татахад хамтран ажиллахаа илэрхийлж, дээд түвшний чуулга уулзалтын үр дүнд бүс нутгийн хэмжээнд агаарын бохирдолтой тэмцэх түншлэл хэрэгжүүлэхээр тогтсон.	100

6	2.4	Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторийн базилгыг шинэчилж, шинэ дэвшилтэт тоног төхөөрөмжөөр хангах		БНСУ-ын Эксим банк	Батлагдсан зураг, төсөл	Олон улсын тендерийг зарлаж, эхний шатны үнэлгээг хийж, эксим банкаар баталгаажуулсан. Төслийн удирдах хороог байгуулсан.	Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторийн зураг төслийг боловсруулж, барилгын ажил гүйцэтгэх олон улсын тендер шалгаруулалтыг эхлүүлсэн байна.	I-IV	УАӨБТГ	<p>"Байгаль орчны шинжилгээний төв лаборатори /БОШТЛ/-ийн чадавхыг сайжруулах" төслийн зөвлөх үйлчилгээний гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж, хэлэлцээр хийж, гэрээ байгуулах зөвлөмжийг 2023 оны 04 дүгээр сарын 27-ны өдөр Тендерийн үнэлгээний хорооноос БОАЖЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн дарга С.Цогтгэрэлд хүргүүлсэн. Тус зөвлөмжийн дагуу хэлцэл хийж, гэрээ байгуулах ажлын хэсгийг Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 05 дугаар сарын 10-ны өдрийн А/129 дүгээр тушаалаар байгуулж, 2023 оны 05-р сарын 17-ны өдөр хэлцэл хийх уулзалтыг тендерт шалгарсан. Түншлэлтэй хийж, холбогдох нөхцлийг тохирч гэрээний төслийг Хууль зүй, дотоод хэргийн яам болон Гадаад харилцааны яамдад 2023 оны 05 дугаар сарын 25-ны өдрийн 03/2937 тоот албан бичгээр хүргүүлж, хянуулсан. 2023 оны 06 сарын 23-ны өдөр гэрээ байгуулж, төслийг албан ёсоор эхлүүлсэн.</p> <p>Гэрээний дагуу зөвлөх үйлчилгээний гүйцэтгэгчдээс эхлэлийн тайланг 2023 оны 08 дугаар сарын 07-ны өдөр холбогдох талуудад хэлэлцүүлж, барилгын зураг төслийг боловсруулж байна.</p> <p>Барилгын ажлыг эхлүүлэх гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах бэлтгэл ажлын хүрээнд барилгын анхан шатны дизайн, барилгын тоног төхөөрөмж нийлүүлэх олон улсын тендерийн баримт бичгийн төсөл боловсруулсан. Мөн төсөл хэрэгжих байршил дээр байгаль орчинд нөлөөлөл байдлын үнэлгээний дүгнэлт, инженер геологийн судалгааг хийлгэж, геодезийн цэгийг тогтоосон. Архитектур төлөвлөлтийн даалгаврыг гаргуулах хүсэлтийг Нийслэлийн Хот байгуулалт хөгжлийн газарт 2023 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдрийн 05/6323 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн.</p>	50
7	2.5	Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн хийн халаалттай өрхөд үнийн урамшуулал олгох хэлбэр, хувь хэмжээг тогтоох журам боловсруулан Засгийн газарт хүргүүлэх			Засгийн газрын тогтоол	Агаарын тухай хуулийн 6.1.6-т "хийн түлшний үнийн урамшууллын хэлбэр, хувь хэмжээг тогтоох, улсын төсвөөс санхүүжүүлэх;"	Тогтоолын төслийг батлуулсан байна.	I-II	ХБОБЗГ	Бүх төрлийн хийн түлшээр ажилладаг халаалттай айл, өрхөд үзүүлэх хийн түлшний үнийн урамшууллын хэлбэр, хувь хэмжээг тогтоох үүрэг бүхий ажлын хэсэг нийт 5 удаа хуралдаж "Үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх, журам батлах тухай" Засгийн газрын тогтоолын төслийг боловсруулсан. Тогтоолын төсөлд 2023 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн 01/682 дугаар албан бичгээр яамд болон бусад холбогдох байгууллагуудаас санал авч нэгтгэн, ЗГХЭГ-т хүргүүлсэн.	30
8	2.6	Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд мөрдөх журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, нийтийн тээврийн хэрэгслийг экологийн өндөр ангиллын К5 (Евро-5) стандартын шатхууны хэрэглээнд шилжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх			Хамтарсан тушаал, захирамж	Журам шинэчлэн батлах тухай 2022 оны А/424, А/1353 дугаар хамтарсан тушаал, захирамж	Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд мөрдөх журмыг батлан, улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлсэн байна.	I-IV	ХБОБЗГ	НҮБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөр (UNDP) БОАЖЯ-наас тавьсан хүсэлтийн дагуу "Бохирдлыг бууруулах замаар эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчны тогтвортой байдлыг сайжруулах нь" төслийн хүрээнд "Агаарын бохирдлоос эрүүл мэнд ба эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөлд хөрөнгө оруулалтын жишиг тооцоолол хийх" судалгааны ажлыг хийж гүйцэтгэн үр дүнг оролцогч талуудын түвшинд танилцуулсан бөгөөд судалгааны ажлын үр дүнг "Яндангүй бүс" тогтоох бодлоготой уялдуулан эхний ээлжид 40 мянган айл өрхийн хэмжээнд судлан санал, зөвлөмж өгсөн.	0
9	2.7	Орон сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах, усан халаалтын зуухыг татан буулгаж, төвлөрсөн дулаан хангамжид холбож, ногоон байгууламж нэмэгдүүлэх ажлыг холбогдох яамд байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэх	15,113.0	Дэлхийн банк	Дулаан алдагдал бууруулсан барилга, байгууламжийн тоо	49-р сургууль, 154,157,141,208-р цэцэрлэг, СХД-ийн У-4, 2-60, 1-58, БГД-ийн 2г байр	Гэрээт ажлыг хүлээн авч дүгнэсэн байна. 3-аас доошгүй сургууль, цэцэрлэг 7-оос доошгүй 9 давхар угсармал орон сууц	IV-VIII	ХБОБЗГ	Нийслэлийн боловсролын газраас дулаан алдагдал ихтэй 12 сургууль, цэцэрлэгийг төсөлд хамруулах хүсэлт ирүүлсэн. Эдгээрээс төслийн шалгуурт нийцэж байгаа эсэхийг холбогдох газруудтай хэлэлцэх ажлуудыг эхний улиралд хийж, 3 сургууль, 4 цэцэрлэгийг сонгон Дэлхийн банканд илгээж, зохих зөвшөөрлийг авч тендер зарлан гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж гэрээ байгуулсан.	70

10	2.8		12,061.2	Дэлхийн банк	Төвлөрсөн дулаан хангамжид холбосон халаалтын зуухны тоо	ХУД-ийн 6-р хорооны цогцолбор, БЗД-ийн Зэвсэгт хүчний 189 дүгээр анги	Гэрээт ажлыг хүлээн авч дүгнэсэн байна. 2-оос доошгүй байршилд ногоон байгууламжийн эзлэх хувь хэмжээг нэмэгдүүлсэн байна.	IV-VIII	ХБОБЗГ	2023 онд 7 байршилд техникийн үзлэг, хэмжилтийг хийх, ажлын тоо хэмжээг тодорхойлж, БГД-ийн 3-р байр-"Тэгш Бүрэн констракшн" ХХК, Налайх дүүргийн 151-р цэцэрлэг "Жавхлан хүслэн" ХХК, БЗД-ийн 169-р цэцэрлэг "Тэгш Бүрэн констракшн" ХХК, ХУД-ийн 6 дугаар хорооны хэрэглэгчийг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох ажлыг "Универсум" ХХК-тай тус тус гэрээ байгуулан худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулсан.	70
11	2.9		1,063.3	Дэлхийн банк	Нэмэгдүүлсэн ногоон байгууламжийн хэмжээ				БНБЗГ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 03 дугаар сарын 06-ны өдрийн А/52 дугаар тушаалаар "Нэг сая бургас мод тарих" хөдөлгөөнийг өрнүүлэх, ажлыг зохион байгуулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг байгуулсан. Ажлын хэсэг 3 удаа хуралдаж, эхний ээлжид Туул голын дагуу бургас тарих зураг төсвийг боловсруулах ажлыг "Монголын мод үржүүлэг, цэцэрлэгжүүлэлтийн нэгдсэн холбоо" ТББ-тай гэрээ байгуулсан. Туул голын дагуу бургас тарих ажлын хүрээнд 2 байршилд мод тарих газрыг сонгон Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүрэг дэх IGM цэцэрлэгт хүрээлэн, Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнд нийт 30 мянган мод тарьсан. Улаанбаатар хотын ногоон бүсэд 20 га талбайд ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	100
12	2.10	Улаанбаатар хот болон бусад аймгийн төвүүдэд 250-аас доошгүй эрхэд монгол гэрийн ха таалт, дулаалга, агаар сэлгэлтийн багцыг түгээн дэлгэрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	500.0	НҮБ-ын Хүүхдийн сан	Багцад хамрагдсан айл өрхийн тоо	Орхон, Дундговь, Баянхонгор, Говь-Алтай, Өмнөговь аймагт 2019 оноос хойш 834 өрхөд нэвтрүүлсэн.	Сонгогдсон өрхүүдэд монгол гэрийн халаалт, дулаалга, агаар сэлгэлтийн багцыг нийлүүлсэн байна.	I-IV	ХБОБЗГ	НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн санхүүгийн дэмжлэгээр Улаанбаатар хот болон Сүхбаатар, Баянхонгор, Говь-Алтай, Өмнөговь, Орхон аймгуудад 1676 монгол гэрийн халаалт, дулаалга, агаар сэлгэлтийн багцыг нийлүүлсэн.	100
13	2.11	Агаарын бохирдлоос эрүүл мэнд болов эдийн засагт үзүүлэх нөлөөллийн судалгаа хийх	82.3	Европын холбоо	Судалгаанд хамрагдсан айл өрхийн тоо		Нөлөөллийн судалгааг хийж үр дүнг холбогдох газруудад тайлагнасан байна.	I-II	ХБОБЗГ	НҮБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөр (UNDP) БОАЖЯ-наас тавьсан хүсэлтийн дагуу "Бохирдлыг бууруулах замаар эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчны тогтвортой байдлыг сайжруулах нь" төслийн хүрээнд "Агаарын бохирдлоос эрүүл мэнд ба эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлд хөрөнгө оруулалтын жишиг тооцоолол хийх" судалгааны ажлыг хийж гүйцэтгэн үр дүнг оролцогч талуудын түвшинд танилцуулсан бөгөөд судалгааны ажлын үр дүнг "Яндангүй бүс" тогтоох бодлоготой уялдуулан эхний ээлжид 40 мянган айл өрхийн хэмжээнд судлан санал, зөвлөмж өгсөн.	100
14	2.12	Уурын болон усан халаалтын зуухны яндангийн утаанд агуулагдах агаар бохирдуулагч бодис стандартын шаардлага хангаж байгаа эсэхэд шинжилгээтэй хяналт шалгалтыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах	15.0	АББХ	Хяналт шалгалтад хамрагдсан зуухны тоо	хэмжилтийн багажгүйн улмаас өмнө нь хийгдээгүй -0	Стандартын шаардлага хангасан халаалтын зуухны тоог 10 хувиар нэмэгдүүлнэ	I-IV	СХГ	Салбарын улсын ерөнхий байцаагчийн баталсан 2023 оны 04 дүгээр сарын 06-ны өдрийн 01/09 дугаар урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалтын удирдамжийн дагуу улсын хэмжээнд 201 халаалтын зууханд Portable Gas analyzer багажаар хэмжилтийг хийхэд 26 халаалтын зуухнаас ялгарах утааны нүүрсхүчлийн хий, хүхэрлэг хий, азотын давхар исэл агаарын чанар стандартаас хэтэрсэн тул агаар шүүгчийг стандартын түвшинд шүүх, тоног төхөөрөмжид засвар үйлчилгээ хийх талаар улсын байцаагчийн албан даалгавар 13 аж ахуй нэгжид, улсын байцаагчийн 3 заалт бүхий 3 албан шаардлага өгч 32 зууханд шинжилгээ хийх сорьцын цэгийг байрлуулах талаар албан бичиг хүргүүлж, илэрсэн зөрчилд 13 аж ахуйн нэгж байгууллагад 12,1 сая төгрөгийн торгуулийн арга хэмжээ авч ажилласан. Улсын хэмжээний 560 зуухнаас 201 халаалтын зууханд шалгалт хийж, 185 зуухны шүүлтүүрээс гарах утааны стандартыг хангуулсан нь Стандартын шаардлага хангасан халаалтын зуухны тоог 10 хувиар нэмэгдүүлж зорилтод хүрч ажилласан байна.	100

1E	2.13	Нийслэлийн агаарын чанарын бүсэд агаар бохирдуулагч эс үүсвэр бүхий объектуудэд урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт хийх	20.0	АББХ, ОНТ	Хяналт шалгалтад хамрагдсан эх үүсвэрийн тоо	2022 онд агаар бохирдуулагч 2187 эх үүсвэрт шалгалт хийсэн	Агаар бохирдуулагч эх үүсвэр бүхий объектын тоог 5% бууруулж, стандартын шаардлагад нийцүүлсэн байна.	I-IV	СХГ	Салбарын улсын ерөнхий байцаагчийн баталсан 01/07 дугаартай удирдамжийн дагуу нийслэлийн 7 дүүргийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа 938 аж ахуй нэгж байгууллагад хяналт шалгалт хийсэн. Хяналт шалгалтаар Уурын болон усан халаалтын зуух нь "4.2 МВт хүртэл чадалтай ус халаах зуух Техникийн ерөнхий шаардлага" 5043:2016, 5216:2016 стандартын шаардлага хангаж байгаа эсэх, агаар бохирдуулагч бодисыг саармагжуулах, цэвэрлэх физикийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах нойтон, хуурай зэрэг үнс баригч тоног төхөөрөмжөөр тоногдсон эсэх, үнс баригч тоног төхөөрөмж нь байнгын хэвийн ажиллагаатай эсэх, зуухны яндангаас гарч байгаа утааны найрлага нь агаар бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнд байгаа эсэх, зуухнаас гарч буй үнсийг салхинд хийсэхээс урьдчилан сэргийлж битүү саванд хадгалдаг эсэх, хуулиар хориглосон үйл ажиллагаа явуулсан эсэх зэргийг шалгахад 44 иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллага нь агаарын бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай, агаарын тухай хуулиудыг тус тус зөрчсөн зөрчил гаргасан тул Зөрчлийн тухай хуулийн холбогдох заалтын дагуу нийт 22.900.000 төгрөгийн торгууль ногдуулж, улсын байцаагчийн хугацаатай 44 албан даалгавар, үйл ажиллагаа, ашиглалтыг түр зогсоох улсын байцаагчийн акт 1 аж ахуй нэгжид, үйл ажиллагаа сэргээх акт 1 аж ахуй нэгжид, улсын байцаагчийн зөвлөмж 1 аж ахуй нэгжид, улсын байцаагчийн албан шаардлага 10 аж ахуй нэгж, иргэнд тус тус хүргүүлж ажилласан. Шалгалтад хамрагдсан аж ахуй нэгжүүдээс Буян-Ухаа цэвэрлэх байгууламж, ХИХУГ-ын 14, 24, 83, 117, 45, 11, 14 дугаар халаалтын зуухнууд, Ану сервис ХХК-ийн 25, 26, 72, 112, 87, 22, 15 дугаар халаалтын зуухнууд нь стандарт шаардлага хангуулж, "Дулаан Хөөс ХХК нь Дулааны III-р цахилгаан станцаас уур гэрээлж авч халаалтанд холбогдсон, мөн ХИХУГ-ын 117-р зуух нь газанд холбогдож халаалтын зуухаа буулгаж агаар бохирдуулагч эх үүсвэрийн тоог 1.8 хувиар бууруулсан байна.	44.6
1E	2.14	Аялал жуулчлалын бааз, ШТС-уудын ариун цэврийн байгууламж стандартын шаардлага хангаж буй эсэх байдалд хяналт шалгалт хийх.	5.0	АЖХ	Стандартын шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламжтай юу улчны баазын эзлэх хувь	2022 оны байдлаар жуулчны баазын 30 хувь, ШТС-ын 90 хувь нь нүхэн жорлонтой байна.	Стандартын шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламжтай АЖБ, ШТС-ын тоог 50%-д хүргэсэн байна	I-IV	СХГ, БОУАХ, АЖБЗГ	Салбарын улсын ерөнхий байцаагчийн баталсан 01/06 дугаартай удирдамжаар аялал жуулчлалын бааз, гэр кемп, ШТС-уудын ариун цэврийн байгууламж стандартын шаардлага хангаж буй байдалд урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт хийж гүйцэтгэсэн. Хяналт шалгалтад нийт 1061 аялал жуулчлалын бааз, ШТС-уудыг хамруулж, 963 нүхэн жорлон, 638 стандартын шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламж ашиглаж байгаагаас стандартын шаардлага хангаагүй 516 нүхэн жорлонг буулгуулж, 1815 м2 талбайд мэргэжлийн байгууллагаар халдваргүйжүүлэлт хийлгүүлж ажилласан. Шалгалтын хүрээнд 303 аж ахуйн нэгж, байгууллагад 1055 заалт бүхий улсын /ахлах/ байцаагчийн албан шаардлага хүргүүлж, зөрчил гаргасан 11 иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад 7.850.0 мянган төгрөгийн торгох шийтгэл оногдуулж ажилласан. Шалгалтад хамрагдсан 301 аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагааг 01.1.4 кодтой хяналтын хуудсаар эрсдэлийг үнэлэхэд 11.2 хувь нь бага эрсдэлтэй, 72.4 хувь нь дунд эрсдэлтэй, 16.2 хувь нь их эрсдэлтэй байна. Хяналт шалгалтаар нүхэн жорлонгийн ашиглалтыг 53.6 хувиар бууруулсан байна.	70
1E	2.15	Химийн хорт болон аюултай бодисын цахим бүртгэл, мэдээллийн системийг ашиглалтад оруулах		ОУБ	Үүсгэсэн мэдэ	Мэдээллийн сан үүсгэх нөхцөл байдлын судалгаа хийсэн.	Химийн хорт болон аюултай бодисын мэдээллийн системийг ашиглалтад оруулна.	I-IV	ХБОБЗГ	"Химийн хорт болон аюултай бодисын цахим бүртгэл, мэдээллийн цахим систем"-ийн хөгжүүлэлтийг хийж ашиглалтад оруулсан. Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага нь химийн хорт болон аюултай бодисын бүртгэл мэдээллийн цахим системийг ашиглан Химийн хорт болон аюултай бодисын хууль эрх зүй, статистик тоон мэдээлэл, хор аюулын лавлах мэдээлэл болон бусад холбогдох мэдээллийг авах боломжтой. Мөн аж ахуйн нэгж, байгууллагууд нь энэхүү мэдээллийн системийг ашиглан химийн бодисын зарцуулалт, шилжилт хөдөлгөөн, хил гаалиар орж буй химийн бодисоо бүртгэх боломжтой болж Гаалийн системтэй интеграци хийгдсэн. Тус мэдээллийн системийг ашиглах боломжтой болсон. Цахим хуудас https://chemical.met.gov.mn/	100

18	2.16	Монгол Улсад ашиглахыг хориглосон химийн хорт болон аюултай бодисын жагсаалт, Монгол Улсад ашиглахыг хязгаарласан бодисын жагсаалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах			Засгийн газрын тогтоолд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлт	Засгийн газрын 2007 оны 95 дугаар тогтоолоор жагсаалт батлагдсан	Монгол Улсад ашиглахыг хязгаарласан бодисын жагсаалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан байна	I-IV	ХБОБЗГ	"Аюултай хог хаягдлыг хил дамжуулан тээвэрлэх, зайлуулахад хяналт тавих тухай Базелийн конвенц", "Аюултай зарим бодис болон пестицидийг олон улсын хэмжээнд худалдаалахад хэрэглэх урьдчилан мэдээлж зөвшилцөх журмын тухай Роттердамын конвенц", "Удаан задардаг органик бохирдуулагчийн тухай Стокгольмын конвенц"-ын Талуудын нэгдсэн бага хурал байгуулагдаж, БОАЖЯ-наас 3 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр оролцсон. Тус хуралд Стокгольмын конвенцийн "Хавсралт А"- Устгах ангиллын бодисуудын жагсаалтад Нарийн бичгийн дарга нарын газраас мэдэгдсэн саналд тусгагдсан Перфторогексан сульфоны хүчил, перфторогексан хүчил түүний давс ба түүний нэгдлүүд, деклоран плас, метоксихлор, UV-328 phenolic bezotriazole BZT химийн бодисуудыг тусгай нөхцөлгүйгээр нэмж оруулах хэлэлцээрт дэмжсэн байр суурьтай оролцов. Роттердамын конвенцийн хүрээнд "Хавсралт 3"-д оруулахаар тусгагдсан декабромодифенил эфир, перфтороктанойн хүчил, түүний давс ба холбогдох нэгдлүүд, ацетохлор, карбосульфан, хризотил асбест, фентион зэрэг хавсралт 3-д нэмэх асуудлыг конвенцийн талууд хэлэлцээд ацетохлор, хризотил асбест, параквайт дихлорид агуулсан шингэн найрлагатай бодис зэргээс бусдыг нь Роттердамын конвенцийн 3 дугаар хавсралтын жагсаалтад оруулахаар шийдвэрлэсэнийг дэмжиж санал өгсөн. Засгийн газрын тогтоолын төслийг боловсруулж, яамдаас санал авахаар бэлтгэж байна.	30
19	2.17	Хөрсний бохирдлыг бууруулах цогц арга хэмжээ авах	200.00	ГЗТ, АББХ	Судалгааны тайлан	2014 он нянгийн судалгаа хийсэн.	Санхүүжилтийг шийдвэрлэж, судалгааны ажлыг эхлүүлсэн байна.	I-IV	ХБОБЗГ ОББҮХ	Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооноос 120 сая төгрөгийн санхүүжилтийг 2023 оны төлөвлөгөөнд тусгах саналыг хүргүүлсэн боловч дээрх санхүүжилт хасагдсан. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны А/253 дугаар тушаалаар Нийслэл хотод үер усны аюулын улмаас үүссэн хөрсний бохирдлын эсрэг хариу арга хэмжээ төлөвлөх, зохион байгуулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдан ажилласан. Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооноос санхүүжилтийг шийдвэрлэж ЦУОШГ-тай хамтран Нийслэлийн хотын 95 цэгт MNS 3298:1991 стандартын дагуу сорьц цуглуулж хөрсний нягтийн шинжилгээг хийж гүйцэтгэн мэдээлэл, дүгнэлт, зөвлөмжийг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж, ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг хийсэн. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Нийслэлийн засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагчийн 2023 оны 03 дугаар сарын 29-ны А/86, А/296 "Улаанбаатар хотын хөрсний чанарыг сайжруулах бүс тогтоох дагаж мөрдөх журам боловсруулах ажлын хэсгийн хамтарсан тушаал гарсан. Журмын төслийн боловсруулж Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 12 дугаар сарын 04-ны өдрийн А/615 тушаалаар батлуулсан.	50
<p align="center">БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 4. Усны нөөцийг бохирдол, хомстлоос сэргийлэх нэгдсэн менежментийг хэрэгжүүлж, баталгаат ундны усаар хангасан хүн амыг 85 хувьд хүргэнэ. "Алсын хараа 2050" 6.3.13, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 6.3.3. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 5.1.2.</p>											
Зорилт 3		Усны нөөцийг бохирдол, хомстлоос сэргийлэх нэгдсэн менежментийг хэрэгжүүлж, баталгаат ундны усаар хангасан хүн амыг 85 хувьд хүргэнэ.	646.0	УНГММХ	Монгол орны газар нутгийн 15.6%-г хамруулсан байна.	Монгол орны газар нутгийн 15.3%-г хамарсан.	Хайгуул судалгааны ажлын хүлээн авч, газрын доорх усны нөөцийн тархалтын судалгааг хийсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежментийн хөтөлбөрийн зардлын хуваарийг БОАЖС-ын 2023 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдрийн "Төсвийн зардлын хуваарийг шинэчлэн батлах тухай" А/567 дугаар тушаалаар зардлыг баталсан.	73
20	3.1	Булган аймгийн Дашинчилэн сумын хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийн нөөцийг тогтоох хайгуул, судалгааны ажлыг хийх	300.0	УНГММХ	Судалгааны тайлан	5 сумын төвийн ус хангамжийн эх үүсвэрийн хайгуул судалгааны ажлыг хийж хэрэгжүүлсэн.	Усны нөөцийг тогтоож, Усны нөөцийн зөвлөлөөр судалгааны тайланг хэлэлцүүлж, батлуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	Булган аймгийн Дашинчилэн сумын хүн амын үнд ахуйн ус хангамжийн эрэл хайгуулын ажлыг эхлүүлэн "Хужирт сэртэн" ХХК-тай 2023.05.18-ны өдрийн УГ/202301011 дугаартай гэрээ байгуулсан. "Хужирт сэртэн" ХХК судалгааны ажлын үр дүнгийн тайланг Усны газарт 2023.12.01-ний өдөр хүлээлгэн өгсөн. Усны нөөцийн зөвлөлийн 2023.12.12-ны өдрийн III хуралдаанаар тайланг хэлэлцүүлэн хүлээн авсан.	100

21	3.2	Гидрогеологийн дунд масштабын (1:200000) зураглалын ажлыг өргөжүүлж, усны нөөцийн тархалтыг тогтоох	300.0	УНГММХ	Зураглалын ажлыг өргөжүүлсэн талбайн хувь хэмжээ	Монгол орны газар нутгийн 15.3%-г хамарсан.	Ажлын гүйцэтгэлийг хүлээн авч, Усны нөөцийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлж, батлуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	БОАЖС-ын 2023 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдрийн "Төсвийн зардлын хуваарийг шинэчлэн батлах тухай" А/567 дугаар тушаалаар зардлыг баталсан. "Дунар-Од" ХХК-тай 2023.05.18-ны өдөр УГ/202301008 дугаар гэрээг байгуулсан. "Гидрогеологийн дунд масштабын зураглалын ажлыг өргөжүүлэх" зорилтын хүрээнд 2023 онд Өмнөговь аймгийн Манлай, Цогтцэций, Дундговь аймгийн Өлзийт, Дорноговь аймгийн Мандах сумын нутагт (L-48-XXXV, L-48-XXXVI) 1:200000 масштабтай зураглалын ажлыг улсын төсвийн хөрөнгөөр хийсэн. Тус ажлын гүйцэтгэлийн тайланг Усны нөөцийн зөвлөлийн 2023.12.12-ны өдрийн III хуралдаанаар тайланг хэлэлцүүлэн хүлээн авсан. Гидрогеологийн дунд масштабын зураглал хийгдсэн газар нутгийн хэмжээг 17.3%-д хүргэсэн.	100
22	3.3	Хөвсгөл нуурын экосистемийн бохирдлын эрдэтийн судалгаа хийж, нуурт живсэн машин техникийг татаж гаргах ажлыг зохион байгуулах		УНГММХ	Татаж гаргасан тээврийн хэрэгсэл, байршил тогтоосон тоо	5 тээврийн хэрэгслийн байршлыг тогтоосон.	10 тээврийн хэрэгслийн байршлыг тогтоож, татан гаргасан байна.	I-IV	БНБЗГ	БОАЖЯ, ОБЕГ, ЗХЖШ, ШУТИС-ийн эрдэмтэн багш, цэргийн зөвлөх инженерийн бүрэлдэхүүн, Зэвсэгт хүчний 186, 234 дүгээр ангийн алба, Онцгой байдлын газрын аврагчид 2020-2023 онд Хөвсгөл нуураас татан гаргасан "Сүхбаатар" хөлөг онгоц, 7 нэгж техник хэрэгслээс 34.7 тн бохир шатахуун, тос тосолгооны материал, Сүхбаатар хөлөг онгоцны ёроол хэсгээс 13 тн бохир, нийт 47.7 бохир шатахуун, тос тосолгооны материалыг Хөвсгөл аймгийн Алаг-Эрдэнэ сумын Хатгал тосгоны захирагчийн ажлын албатай хамтран нотломж үйлдэж, зориулалтын газарт холбогдох дүрэм, зааврын дагуу устгах ажлыг зохион байгуулсан. "Хөвсгөл нуурт живсэн тээврийн хэрэгслийг эрэн хайх, илрүүлэх, татан гаргах ажиллагаа"-ны 2023 оны тайлан, зурган цомгийг БОАЖЯ, Ажлын хэсгийн дарга болон холбогдох байгууллагуудад хүлээлгэн өгсөн.	100
23	3.4	Усны нөөцийг божирдож хомстохоос хамгаалах зорилгоор булаг шандын эхийг хамгаалах, тохижуулах, хөв цөөрөм байгуулах ажлыг зохион байгуулах		ОНТ, ХХ, ГЗТ	Хашиж хамгаалсан булаг, шанд, байгуулсан хөв цөөрмийн тоо	Өссөн дүнгээр 3168 булаг шандны эхийг хамгаалж, тохижуулсан.	Булаг шандын эхийг хамгаалж, хөв, цөөрөм байгуулах ажлын хэрэгжилтийг хангуулан ажилласан байна	I-IV	БНБЗГ	Улсын хэмжээнд 21 аймагт 178 булаг, шанд, Нийслэлд 2 булгийн эхийг хамгаалсан. Тайлант хугацаанд 13 аймагт 29770.4 м3 багтаамжтай 21 хөв цөөрмийг шинээр байгуулж, орон нутгийн болон төсөл хөтөлбөрийн хүрээнд 722,3 сая төгрөг, 2 хөв цөөрмийг сэргээн засварлахад 59,9 сая төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна.	100
24	3.5	Газрын доорх усны хяналт шинжилгээний цооног өрөмдөж, мониторингийн тсног төхөөрөмж суурилуулан газрын доорх усны хяналт-шинжилгээний сүлжээнд холбох		ХХ, ГЗТ	Хяналт шинжилгээний сүлжээнд шинээр холбосон цооногийн тоо	319 цооног бүхий газрын доорх усны хяналт-шинжилгээний нэгдсэн сүлжээтэй.	Ажлын гүйцэтгэлийг хүлээн авч, 10-аас доошгүй цэгийг нэгдсэн сүлжээнд холбосон байна.	I-IV	БНБЗГ	Монгол орны усны нөөц, горим, чанарын төлөв байдал, өөрчлөлтөд байнгын ажиглалт, хэмжилт хийх, газрын доорх усны хяналт шинжилгээний 319 цэгийг мэдээллийг www.groundwater.mn нэгдсэн сүлжээнд холбосон. Улсын усны нэгдсэн сүлжээг өргөжүүлэх ажилд төсөв батлагдаагүй бөгөөд ус ашиглагч байгууллагуудын дотоодын хяналтын 4-өөс доошгүй цэгээр нэмэгдүүлэхээр төлөвлөсөн. Тус ажлын хүрээнд ус ашиглагч 10 аж ахуйн нэгж байгууллагад дотоодын хяналтын цэг байгуулж, сүлжээнд холбох тухай зөвлөмж хүргүүлсэн. Үүнээс Эрдэнэт ТӨҮГ-2 цэг, Саус Гоби Сэндс ХХК-2 цэг, Баянхонгор аймгийн Галуут сумын "Монгол болгар гео" ХХК-ийн алтны уурхай-1 цэг, Өвөрхангай аймгийн Хужирт сумын "Хужирт" ХХК-1 цэг нийт 6 цэгийг шинээр холбож, улсын хэмжээнд 325 цэг сүлжээнд холбогдсон.	60
25	3.6	Газрын доорх усны хяналт шинжилгээний сүлжээг өргөжүүлж, нэгдсэн сүлжээнд холбох ажлын үлдэгдэл санхүүжилт	46.0	УНГММХ	Ажлын үлдэгдэл санхүүжилт	2022 оны гэрээ	Санхүүжилтийг шийдвэрлэж, гүйцэтгэгчийн ажиллах нөхцөл, бэлтгэл ажлыг хангасан байна.	I-IV	БНБЗГ	БОАЖС-ын 2023 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдрийн "Төсвийн зардлын хуваарийг шинэчлэн батлах тухай" А/567 дугаар тушаалаар зардлыг баталсан. Усны газрын даргатай байгуулсан 2022.04.27-ны өдрийн №УГ/202201002 гэрээг үндэслэн "Газрын доорх усны хяналт шинжилгээний сүлжээг өргөжүүлж, нэгдсэн сүлжээнд холбох" ажлыг гүйцэтгэж "Карст" ХХК нь 2022.10.15-ны өдөр гэрээ дүгнэсэн актаар хүлээлгэн өгсөн байна. Үлдэгдэл санхүүжилтийг Усны газраас шилжүүлэхээр ажиллаж байна.	70
26	3.7	Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хуулинд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах		Гадаадын зээл, тусламж	Батлагдсан хуулийн үзэл баримтлал	Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль 2020 онд шинэчлэн батлагдсан	Хуулийн төслийг боловсруулж, холбогдох талуудаар хэлэлцүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	1."Ажлын хэсэг байгуулах тухай" БОАЖС-ын 2022 оны А/581 дүгээр тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсэг Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хуулийг шинэчлэн боловсруулж 2023.06.05-ны өдрийн 01/3117 тоот албан бичгээр Сангийн яаманд хүргүүлсэн. 2.Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, холбогдох байгууллагуудаас саналыг авч тусган, 2024 оны Төсвийн тухай хуулийг дагуулан батлуулахаар Сангийн яаманд 2023.09.22-ны өдрийн 01/5099 албан бичгээр хүргүүлсэн.	50

27	3.8	Сав газрын захиргаадын нэгдсэн сургалтыг зохион байгуулах			Зохион байгуулсан сургалтын тоо	2022 онд сургалтыг 2 удаа зохион байгуулсан	СГЗ-дын нэгдсэн сургалтыг 2 удаа зохион байгуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	БОАЖА-ны БНБЗГ-аас Усны газар, 21 СГЗ-ын албан хаагчдыг хамруулан 2023.01.31-02.01-ний өдөр Цаг, уур орчны шинжилгээний газрын хурлын танхимд "Сав газрын захиргаадын чадавхыг бэхжүүлэх" сургалт, НҮБ-ын Тогтвортой хөгжлийн газар, ЮНЕСКО-ын Усны аюулгүй байдал, тогтвортой менежментийн Олон Улсын төв, "K Water" компани хамтарсан сургалтыг, 2023 оны 04 дүгээр сард Бүгд Найрамдах Солонгос Улсад зохион байгуулагдсан "Усны нөөцийн нэгдсэн менежмент"-ийн сургалт, 2023 оны 08 дугаар сард "Байгаль хамгааллын байнгын санхүүжилт"-ийн хөтөлбөр Сав газрууд болон Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын менежмент, газрын доорх усны асуудал хариуцсан мэргэжилтнүүдийг чадавхжуулах сургалт, 2023 оны 10 дугаар сард Австрали Улсын Засгийн газрын тэтгэлэгт "Усны нөөцийн нэгдсэн менежмент"-ийн хөтөлбөрт холбогдох албан тушаалтнуудыг оролцуулж, зохион байгуулсан.	100
28	3.9	Булаг шандын эхийг хашиж хамгаалах, хөв цөөрөм барих нэгдсэн жишиг арга аргачлалыг боловсруулж, зураг төслийг батлуулэх			Батлагдсан зураг төсөл	-	Нэгдсэн жишиг арга аргачлалыг боловсруулж, зураг төслийг батлуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	Дэлхийн байгаль хамгаалах сангийн санхүүжилтээр "Булаг шандын эхийг хашиж хамгаалах, хөв цөөрөм барих нэгдсэн жишиг арга аргачлалыг боловсруулж, зураг төслийг батлуулах" ажлыг төлөвлөсөн боловч санхүүжилтийн асуудал шийдэгдээгүй. Үнэлэх боломжгүй.	0
29	3.10	Усны үндэсний зөвлөлийн хуралдааныг зохион байгуулах			Хурлын тоо	Хурлыг 2022 онд 1 удаа зохион байгуулсан.	Хурлыг 1 удаа зохион байгуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	Усны үндэсний зөвлөлийн ажиллах журам, Ерөнхий сайдын захирамжийн төслийг тус тус боловсруулан, Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газарт 2023 оны 05 дугаар сарын 17-ны өдрийн 01/2777 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн. Батлагдсан журам, захирамжийн дагуу Усны үндэсний зөвлөлийн хуралдааныг зохион байгуулахаар төлөвлөгөөг гаргасан.	50
БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 4. "Хөх морь" төслийн хүрээнд гадаргын усны хуримтлал бий болгон усан хангамжийг нэмэгдүүлэх Орхон-Онги, Хэрлэн-Тооноот төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төслийг боловсруулан төслийн байгууламжийн ажлыг эхлүүлнэ. "Алсын хараа 2050" 6.3.9, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 6.3.2, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 5.1.11.											
Зорилт 4		"Хөх морь" төслийн хүрээнд гадаргын усны хуримтлал бий болгон усан хангамжийг нэмэгдүүлэх	12,232.9	ОУБ, УНГММХ	1-ээс доошгүй төслийн зураг төсөв батлуулсан эсэх	1 байршилд ТЭЗҮ хийгдсэн	Ажлын зураг төсөв, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ боловсруулж, батлуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	"Хөх морь" төслийн хүрээнд гадаргын усны хуримтлал бий болгон усан хангамжийг нэмэгдүүлэх Орхон-Онги, Хэрлэн-Тооноот төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төслийг боловсруулан ажлыг эхлүүлсэн байна.	82.9
30	4.1	Усны нөөцийг хуримтлуулж ус хангамжийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх Онги голын урсцыг сайжруулах ажлын зураг төсвийг, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ боловсруулах	3900	ОУБ	Боловсруулсан зураг төсөв	Онги голын урсцыг сайжруулах төслийн ТЭЗҮ батлагдсан.	Онги голын урсцыг сайжруулах төслийн ажлын зураг төсөв, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээг боловсруулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	"Эгийн гол, Шүрэн, Чаргайтын УЦС, Орхон усан цогцолбор" бүс нутгийн байгаль орчны үнэлгээний ажлын 3.9 тэрбум.төг-ийг ЭЗХЯ-нд батлуулсан. Төрийн худалдан авах ажиллагааны газраас "Материал ирүүлэх тухай" 2023.03.31-ний өдрийн А-1/1093 албан бичгийг ирүүлсэн. Эдийн засаг, хөгжлийн сайдын "Жагсаалт шинэчлэн батлах тухай" 2023.04.11-ний өдрийн А/18 дугаар тушаалаар тус арга хэмжээний санхүүжилтийг хассан. Үнэлэх боломжгүй	0
31	4.2	Сэлэнгэ мөрний сав газарт барихаар төлөвлөгдсөн усны барилга байгууламжийн бүс нутгийн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх	7800	ОУБ	Судалгааны тайлан	Сэлэнгэ мөрний усзүй, усны балансын тооцоо судалгааг хийж, Усны нөөцийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлсэн.	Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний эхний тайланг хийлгэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	ЭХЯ, ГХЯ, БОАЖА, Усны газар, ЮНЕСКО-ийн төлөөлөл, ЭГУЦС ТӨХХК-тай хамтарсан уулзалтыг 2023.03.31-ний өдөр хийж, Сэлэнгэ голын сав газарт Монгол Улсын барихаар төлөвлөж буй усны барилга, байгууламж (Эгийн гол, Шүрэн, Чаргайтын УЦС, Орхон усан цогцолбор) бүс нутгийн байгаль орчны үнэлгээний ажлын 3.9 тэрбум.төг-ийг ЭЗХЯ-нд батлуулсан. Төрийн худалдан авах ажиллагааны газраас "Материал ирүүлэх тухай" 2023.03.31-ний өдрийн А-1/1093 албан бичгийг ирүүлсэн. Эдийн засаг, хөгжлийн сайдын "Жагсаалт шинэчлэн батлах тухай" 2023.04.11-ний өдрийн А/18 дугаар тушаалаар тус арга хэмжээний санхүүжилтийг хассан. Үнэлэх боломжгүй	0

32	4.3	Улаанбаатар хотын Төв цэвэрлэх байгууламжаас дөвш Туул голын голд шууд дагуу 35-40 км орчим ёроолын хурдсыг цэвэрлэх	89.3	УНГММХ	Цэвэрлэсэн талбайн хэмжээ	-	Туул голын 35-40 км орчим ёроолын хурдсыг цэвэрлэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	Туул голыг цэвэрлэх зорилгоор "Голын ёроолын хурдсыг цэвэршүүлэх техник хэрэгсэл"-ийг хүлээн авч, техникийг ажиллуулахад шаардлагатай 380 вольтын 100KW хүчин чадал бүхий дизель генератор 1ш, 40 тонн даацтай дугуйт чиргүүл 1ш, 2500 л/мин, 30hp/22kw хүчин чадал бүхий компрессор 1ш, 30м/мин дамжуулах хурдтай 50 м урт туузан дамжуулагч 1ш, тус бүр 50 м урт, 150 мм голчтой ус дамжуулах 2 ш уян хоолойг авах "Улаанбаатар хотын төв цэвэрлэх байгууламжаас гарч байгаа хаягдал, божир ус Туул голд нийлсэн хэсгийн лаг хагшаасыг цэвэрлэх ажлын даалгавар"-ыг Усны газрын даргаар батлуулж, зардлыг ОББҮХ-ны хөрөнгөөр худалдан авахаар БОАЖЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны А/355 дугаар тушаал, ОББҮХ-ны 2023 оны 23/06 дугаар тогтоол гаргуулан худалдан авах ажиллагааг зарлаж, "Батцариг" ХХК, "Хонин констракшн" ХХК-тай дугуйт чиргүүлээс бусад тоног төхөөрөмж нийлүүлэх гэрээ байгуулж, гадна агаарын температурыг нэмэх хэмд хүрэхээр ажлыг эхлүүлэх бэлтгэл ажлыг хангасан.	30
33	4.4	Хилийн усны ажлын хэсэг, шинжээчдийн багийн уулзалтыг зохион байгуулах	30	УНГММХ	Зохион байгуулсан хуралдааны тоо	2022 онд Монгол, Оросын хилийн усны ээлжит хуралдааныг зохион байгуулсан.	Хилийн усны ажлын хэсэг, шинжээчдийн 2 уулзалтыг зохион байгуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	"Хилийн усыг хамгаалах, ашиглах" Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын 1995 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдрийн хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах бүхий үүрэг бүхий Монгол, Оросын Хилийн усны хамтарсан комиссын ажлын хэсэг, бүрэн эрхт төлөөчдийн XVII хуралдаан, шинжээчдийн багийн уулзалтыг 2023 оны 10, 11, 12 дугаар сард тус тус зохион байгуулсан. Хуралдаанд Монгол Оросын хилийн усны комиссын гишүүд оролцож, хилийн усны чанар, эрүүл ахуй халдвар судлалын нөхцөл байдал, усны ашиглалт хамгаалалт, Сэлэнгэ мөрний урсац, үерийн асуудлаар мэдээлэл солилцож, 2024 оны хуралдааны төлөвлөгөөг баталсан. Сэлэнгэ мөрнийг хамгаалахын тулд түүний цутгал голууд, голын эхийг хамгаалж, үер гангаас сэргийлэх, хамгаалах, хур тунадасны усыг хуримтлуулах талаар талууд санал нэгдсэн.	100
34	4.5	Архангай аймгийн Эрдэнэмандал сумын нутаг дахь Бөөрөгийн цагаан нуурыг сэргээх	23.4	УНГММХ	Нэмэгдсэн усны түвшин	2020 онд нуур сэргээх ажлын 70 хувийг хийж хэрэгжүүлсэн.	Нуурыг сэргээх ажлыг хүлээн авсан байна.	I-IV	БНБЗГ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2021.12.11 өдрийн Хөрөнгө оруулалтын эрх шилжүүлэх тухай А/392 дугаар тушаалаар баталсан. Архангай аймгийн Эрдэнэмандал сумын нутаг дахь Бөөрөгийн цагаан нуур сэргээх ажлыг гүйцэтгэгч "Аригшан" ХХК-тай ажил гүйцэтгэх 20/261 тоот гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулан, ажил гүйцэтгэж дуусах хугацааг 2023.11.01-ний өдөр хүртэл сунгасан. Бөөрөгийн голын тохойрсон хэсгээс (сонгосон хөндлүүрээс) 975 м урттай ил сувгаар (шуудуугаар) усыг авч Бөөрөгийн цагаан нуурт хүргэхээр төлөвлөсөн. Ус татах сувгийн ёроолын өргөн 1.0 м, ухлагын гүн 0.40-3.52 м, тооцоот зарцуулга 0.36 м3/с, суваг доторлогоогүй, төсөл хэрэгжснээр 900 м хүртэл урт, 500 м өргөн, 1.2-1.6м хүртэл гүнтэй, 500 мян.м3 эзэлхүүнтэй, 32.5 га усны мандлын талбай бүхий нуурыг сэргээсэн бөгөөд ажлын гүйцэтгэлийг 2023.12.05-ны өдөр Барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комисст хүлээлгэн өгсөн.	100
35	4.6	Өвөрхангай аймгийн Нарийн тээл суманд "Их булаг" хөв цөөрөм байгуулах	340.8	УНГММХ	Байгуулсан хөв	Батлагдсан зураг	Ажлыг хүлээн авч, орон нутагт хүлээлгэн өгсөн байна.	I-IV	БНБЗГ	Өвөрхангай аймгийн Нарийнтээл суманд "Их булаг" хөв цөөрөм байгуулах ажил гүйцэтгүүлэх УГ/202301012 дугаар гэрээг 2023.05.22-ны өдөр "Усны барилга" ХХК-тай байгуулсан. Тус ажлын хүрээнд уулс хоорондын хөндийг хааж 4.23 м өндөртэй, 83.81 м хярын урттай, 4 м хярын өргөнтэй, боомтын дээд налууг 1:3, доод налууг 1:2 налуутай боомт барьж, боомтын доод талаар D=300 мм ган хоолойгоор ус гаргагч хийж, барилгын үеийн болон хэрэгцээний усыг гаргах, хаврын шар усны болон зуны хур борооны үед уг хэсгээр өнгөрөх үерийн усыг нэвтрүүлэхээр боомтын зүүн талаар 94.29 м урттай 2.0 м ёроолын өргөнтэй трапец хэлбэртэй ус хаях сувагтай, 1.13 га газарт 11,745.0 м³ ус хуримтлуулах боломжтой болсон. "Их булаг" хөв цөөрмийн барилга угсралтын ажлыг Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын А/543 дугаар захирамжаар 16 хүний бүрэлдэхүүнтэй комисс ажиллан 2023.09.04-нд хүлээн авч, Өвөрхангай аймгийн Нарийнтээл сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн.	100

36	4.7	Өрөмдлөгийн ажлын нэгжийн үнэлгээг шинэчлэн боловсруулах /үлдэгдэл санхүүжилт/	9.4	УНГММХ	Өрөмдлөгийн нэгжийн үнэлгээ	2022 оны гэрээ	Санхүүжилтийн үлдэгдлийг шийдвэрлэж, тайланг хүлээн авсан байна.	I-IV	БНБЗГ	"Эрдэнэдрилинг" ХХК-тай 2022.08.02 өдөр 2022/11 дугаар гэрээг байгуулсан ба гүйцэтгэгч байгууллагын албан хүсэлтийн дагуу 2023.09.29-ний өдөр хүртэл гэрээг сунгасан. "Эрдэнэдрилинг" ХХК нь Олон улсад мөрдөгдөж байгаа ижил төстэй норм, стандартуудаас АНУ, Австрали, ОХУ-д мөрдөгдөж байгаа нийт 13 стандарт, ном, гарын авлагыг орчуулах ажил хийгдэж, ажлын явц 80 хувьтай бөгөөд ажлыг хүлээлгэн өгсний дараа санхүүжилтийг олгохоор ажиллаж байна.	50
37	4.8	Увс аймгийн Хяргас сумын Билүүгийн голын эргийг хамгаалах	30.0	УНГММХ	Хамгаалсан талбайн хэмжээ	Батлагдсан зураг, төсөв	Билүүгийн голын эргийн хамгаалалтын ажлыг хийсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	Увс аймгийн Хяргас сумын Билүүгийн голын эргийг хамгаалах ажлыг гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж, "ССТ-ОД" ХХК-тай 2023.08.21-ний өдөр УГ/202301006 дугаартай гэрээг байгуулсан. Голын эргийн эгц хадтай хэсэгт мал усанд унахаас хамгаалж, 2 м-ийн зайтай 78 ш шонг 1700 мм урттай 50х50х2.5мм хэмжээтэй төмрөөр газрын хөрсөнд 500 мм гүнд суулгаж, хашааны хаалт хэсэгт 2100 мм урттай тор 3 ммх1,2м-60х60мм-30м, газрын хөрснөөс 1200 мм өндөр хашааг хийж, хамгаалсан. Тус ажлын гүйцэтгэлийг 2023.11.06-ны өдөр Увс аймгийн Хяргас сумын ЗДТГ-т хүлээлгэн өгсөн.	100
38	4.9	Булган аймгийн Хутаг-Өндөр сумын Уньт багийн "Их булгийн рашаан"-ыг хашиж хамгаалах	10.0	УНГММХ	Хашиж хамгаа	-	"Их булгийн рашаан"-ыг хашиж хамгаалах ажлыг хийсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	Усны газрын даргын 2023.04.04-ний А/28 дугаар тушаалаар Булган аймгийн Хутаг-Өндөр сумын Уньт багийн Их булгийн эхийг хамгаалах ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах үнэлгээний хороо байгуулсан. Булган аймгийн Хутаг-Өндөр сумын Уньт багийн Их булгийн эхийг хамгаалах ажил гүйцэтгэх гэрээг 2023.04.07-ны өдөр "Их булаг хөгжил" ТББ-тай байгуулсан. Их булгийн эхийг хамгаалах ажлыг хийж дуусган Сэлэнгэ голын СГЗ-д 2023.09.15-нд гүйцэтгэлийн тайланг хүлээлгэн өгсөн.	100
<p align="center">БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт, Ойгоор бүрхэгдсэн талбайн хэмжээг 8.6 хувьд хүргэнэ. "Алсын хараа 2050" 6.1.3, 6.2.4, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 6.2.5, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 5.1.5, Шинэ сэргэлтийн бодлогын 5.4.2, 18.</p>											
<p>Зорилт 5</p>											
		Зориудаар ойжуулах, байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих замаар доройтсон ойг нөхөн сэргээх, ойжуулалтын ажлын үр дүн, чанарыг сайжруулж, мод тарьж ургуулахад мөнгөч урамшуулал олгож эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.	3,562.5	ОХ	Ойжуулалт, нөхөн сэргээлт хийсэн, байгалийн сэргэн ургалтад туслах ажлыг гүйцэтгэсэн, ойн зурвас байгуулсан талбайн хэмжээ	347 га талбайд ойжуулалт, нөхөн сэргээлт, 100 га талбайд ойн зурвас байгуулсан.	128 га ойжуулах, 800 га байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих, 80 га хамгаалалтын ойн зурвас, 8 га эх ургамлын плантаци байгуулах, 40 га үрийн талбай тусгаарлах, 97 га үрийн арчилгаа, 200 кг мод, сөөгийн үр худалдан авсан байна. Улсын хэмжээнд 9.0 мян.га талбайг ойжуулж, нөхөн сэргээсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Хангай бүсэд ойжуулах, нөхөн сэргээх ажлыг Архангай, Булган, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Дорнод, Завхан, Увс, Хөвсгөл, Хэнтий аймгийн доройтсон ойн санд 800 га талбайд, Байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих замаар доройтсон ойг нөхөн сэргээх ажлыг нийт 128 га Баянхонгор аймагт 5.0 га, Говь-Алтай аймагт 10.0 га, Говьсүмбэр аймагт 10 га, Дорнод аймагт 10 га, Дундговь аймагт 5.0 га, Өвөрхангай аймагт 10 га, Сүхбаатар аймагт 10.0 га, Увс аймагт 10.0 га, Ховд аймагт 10.0 га нийт 80 га талбайд хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах ажлыг 75 га талбайд нийт 44300 ширхэг мод тарих ажлыг тус тус хийж гүйцэтгэсэн байна.	77.9
39	5.1	Ойг нөхөн сэргээх, ойжуулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	1,164.8	ОХ	Ойжуулалт, нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ	347 га талбайд ойжуулалт хийсэн.	128 га талбайд ойг нөхөн сэргээх, ойжуулах ажил гүйцэтгэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Хангай бүсэд ойжуулах, нөхөн сэргээх ажил гүйцэтгэх тендерийн баримт бичиг, ажлын даалгавар батлуулан 6 багц тендерийн гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж 2023.05.29-ний өдөр гэрээ байгуулсан. Хангай бүсэд Өвөрхангай аймагт 20 га, Завхан аймагт 20 га, Дорнод 20 га, Сэлэнгэ аймагт 20 га, Төв аймагт 28 га, Булган 20 га нийт 128 га талбайд ойжуулах, нөхөн сэргээх ажлыг хийсэн. Завхан аймгийн Түдэвтэй, Өвөрхангай аймгийн Бат-Өлзий, Төв аймгийн Батсүмбэр, Улаанбаатар хотын ногоон бүсэд нийт 87 га талбайд ойжуулах ажил хийж гүйцэтгэсэн.	100
40	5.2	Байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих замаар доройтсон ойг нөхөн сэргээх	592.0	ОХ	Байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжсэн талбайн хэмжээ		800 га талбайд байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих ажил гүйцэтгэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Доройтсон ойн санд 800 га талбайд байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих замаар доройтсон ойг нөхөн сэргээх ажлын тендерийн баримт бичиг, ажлын даалгавар батлуулж, "Их сумт хайрхан" ХХК, "Хан хөвч" ХХК-тай гэрээ байгуулсан. Архангай, Булган, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Дорнод, Завхан, Увс, Хөвсгөл, Хэнтий аймгийн доройтсон ойн санд 800 га талбайд байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих замаар доройтсон ойг нөхөн сэргээх ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	100

41	5.3	Ойн зурвас байгуулах	900.0	ОХ	Ойн зурвас байгуулсан талбайн хэмжээ	100 га талбайд ойн зурвас байгуулсан.	80 га талбайд ойн зурвас байгуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах ажлын худалдан авах ажлыг зохион байгуулсан. Хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах ажлыг Баянхонгор аймгийн Богд суманд 5 га, Говь-Алтай аймгийн Бигэр суманд 5 га, Говьсүмбэр аймгийн Баянтал суманд 10 га, Дорнод аймгийн Хэрлэн суманд 10 га, Дундговь аймгийн Сайхан-Овоо суманд 5 га, Өвөрхангай аймгийн Баян-Өндөр суманд 10 га, Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт суманд 10 га, Увс аймгийн Өлгий суманд 10 га, Ховд аймгийн Эрдэнэбүрэн суманд 5 га, Чандмань суманд 5 га талбайд буюу нийт 10 байршилд 75 га талбайд нийт 44300 ширхэг мод тарьж хийж гүйцэтгэсэн.	93
42	5.4	Мод, сөөгийн үрийн нөөц бүрдүүлэх, үр худалдан авах	100.0	ОХ	Худалдан авсан үрийн хэмжээ	861 кг	Улсын үрийн нөөцөд 200 кг мод, сөөгийн үрийг хүлээн авч, нөөцийг нэмэгдүүлнэ.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Улсын хэмжээнд "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөн хэрэгжиж эхэлснээс хойш 39 зүйлийн мод сөөгийн 12.1 тонн үрийн нөөц бүрдүүлсэн. 2023 оны мод сөөгийн үр худалдан авах худалдан авах ажиллагаа амжилтгүй болсон. Намрын улиралд үр түүж цэвэрлэн шинжилгээнд өгч, улсын үрийн нөөцийн санд нийлүүлэх хүсэлт гаргасан аж ахуйн нэгж байгууллагаас 600 кг шинэс, 30 кг нарсны үрийг худалдан авах гэрээ хийж хүлээн авсан.	100
43	5.5	Говь хээрийн бүсийн ойжуулалт, нөхөн сэргээлт, уст цэг баян бүрдийг хамгаалэх, нөхөн сэргээх ажил хэрэгжүүлэх	506.5	ОХ	Талбайн хэмжээ	-	Говь хээрийн бүсийн 25 га талбайд ойжуулалт, нөхөн сэргээлт хийх, 10 га талбайд уст цэг, баян бүрдийг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлыг гүйцэтгэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Говь, хээрийн бүсэд навчит модны бортогтой тарьцаар ойжуулах ажил гүйцэтгэх тендерийн баримт бичиг, ажлын даалгаврыг боловсруулсан. 2023.06.09-ний гүйцэтгэгчиг сонгон шалгаруулсан. Гэрээний дагуу говь, хээрийн бүсэд Дундговь аймгийн Дэлгэрцогт суманд 9 га, Өвөрхангай аймгийн Баруунбаян-Улаан суманд 8 га, Баянгол суманд 8 га талбайд ойжуулах, нөхөн сэргээх ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Говь, хээрийн бүсэд навчит модны бортогтой тарьцаар ойжуулах ажлыг Өвөрхангай аймгийн Баянгол сумын нутагт 8 га талбайд гүйцэтгэсэн. Уст цэг, баян бүрдийг хамгаалах зорилготой ойжуулах ажлыг гүйцэтгэх худалдан авах ажиллагаа амжилтгүй болсон.	70
44	5.6	Туул голын дагуу, бургас тарих	18.0	ОХ	Тарьсан модны тоо	-	Туул голын дагуу 1 сая бургас тарьсан байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	БОАЖС-ын 2023.03.06-ний өдрийн А/52 дугаар тушаалаар "Нэг сая бургас мод тарих" хөдөлгөөнийг өрнүүлэх, ажлыг зохион байгуулах ажлын хэсгийг байгуулж эхний ээлжинд Туул голын дагуу бургас тарих зураг, төсөв боловсруулах ажлыг "Монголын мод үржүүлэг, цэцэрлэгжүүлэлтийн нэгдсэн холбоо" ТББ-тай гэрээ байгуулан хийж гүйцэтгэсэн. Туул голын дагуу бургас тарих ажлын хүрээнд Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүрэг дэх IGM цэцэрлэгт хүрээлэн, Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнд нийт 30 мянган мод тарьсан.	30
45	5.7	Цөлжилтийн хүчтэй, нэн хүчтэй зэрэглэл бүхий аймгуудын нутаг газрын доройтлыг бууруулах, нөхөн сэргээх, элсний нүүлтийг сааруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	238.6	ГДБЦСХ	Цөлжилтийг сааруулах, хамгааллын арга хэмжээ авсан талбайн хэмжээ	Цөлжилтийг сааруулах хамгааллын арга хэмжээг 200 га талбайд хэрэгжүүлсэн.	Дундговь, Говьсүмбэр, Говь-Алтай, Өвөрхангай, Төв аймгуудад 200-аас доошгүй га талбайд цөлжилтийг сааруулах, хамгааллын арга хэмжээ авсан байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Цөлжилтөд хүчтэй өртсөн 5 аймагт Газрын доройтлыг бууруулах, цөлжилтөөс сэргийлэх хөтөлбөрийн зардлаар орон нутагт эрх шилжүүлэн 50 га талбайд цөлжилт бууруулах арга хэмжээ, Ойжуулалтын хөтөлбөрийн зардлаар 40 га талбайд хамгаалалтын ойн зурвас байгуулах ажил хийсэн. Орон нутгийн төсвөөр 100 га талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулахаар аймгийн Засаг дарга нартай байгуулсан гэрээнд тусган биелэлтийг хүлээн авч тайланг нэгтгэсэн. Ногоон ази, Ногоон хэрэм, Монгол орны хөдөөгийн иргэдийн уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадамж болон эрсдэлийн менежментийг боловсронгуй болгох төслийн хүрээнд нийт 30 орчим га талбайд хамгаалалтын зурвас байгуулж, нийт 210 га талбайд цөлжилтийг сааруулах, хамгааллын арга хэмжээ зохион байгуулсан байна.	100
45	5.8	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулж, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэх	42.6	Ensure төсөл	Батлуулсан үзэл баримтлал	-	Хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр хүргүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ХХ	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах зөвлөх үйлчилгээний ажлын даалгавар боловсруулж батлуулан гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж, гэрээ байгуулсан. Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, үзэл баримтлал боловсруулан, үр дагаварын судалгаа, нөлөөлийн шинжилгээ, харьцуулсан судалгаа хийж, 2023.10.27-ны өдөр ХААИС дээр салбарын 30 гаруй эрдэмтдийн дунд хэлэлцүүлэг зохион байгуулан саналыг нэгтгэн тусгасан.	30

Зорилт 6	Ойн хөнөөлт шавжийн голомттой ойн са-д тэмцлийн ажил явуулж, ойг түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах менежментийг сайжруулж хомсдэл, доройтлыг бууруулж, ойн төлөв байдлыг тогтмол үнэлнэ.	7,768.4	ОХ	Хөнөөлт шавжийн судалгаа, тэмцэл ажил хийсэн талбайн хэмжээ, түймрээс хамгаалах шороон зурвасын хэмжээ, ой зохион байгуулалтын хээрийн хэмжилт, судалгааны ажил хийсэн талбайн хэмжээ, ойн арчилгаа хийсэн талбайн хэмжээ	Хөнөөлт шавжийн судалгааны ажлыг 2.2 сая.га талбайд, тэмцэх ажлыг 82.0 мян.га талбайд, 187.6 км түймрээс хамгаалах шороон зурвасын ажил, ой зохион байгуулалтын хээрийн хэмжилт, судалгааны ажлыг 1664.8 талбайд тус тус хийсэн.	215.0 мян.га талбайд хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажил, 2.0 сая.га талбайд ойн хөнөөлт шавжийн судалгааны ажил, 10м өргөн, 200 км урт зурвас байгуулах, 300 км урт зурваст арчилгаа явуулж, 1852.3 мян га талбайд ой зохион байгуулалтын хээрийн хэмжилт, судалгааны ажил гүйцэтгэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	"Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх" ажлын 3 багц тендер зарлаж сонгон шалгаруулан 2023.06.07-ны өдөр гэрээ байгуулан ажлыг эхлүүлсэн. Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг 275.0 мян.га талбайд улсын орон нутгийн төсөв болон "Рио Тинто" ХХК-тай хамтран "Эрүүл ой" төслийн хөрөнгөөр хийж гүйцэтгэлээ. Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг сонгомол үйлчилгээтэй, байгальд ээлтэй технологи болох микробиологийн аргаар агаарын хөлөг, үүргийн шүршигч, гэрлэн болон феромонт урхи ашиглан зохион байгуулсан. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг 90 мян.га талбайд төлөвлөж 75 мян.га талбайд тэмцлийн ажлыг зохион байгуулсан. Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг зохион байгуулснаар 0.9 тэрбум модыг доройтолд өртөн, хатаж хуурайших эрсдэлээс хамгаалсан.	100	
47	6.1	Ойн хөнөөлт шавжийн тоо толгойн нягтшилыг бууруулах тэмцлийн ажил явуулах	6,468.7	ОХ	Хөнөөлт шавжийн тэмцлийн ажил хийсэн талбайн хэмжээ	Хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг 82.0 мян.га талбайд хийсэн.	215.0 мян.га талбайд хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажил гүйцэтгэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг 2023 онд 275.0 мянган га талбайд улс, орон нутгийн төсөв болон "Рио Тинто" ХХК-тай хамтран хэрэгжүүлж байгаа "Эрүүл ой" төслийн хөрөнгөөр хийж гүйцэтгэлээ. Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг сонгомол үйлчилгээтэй, байгальд ээлтэй технологи болох микробиологийн аргаар агаарын хөлөг, үүргийн шүршигч, гэрлэн болон феромонт урхи ашиглан зохион байгуулсан. Ойн хөнөөлт шавжийн тархалтыг тогтоох, тэмцлийн ажил явуулах талбайг сонгох судалгааны ажлыг 15 аймгийн 109 сумын 2.5 сая га талбайд хийж гүйцэтгэв. Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажлыг зохион байгуулснаар 0.9 тэрбум модыг доройтолд өртөн, хатаж хуурайших эрсдэлээс хамгаалаад байна. Ойн хөнөөлт шавжтай агаарын хөлөг ашиглан Архангай аймагт 40.0 мян.га, Завхан аймагт 20.0 мян.га, Өвөрхангай аймагт 20.0 мян.га, Төв аймагт 10.0 мян.га, Хөвсгөл аймагт 21.0 мян.га, Улаанбаатар хотын Ногоон бүс, Богдхан Уулын ДЦГ, Горхи-Тэрэлж БЦГ-т 9.0 мян.га талбайд буюу нийт 120.0 мян.га талбайд тэмцлийн ажлыг гүйцэтгэсэн. Тэмцлийн ажил явуулахаар сонгосон талбайнуудад гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгж нийт 361 удаагийн нислэгээр 182 цаг 53 минутын хугацаанд 120.0 мян.га талбайд нислэг үйлдэн тэмцлийн ажил явуулсан. Ойн хөнөөлт шавжтай үүргийн шүршигч багаж ашиглан Завхан аймагт 5.0 мян.га, Увс аймагт 4.0 мян.га, Хөвсгөл аймагт 10.0 мян.га, Архангай аймагт 2.0 мян.га, Орхон аймагт 2.0 мян.га, Булган аймагт 1.0 мян.га, Сэлэнгэ аймагт 4.0 мян.га, Төв аймагт 2.0 мян.га, Хэнтий аймагт 10.0 мян.га талбайд буюу нийт 40.0 мян.га талбайд тэмцлийн ажлыг гүйцэтгэсэн гүйцэтгэсэн. Гэрлэн урхи тавих аргаар Хэнтий аймагт 2.5 мян.га, Булган аймагт 2.5 мян.га талбайд буюу нийт 5.0 мян.га талбайд тэмцлийн ажлыг гүйцэтгэсэн. Механик аргаар Булган аймаг 12.0 мян.га талбайд тэмцлийн ажил гүйцэтгэсэн. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр 88.8 мян.га талбайд тэмцлийн ажил гүйцэтгэж, улсын хэмжээнд 256.8 мян.га талбайд ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх ажил гүйцэтгэсэн.	100

48	6.2	Ойн хөнөөлт шавж, өвчний тархалтыг тогтоох судалгаа хийх	140.0	ОХ	Хөнөөлт шавжийн судалгааны ажил хийсэн талбайн хэмжээ	Хөнөөлт шавжийн судалгааны ажлыг 2.2 сая.га талбайд гүйцэтгэсэн.	2.2 сая.га талбайд ойн хөнөөлт шавжийн судалгааны ажлыг зохион байгуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Ойн хөнөөлт шавж, өвчний тархалтыг тогтоох тоймчилсон судалгааны ажлыг Увс, Хөвсгөл, Завхан, Булган, Орхон, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Архангай, Өвөрхангай аймгуудын ойн сан бүхий сумдыг хамруулан улсын төсвийн хөрөнгөөр хавар намар гэсэн 2 үе шаттай Ойн газар, БХ, ГГЭХ, УГТЭШХ-ийн эрдэмтэн судлаачидтай хамтарч 1.1 сая.га талбайд хийсэн. Судалгаагаар ойн хөнөөлт шавжийн тархалт, хөнөөлийн голомтыг тогтоож, шавж хэт олширсон аймаг, сум, газрын нэр, хэсэглэл, ялгарлаар талбайн хэмжээ гарган улсын хэмжээнд нэгтгэж, тэмцлийн ажлыг зохион байгуулсан. Ойн хөнөөлт шавжийн тархалтыг тогтоох судалгааны ажлыг шилмүүст ойн сан бүхий 16 аймгийн 124 сум, Улаанбаатар хотын ногоон бүс, Богдхан уулын ДЦГ, Горхи-Тэрэлж БЦГ нийт 2.5 сая га талбайд гүйцэтгэж 1148389 га талбайд ойн хөнөөлт шавж тархалттай, 493956 га голомт үүссэн, тэмцлийн ажил гүйцэтгэх нэн шаардлагатай 490,410 га талбайг тогтоосон. Ойн хөнөөлт шавж, өвчний судалгааг MNS6533:2015 Ойн хөнөөлт шавжийн тархалтыг тодорхойлох судалгааны ажилд тавих ерөнхий шаардлага стандартад тусгагдсан арга зүй, аргачлалын дагуу хийж, мэдээллийг нэгтгэн мэдээллийн сан үүсгэсэн.	100
49	6.3	Хэнтий, Дархан-Уул, Сүхбаатар аймгийн ойн сангийн талбайд хийгдэх ой зохион байгуулалтын хээрийн хэмжилт, тооллогын ажлыг зохион байгуулах, удирдлага, зохицуулалтаар хангах, хяналт тавих	944.7	ОХ	Ой зохион байгуулалтын хээрийн хэмжилт, тооллого хийсэн талбайн хэмжээ	Ой зохион байгуулалтын хээрийн хэмжилт, тооллогын ажлыг 1.6 сая.га талбайд зохион байгуулсан.	Хэнтий, Дархан-Уул, Сүхбаатар аймгийн 1,852.4 мянган га ойн сангийн талбайд ой зохион байгуулалтын хээрийн хэмжилт, судалгааны болон хяналтын тооллогын ажил хийсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Ой зохион байгуулалтын техникийн 1 зөвлөгөөнийг тухайн орон нутагт зохион байгуулж, хээрийн хайгуул судалгааны ажлыг эхлүүлсэн. Дархан-Уул, Сүхбаатар, Хэнтий аймагт хийгдсэн ой зохион байгуулалтын бэлтгэл, ажил, хээрийн хайгуул судалгааны ажил, материал боловсруулалтын ажлын гүйцэтгэлд технологийн хяналт тавьж ажилласан. Ой зохион байгуулалтын гүйцэтгэгчээр шалгарсан байгууллагуудын ой зохион байгуулалтын материал боловсруулалтын ажлын технологийн хяналтыг хийж ажлын тайланг хүлээн авч баталгаажуулсан. Дархан-Уул аймгийн 82.0 мянган га, Сүхбаатар аймгийн 15.0 мянган га, Хэнтий аймгийн 1754,7 мянган га нийт 1851,7 га талбайд улсын төсвийн хөрөнгөөр хийгдсэн ой зохион байгуулалтын ажлын шинэчилсэн ойн сангийн мэдээ, ойн тархалтын зургийг шинэчлэн боловсруулж, улсын ойн мэдээллийн санг баяжуулсан.	100
50	6.4	Өмнөговь аймгийн ойн сангийн 1.2 мян.га, Говь-алтай аймгийн ойн сангийн 1.6 сая.га талбайд хийгдсэн ой зохион байгуулалтын ажлын тайлан, зургийг боловсруулж ойн нөөцийн мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн баталгаажуулах	-	-	Ой зохион байгуулалтын ажлын тайлан зургийг Ойн нөөцийн мэргэжлийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн баталгаажуулсан байна	-	Ойн нөөцийн мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулсан байна.	I-II	БНБЗГ ОГ	Өмнөговь аймгийн заган ойн сан бүхий 13 сумын заган ойн хилийг өөрчлөн мэдээг холбон шинэчилсэн. Сум тус бүрд буюу нийт тархалтын зураг 28 ш, схем зураг 28 ш хэвлэлийн эх бэлтгэн хэвлүүлсэн. Өмнөговь аймгийн ой бүхий 13 сум, Өмнөговь аймгийн 1,283,203.0 га ойн сангийн нэгдсэн ой зохион байгуулалтын ажлын тайлан боловсруулж, хэвлэлийн эхийг бэлтгэж тус бүр 2 хувь хэвлэж орон нутагт хүлээлгэн өгөхөд бэлэн болсон. Өмнөговь аймгийн заган ой бүхий 11 сумын ойн сангийн мэдээ, ойн тархалтын зургийг шинэчлэн боловсруулж, улсын ойн мэдээллийн санг баяжуулсан. Ойн нөөцийн мэргэжлийн зөвлөлийг бүрэлдэхүүнийг Сайдын тушаалаар шинэчлэн батлуулахаар ажиллаж байна. Өмнөговь аймгийн ойн сангийн мэдээ мэдээллийг танилцуулан батлуулахаар хүлээгдэж байна.	100
51	6.5	Ойн арчилгааны арга хэмжээг хэрэгжүүлэн төлөв байдлыг сайжруулах	215.0	ОХ	Ойн арчилгаа хийсэн талбайн хэмжээ	-	Насны 1 болон 2 дугаар ангийн 500 га талбайд арчилгааны арга хэмжээ хэрэгжүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Улсын төсвийн хөрөнгөөр ойн арчилгааны гэрэлжүүлэх, тохируулах хэлбэрийн огтлолтыг хийх ажлыг Ойн газрын даргын 2023.05.11-ний өдрийн А/67 дугаар тушаалаар гүйцэтгэгчээр 8 Ойн ангитай гэрээ байгуулан зохион байгуулж, 185 га талбайд хийгдэж, актаар хүлээн авлаа. Ойд арчилгаа, цэвэрлэгээ хийх ажлын хэмжээг "2023 онд ойгоос бэлтгэх модны дээд хязгаар батлах тухай" БОАЖ-ын сайдын 2022 оны А/327 дугаар тушаалаар батлагдсан. Ойн цэвэрлэгээний огтлолтыг 2844 га талбайд, ойн цэвэрлэгээний ажлыг 3946 га талбайд, нийт 7056 га талбайд хэрэгжүүлсэн. Завхан аймгийн 2 Ойн анги, Хөвсгөл аймгийн 4 Ойн анги, Сэлэнгэ аймгийн 6 Ойн анги, Хэнтий аймгийн 3 Ойн ангийн албан хаагчдад, Завхан, Хөвсгөл аймгийн 29 суманд ойн арчилгаа, цэвэрлэгээний чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа ойн мэргэжлийн байгууллагууд, Богдхан уулын ДЦГ-ын ойн санд ойн цэвэрлэгээ хийх ойн мэргэжлийн байгууллагуудад ойн цэвэрлэгээний технологи, үйл ажиллагаа, хөдөлмөр хамгааллыг мөрдөж ажиллах талаар мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллав.	100

БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 1. Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг өргөжүүлж, цэнгэг усны нөөц, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийн 55 хувийг улсын тусгай хамгаалалтад авна."Алсын хараа 2050" 6.1.4, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 6.1.1, 6.3.1, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 5.1.6.

Зорилт 7	Цэнгэг усны нөөц, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийн 55 хувийг улсын тусгай хамгаалалтад авна.			Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээг 24 хувьд хүргэсэн байна.	11 аймгийн 23 сумын газар нутгийг хамарсан 2.2 сая га талбай бүхий 25 газар нутгийг УТХ-д авах судалгаа хийсэн. Цэнгэг усны нөөц, томоохон гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийн 49.9%, нийт газар нутгийн 21%-г УТХ-д авсан.	"Зарим газар нутгийн улсын тусгай хамгаалалтад авах, хилийн заагт өөрчлөлт оруулах тухай" УИХ-ын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, УИХ-д өргөн мэдүүлсэн байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	"Зарим газар нутгийн улсын тусгай хамгаалалтад авах, хилийн заагт өөрчлөлт оруулах тухай" УИХ-ын тогтоолын төсөлд хууль тогтоомжийн хуульд заасны дагуу судалгаа хийж, үзэл баримтлалыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдтай хамтран батлан, Газрын харилцаа геодези зураг зүйн газраар дүгнэлт гаргуулсан. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт орсонтой холбогдуулан шинээр томилогдсон зарим Засгийн газрын гишүүдээс санал авахаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 06 дугаар сарын 06-ны өдрийн 01/3183 тоот албан бичиг хүргүүлсэн.	66.7
52	7.1	Цэнгэг усны нөөц, урсац бүрэлдэх эх, ойн сан бүхий газар, биологийн олон янз байдлын хувьд чухал газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах судалгаа хийж, өргөжүүлнэ.		Цэнгэг усны нөөц, томоохон гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийг улсын тусгай хамгаалалтад авсан хувь	11 аймгийн 23 сумын газар нутгийг хамарсан 2.2 сая га талбай бүхий 25 газар нутгийг УТХ-д авах судалгаа хийгдсэн. Цэнгэг усны нөөц, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийн 49.9%, нийт газар нутгийн 21%-ийг УТХ-д авсан.	"Зарим газар нутгийн улсын тусгай хамгаалалтад авах, хилийн заагт өөрчлөлт оруулах тухай" УИХ-ын тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, УИХ-д өргөн мэдүүлсэн байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	"Зарим газар нутгийн улсын тусгай хамгаалалтад авах, хилийн заагт өөрчлөлт оруулах тухай" УИХ-ын тогтоолын төсөлд хууль тогтоомжийн хуульд заасны дагуу судалгаа хийж, үзэл баримтлалыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдтай хамтран батлан, Газрын харилцаа геодези зураг зүйн газраар дүгнэлт гаргуулсан. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт орсонтой холбогдуулан шинээр томилогдсон зарим Засгийн газрын гишүүдээс санал авахаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 06 дугаар сарын 06-ны өдрийн 01/3183 тоот албан бичиг хүргүүлсэн. Засгийн газрын гишүүдээс санал авч нэгтгэсэн. 2023 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдөр үндэслэл боловсруулсан судалгааны баг талуудын оролцоотой хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж, холбогдох санал, зөвлөмжийг тусгав. Засгийн газрын ээлжит хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр тогтоолын төслийг бэлтгэв.	30
53	7.2	Газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах үйл ажиллагааг Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системээр хийж гүйцэтгэх боломжийг бүрдүүлсэн системийн нэмэлт хөгжүүлэлтийг хийж, хэрэглээнд нэвтрүүлэх.		Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим систем нэвтрүүлсэн эсэх	Газар нутгийг УТХ-д авах ажлыг цахимжуулах ажлын хэсгийг ТНБД-ын 2022 оны 22 тушаалаар байгуулан, ТНС ОУБ-ын дэмжлэгтэйгээр гүйцэтгэж, 3 удаа хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан.	Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системд газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах үйл явцыг цахимд хөгжүүлэлт хийж, нэвтрүүлсэн байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	Дэ Нейче Консерванси (ТНС) Монгол дахь Төлөөлөгчийн газрын санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр (88.000.000) Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системд газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах үйл явцыг оруулж, үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэх ажлыг "Софт мастер" ХХК гэрээгээр гүйцэтгэж, ажлын хэсэг 3 удаа хуралдаж, санал зөвлөмж өгч ажилласан ба зөвлөмжийг тусуулан тайланг хүлээн авч, хэрэглээнд нэвтрүүлсэн.	70

54.	7.3	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны дэд бүтэц, материаллаг баазыг сайжруулна.	9,564,8	KFW, SPACES болон бусад төслүүд	ТХГН-ын хамгаалалтын захиргааны материаллаг баазыг сайжруулсан хувь, хамгаалалтын захиргааны тоо	2022 онд 33-н УТХГ-ын хамгаалалтын захиргаанд нийт 8.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийж, шинээр 2 хамгаалалтын захиргааг байгуулсан	Хамгаалалтын захиргааны 20 хувьд тоног төхөөрөмж, хувцас, хэрэгслээр хангаж, материаллаг баазыг сайжруулсан байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	"Цахим хурлын тоног төхөөрөмжөөр хангах" БОЯБХУАӨДЗТөсөл/202207044, №22/322 дугаартай гэрээний дагуу Баян-Өлгий, Ховд, Говь-Алтай, Увс, Баянхонгор, аймгийн БОАЖГ-т 3 нэр төрлийн 15 ш, Ховд, Говь-Алтай, Баянхонгор, Баян-Өлгий аймгийн сумдад 3 нэр төрлийн 95 ш, Говь-Алтай аймгийн ИТХ, Увс аймгийн ЗДТГ тус тус 4 нэр төрлийн 4 ш, БОАЖЯ 2 төрлийн 2ш зэрэг нийт 7 нэр төрлийн 120 ширхэг ухаалаг дэлгэц, дууны өсгөгч, ухаалаг дэлгэцийн хөл, вэб камерийн ком, лед дэлгэц, лед дэлгэцийн удирдлага, зөөврийн компьютер зэрэг цахим хурлын тоног төхөөрөмжийг дээрх газруудад хүлээлгэн өгсөн. (574,147,000) "Үндсэн хэрэглэгдэхүүн, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх" MONNCB-02/321, 23/02 дугаар гэрээний дагуу 11 нэр төрлийн 208 ширхэг оффисын тавилга, IT тоног төхөөрөмжийг БОАЖЯ, Дарьгангын БЦГ, Ачит нуур-Дэвэл арлын БЦГ, Гутайн даваа-Хөмүүл голын эхийн БЦГ, Тэсийн гол-Булнайн нурууны БЦГ-ын хамгаалалтын захиргаанд хүлээлгэн өгсөн.(284419000) "ТХГН-ийн ХЗ, БОАЖГ-ын албан хаагчдыг 4 улирлын дүрэмт хувцсаар хангах" MONNCB-04/22, 22/373 дугаартай гэрээний дагуу 17 төрлийн 11995 ширхэг хувцас, гутлыг ТХГН-ийн ХЗ болон баруун 5 аймгийн БОАЖГ болох БО-ны нийт 32 байгууллагын 919 албан хаагчдад хүлээлгэн өгсөн. (24,308,900.00) "Судалгааны тоног төхөөрөмж нийлүүлэх" MONNCB-02/0321, №22/295 дугаартай 691,982.86 еврогийн үнийн дүн бүхий гэрээний дагуу 14 төрлийн нийт 1923 ширхэг судалгааны тоног төхөөрөмжийг Ховд, Увс, Баян-Өлгий, Баянхонгор аймгийн байгаль орчны нийт 45 байгуулагад хүлээлгэн өгсөн. (2,585,823,868.94) "Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс хамаарч Монгол алтайн уулсын өндрийн бус, бүслүүрийн дагуу ургамлын бүлгэмдлийн шилжилт хөдөлгөөнийг илрүүлэх судалгааны зөвлөх үйлчилгээ"-ний гэрээтэй "МУБИС-ийн Математик, Байгалийн ухааны сургууль"-аас 2023.08.10-ны өдрийн 2023/05 дугаар актаар Эхлэлийн тайланг хүлээн авч, гэрээний үнийн дүнгийн 40% буюу эхний санхүүжилтийг олгоод байна. (23,520,000) Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн Орчны бүсийн сумдын сургуулийн эко кабинетыг сургалтын гарын авлага, сургалтын хэрэглэгдэхүүнээр хангаж, сургалт зохион байгуулах зөвлөх үйлчилгээний гэрээтэй "Байгаль орчны мэдээлэл сургалтын төв" НҮТББ-аас Эхлэлийн тайланг 2023/08 дугаар актаар хүлээн авч, гэрээний үнийн дүнгийн 40% буюу эхний санхүүжилтийг олгоод байна. (295,155,500)	100
-----	-----	--	---------	---------------------------------	--	---	--	------	---------	--	-----

БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 7. Ховор амьтан, ургамлыг зориудаар өсгөн үржүүлж, ашиглалтын нөөц бий болгоно. "Алсын хараа 2050" 6.1.2, 6.2.1, 6.2.3, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 6.1.2, 6.2, 6.2.2, Монгол Улсын хөгжлийн 2022 оны төлөвлөгөөний 5.1.1.1, 5.1.1.2. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 5.1.7.

Зорилт 8.	Амьтан, ургамлын нөөцийн судалгааг хийж, нэн ховор, ховор амьтан, ургамлыг зориудаар өсгөн үржүүлж, ашиглалтын нөөц бий болгонс.	575.1	Төсөл хөтөлбөр, БОУАС, ОНТ	Шилжүүлэн, сэргээн нутагшуулсан зүйлийн тоо	2020 онд 10 толгойг Богд хан ууланд, 10 толгойг Сэлэнгэ баазын орчимд нутагшуулсан.	Нэн ховор, ховор 3 зүйл амьтан, 2 зүйл ургамлыг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	Баданга хүдэр аргал хонь, хар сүүлтэд сансрын дохиололт хүзүүвч зүүх, сэргээн нутагшуулах, ажлын даалгавар боловсруулж батлуулан, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулсан. Чингэлтэй, Сүхбаатар, Сонгинохайрхан дүүргийн зуслангийн бүсээс Баянзүрх дүүргийн 20 дугаар хороонд 100 бодгаль, Говь-Алтай аймгийн Баян-Уул сумын нутагт дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд 60 бодгаль, Хөвсгөл аймгийн Жаргалант суманд 60 тарвагыг тус тус сэргээн нутагшуулсан. БОАЖЯ-ны төрийн нарийн бичгийн даргын 2023.04.20-ны өдрийн А/102 дугаар тушаалаар үнэлгээний хороо байгуулсан. Тарвагатай, Бөхөн шарын нуруунд 80 толгой тарвага нутагшуулах ажлыг ШУА-ийн Биологийн хүрээлэн хийж гүйцэтгэн ажлын тайланг авч https://sudalгаа.gov.mn/oahHXe-д байршуулсан. 2023 онд Архангай, Говь-Алтай, Дорнод, Орхон, Төв, Сүхбаатар, Завхан Хөвсгөл, Хэнтий зэрэг 9 аймагт 930 монгол тарвага сэргээн нутагшуулах ажлыг зохион байгуулсан.	66.4
				Тархац нөөцийн судалгаа хийсэн ургамал, амьтны зүйлийн тоо	2022 онд Ховдын цөлөрхөг хээр, Монгол алтайн уулын хээрийн ургамал газарзүйн ургамалжилтын судалгаа хийсэн.	150 зүйл ургамал, 3-аас доошгүй амьтны тархац, нөөцийг тогтоож, 500-аас доошгүй зүйл ургамлыг нарийвчлан үнэлж ховордлын шалтгааныг тодорхойлсон байна.	I-IV	БНБЗГ	Төвийн бүсийн харь зүйл амьтан, ургамлын тархцыг тогтоож, мэдээллийн сан үүсгэх судалгааны ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах тендерийг шалгаруулж, шалгарсан байгууллагад гэрээ байгуулах мэдэгдэл хүргүүлсэн боловч тендерийн хүчинтэй хугацаанд гэрээ байгуулах тушаал гараагүй. Уг ажлыг гүйцэтгэгчийг шалгаруулах шууд гэрээг ТНБД-ын 2023.11.07-ны А/383 дугаар тушаалаар байгуулсан зарыг insure төслийн сайтад байршуулаад байна.	30

55	8.1	Амьтны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах	50.0	Ensure төсөл	Хуулийн төсөл боловсруулж ЗГ-ын хуралдаанд хэлэлцүүлсэн эсэх	Амьтны тухай хууль	Хуулийн төслийг боловсруулж, ЗГ-ын хуралдаанд хэлэлцүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ХХ	Амьтны тухай хуулийг шинэчлэн боловсруулах БОАЖС-ын 2022.12.15-ны өдрийн А/571, 2023.05.11-ний өдрийн А/158 тушаалаар ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна. БОАЖЯ, НҮБХХ-тай хамтран хэрэгжүүлж буй Монголын унаган байгалийн хүлцэл тогтворжилтыг хангах нь төслийн санхүүжилтээр агнуурын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах ажлыг ДБХС-ын санхүүжилтээр Агнуур судлалын нийгэмлэг ТББ-тай 2023.10.28-нд гэрээ байгуулсан. "Амьтны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж хуулийн үзэл баримтлалын төслийг бэлэн болгосон.	30
56	8.2	Тоорой модны сэргэн ургалтыг дэмжих ажлыг зохион байгуулах	20.0	Ensure төсөл	Сэргэн ургалтыг дэмжсэн талбайн хэмжээ	2021-2022 онд Говь-Алтай аймагт улаан гоёо, чонон хармагийн байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих ажлыг хийсэн.	15 га талбайд сэргэн ургалтыг дэмжих арга хэмжээ хэрэгжүүлж, хашаажуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	Говь-Алтай аймгийн Цогт сумын нутагт 6 га талбайд Тоорой модыг шилжүүлэн суулгаж байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжин хашиж хамгаалах ажлыг хийсэн.	30
57	8.3	Баданга хүдэр, халиун буга сэргээн нутагшуулах, ажлыг зохион байгуулах	176.6	ТХ	Сэргээн нутагшуулж, сансрын дохиололт хүзүүвч зүүсэн Баданга хүдрийн тоо, сэргээн нутагшуулсан халиун бугын тоо	2022 онд 3 бодгаль баданга хүдэр Бөхөн шарын нуруунд сэргээн нутагшуулсан. 10 гаруй бугын илий нутагшуулсан.	10-аас доошгүй баданга хүдэр, 6-аас доошгүй бугын илий сэргээн нутагшуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	Монголын Унаган байгалийн хүлцэл, тогтворжилтыг хангах нь /Ensure/ төслийн санхүүжилтээр 10148424 тоот гэрээний дагуу Монголын хөтөн судлалын нийгэмлэг ТББ Архангай аймгийн Булган сумаас Бөхөн шарын нуруунд 10 баданга хүдэр сэргээн нутагшуулсан ба үүнээс 4 баданга хүдэрт сансрын дохиололтой хүзүүвч зүүх ажлыг гүйцэтгэсэн.	100
58	8.4	Тарвага сэлгэн нутагшуулах ажлыг зохион байгуулах	68.5	Ensure төсөл	Сэлгэн нутагш	2022 онд 80 гаруй бодгаль тарвага сэлгэн нутагшуулах	80-аас доошгүй бодгаль тарвага сэлгэн нутагшуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	БОАЖЯ-ны төрийн нарийн бичгийн даргын 2023.04.20-ны өдрийн А/102 дугаар тушаалаар үнэлгээний хороо байгуулсан. Тарвагатай, Бөхөн шарын нуруунд 80 толгой тарвага нутагшуулах ажлыг ШУА-ийн Биологийн хүрээлэн хийж гүйцэтгэн ажлын тайланг хүлээн авч https://sudalгаа.gov.mn/oa/nХe -д байршуулсан. 2023 онд Архангай, Говь-Алтай, Дорнод, Орхон, Төв, Сүхбаатар, Завхан Хөвсгөл, Хэнтий зэрэг 9 аймагт 930 монгол тарвага сэргээн нутагшуулах ажлыг зохион байгуулсан.	100
59	8.5	Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс хамаарч Монгол алтай уулсын өндрийн бүс, бүслүүрийн дагуу ургамлан бүлгэмдлийн шилжилт хөдөлгөөнийг илрүүлэх судалгаа	63.0	Ensure төсөл	Судалгааны тайлан, 5 зүйл ургамлын 2050 он хүртэлх тархалтын урьдчилсан төлөвийн загвар	2022 онд Ховдын цөлөрхөг хээр, Монгол алтайн уулын хээрийн ургамал газарзүйн ургамалжилтын судалгаа хийсэн.	Тайланг хүлээн авч, УАӨ-д эмзэг 5 зүйл ургамлын тархалтын ирээдүйн чиг хандлага төлөвийг тодорхойлох загварыг боловсруулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	Монгол Алтай уулсын өндрийн бүс, бүслүүрийн дагуу ургамлан бүлгэмдлийн шилжилт хөдөлгөөнийг илрүүлэх судалгааны ажлын тайланг KFW төслийн биологийн олон янз байдлын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн хүлээн авсан. Алтай Таван Богд, Цамбагарав, Мөнххайрхан, Ёлт, Цагаан шувуут, Жаргалант, Сутай, Гичгэнийн нурууны өндрийн бүс, бүслүүрийн дагуу ургамлан бүлгэмдлийн шилжилт хөдөлгөөнийг илрүүлэх хээрийн судалгааны дүнд Жаргалант, Цагаан шувуут, Цамбагарав уулсуудад ургамлан бүлгэмдлийн шилжилт хөдөлгөөн хурдтай явагдаж, өндрийн градиентын дагуу гетероген байдал алдагдаж, гомоген шинжтэй болж байгааг илрүүлж, ургамалжлын бүлгэмдлийн бүтэц, бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөн доройтлын индикатор зүйлүүд өндөр лүү давшин ургаж байгааг тогтоов. Ашиглалтад өртөмтгий 50 зүйлийн биологийн болон ашиглалтын нөөцийг тогтоосон. Монгол Алтайн нурууны уур амьсгалын өөрчлөлтөд мэдрэг түлхүүр 5 зүйл ургамлын ирээдүйн чиг хандлагын тархалтын загварыг боловсруулж, <i>Saxifraga oppositifolia</i> -Эсрэг навчит сэрдэг, <i>Waldheimia tridactylites</i> -Гурван салбант хөвчдэй зүйлүүдийн тархац хумигдаж, устаж үгүй болох магадлалтай гэсэн дүгнэлт гаргаж, хамгааллын зөвлөмж гаргасан.	100

60	8.6	Монгол орны төвийн бүс нутгийн харь зүйл ургамал, амьтны судалгаа хийх	34.8	Ensure төсөл	Судалгааны тайлан, харь зүйл амьтан, ургамлын мэдээллийн сан.	Тайланг хүлээн авч, түрэмгийлэгч харь зүйл амьтан, ургамлын мэдээллийн санг үүсгэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	Төвийн бүсийн харь зүйл амьтан, ургамлын тархцыг тогтоож, мэдээллийн сан үүсгэх судалгааны ажлын гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулах тендерийг шалгаруулж, шалгарсан байгууллагад гэрээ байгуулах мэдэгдэл хүргүүлсэн боловч тендерийн хүчинтэй хугацаанд гэрээ байгуулах тушаал гараагүй. Уг ажлыг гүйцэтгэчийг шалгаруулах шууд гэрээг ТНБД-ын 2023.11.07-ны А/383 дугаар тушаалаар байгуулсан зарыг insure төслийн сайтад байршуулаад байна.	30	
61	8.7	Тураг гогойн тархац нөөцийн судалгаа хийх	150.0	БОУАС	Судалгааны тайлан, мэдээлэл	Судалгааны ажлын тайланг хүлээн авч гэрээг дүгнэсэн байна.	I-IV	БНБЗГ	Тураг гогойн тархац нөөцийн судалгааг Хөвсгөл, Баянхонгор, Архангай, Завхан, Булган аймгуудын Дэлгэрмөрөн, Сэлэнгэ, Хөвсгөл нуур, Эг, Идэр, Чулуут гол, Дархадын хотгорын сав дагуу Агнуур судлалын нийгэмлэг ТББ хийж гүйцэтгэсэн. Судалгааны дүнгээр тураг гогойн тоо толгойн өсөлт хэвийн, тархац нутагтаа сөрөг нөлөөгүй гэж дүгнэсэн.	100	
62	8.8	500-аас доошгүй зүйл ургамлыг олон улсын улаан дансны үнэлгээгээр үнэлэн, хамгааллын төлөвлөгөө боловсруулах	15.0	БОУАС	Олон улсын улаан дансны үнэлгээгээр үнэлсэн ургамлын тоо	2022 онд 1000 зүйл доод ургамлын улаан дансны үнэлгээгээр үнэлж хамгааллын төлөвлөгөө боловсруулсан.	500-аас доошгүй зүйл ургамлыг олон улсын улаан дансны үнэлгээгээр үнэлэн, хамгааллын төлөвлөгөө боловсруулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	500-аас доошгүй зүйл ургамлыг олон улсын улаан дансны үнэлгээгээр үнэлэн, хамгааллын төлөвлөгөө боловсруулсан.	100
63	8.9	1000-аас доошгүй зүйл ургамлын Экологи-эдийн засгийн үнэлгээг боловсруулж, батлах	15.0	БОУАС	Сайдын тушаал	2022 онд 1000 зүйл ургамлын Экологи эдийн засгийн үнэлгээг тогтоож БОАЖ-ын сайдын А/677 тушаалаар баталсан.	1000-аас доошгүй зүйл ургамлын Экологи-эдийн засгийн үнэлгээг боловсруулж сайдын тушаалаар батлуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ	1150 зүйл ургамлын экологи-эдийн засгийн үнэлгээ боловсруулж, Ботаникийн цэцэрлэгт хүрээлэнгийн эрдмийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлж дэмжигдсэн. Монгол орны нийт гуурст ургамал буюу 3127 зүйл ургамлыг 100 хувь бүрэн үнэлж дууссан. Экологи-эдийн засгийн үнэлгээг сайдын тушаалаар батлуулахаар яамны https://met.gov.mn/ сайтад олон нийтээс нээлттэй санал авахаар байрлуулж, ойн газраас санал авахаар хүргүүлсэн. Тушаалыг 2023.12.20-ны дотор батлуулна.	70
64	8.10	Генетик нөөц, генетик нөөцтэй холбоотой уламжлалт мэдлэг ашигласны үр шимийн төлбөрийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах.			УИХ-д өргөн барьсан хуулийн төсөл	Генетик нөөцийн тухай хууль, холбогдох 3 журам батлагдсан.	УИХ-аар хэлэлцүүлэхтэй холбоотой бэлтгэл хангаж ажилласан байна.	I-IV	БНБЗГ ХХ	Генетик нөөц, генетик нөөцтэй холбоотой уламжлалт мэдлэг ашигласны үр шимийн төлбөрийн тухай хуулийн төслийг 2023 оны 03 дугаар сарын 29-ний өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, УИХ-ын чуулганд өргөн барихаар дэмжигдсэн.	70
65	8.11	Генийн сангийн стандартыг боловсруулж, батлуулах		Ensure төсөл	Стандартыг шинэчлэн боловсруулсан эсэх		Генийн сангийн төслийг боловсруулж, СХЗГ-т хүргүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ, УАӨБТГ	Генийн сангийн стандартын төслийг боловсруулж эхний хэлэлцүүлгийг 2023 оны 05 дугаар сарын 19-ны өдөр "Биологийн олон янз байдал-Генетик нөөц ба биоаюулгүй байдал" салбар дөрөвдүгээр хуралдааны үеэр их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний хүрээлэн болон төр, хувийн хэвшлийн байгууллагын төлөөллийг оролцуулан зохион байгуулсан. Генийн сангийн стандартын төслийг СХЗГ-аас санал авах тухай, холбогдох техникийн хороогоор хэлэлцүүлэх тухай албан бичгийг 2023.08.16-ны өдрийн 03/4340 тоотой хүргүүлсэн. Иргэд, олон нийт, оролцогч талаас санал авах тухай зарлалыг 2023.10.10-ны өдөр СХЗГ-ын цахим хуудас, БОАЖЯ-ны цахим хуудаст 1 сарын хугацаатай тус тус байршуулсан. Техникийн хороогоор хэлэлцүүлэх тухай 2023.12.11-ний өдрийн 03/6369 дугаар албан бичгээр СХЗГ-т хүргүүлсэн.	70

66	8.12	Генетик нөөцийн тухай хууль, Генетик нөөцтэй холбоотой уламжлалт мэдлэг ашигласны үр шимийн төлбөрийн тухай хуулийг сурталчлан таниулах			Чадавхыг бэхжүүлэх үйл ажиллагаанд хамрагдсан хүний тоо	Генетик нөөцийн тухай хууль, холбогдох 3 журам батлагдсан.	Генетик нөөцтэй холбоотой чадавх бэхжүүлэх үйл ажиллагаанд 50-иас доошгүй хүн хамруулсан байна.	I-IV	БНБЗГ ХХ	Генетик нөөцийн тухай хууль, Генетик нөөцтэй холбоотой уламжлалт мэдлэг ашигласны үр шимийн төлбөрийн тухай хуулийн төсөл, холбогдох дүрэм, журмын талаар 2023.03.17-ны өдөр "Зэрлэг амьтан аврах, асран хамгаалах үйл ажиллагааны онцлог, хууль, эрх зүйн орчин, багц стандартууд болон сайн туршлага, зарим үр дүнг танилцуулах уулзалт"-ын үеэр аймаг, нийслэлийн байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын дарга нар болон биологийн олон янз байдлын асуудал хариуцсан 60 гаруй мэргэжилтнүүдэд танилцуулсан. 2023.05.19-ны өдөр "Биологийн олон янз байдал-Генетик нөөц ба биоаюулгүй байдал" салбар дөрөвдүгээр хуралдааны үеэр генетик нөөцийн тухай хууль эрх зүйн орчин, өнөөгийн нөхцөл байдлын талаар илтгэл танилцуулан, хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан. (оролцогчдын тоо:68)	100
67	8.13	Сэлэн, Дорнод аймагт хүнс, тосны зориулалтаар тарималжуулсан ургамлын эрсдлийн үнэлгээ хийх	90	БОУАС	Судалгааны тайлан		Тайланг хүлээн авсан байна.	I-IV	БНБЗГ	БОУАС-аас төсөв хасагдсан тул тус ажлыг зохион байгуулах боломжгүй болсон. ОУБ, төсөл хөтөлбөрийн санхүүжилтээр тус ажлыг хийх тухай судалсан боловч хувиргасан амьд организмтэй холбоотой үйл ажиллагаа хэрэгжүүлж буй төсөл, хөтөлбөр байхгүй, иймд тус ажлыг хэрэгжүүлэх боломжгүй болсон. Үнэлэх боломжгүй.	0
Зорилт 9.		Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч, олон жил орхигдсон 8 мянган га талбайг нөхөн сэргээх.	280.0	ХХ, ОНТ, БОУАС	Нөхөн сэргээсэн талбай га-аар	2022 онд улсын хэмжээнд техникийн нөхөн сэргээлт 2189 га талбайд, биологийн нөхөн сэргээлт 773 га талбайд хийсэн.	Нөхөн сэргээлтийн тайланг хүлээн авч, мэдээллийг нэгтгэсэн байна. 2000-аас доошгүй га талбайд нөхөн сэргээлт хийсэн байна.	I-IV	ХБОБЗГ СХГ	2023 онд улсын хэмжээнд уул уурхайн үйл ажиллаганы улмаас эвдэрсэн газарт нийт 3503,1 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт, 463,7 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийг олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүд хийсэн байна. Үүнээс эвдэрч орхигдсон 2059 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн байна.	88
68	9.1	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон 2000 га-аас доошгүй талбайд холбогдох стандартын шаардлагад нийцүүлэн 2000-аас доошгүй га талбайд техникийн, 500 га-аас доошгүй талбайд биологийн нөхөн сэргээлт тус тус хийлгэх		ХХ, ОНТ	Нөхөн сэргээлт хийсэн газрын хэмжээ га-аар	2022 онд улсын хэмжээнд техникийн нөхөн сэргээлтийг 2189 га талбайд, биологийн нөхөн сэргээлтийг 773 га талбайд тус тус хийсэн.	1500 га талбайд БОМТ-ний дагуу нөхөн сэргээлт хийлгэж хүлээн авсан байна.	I-IV	ХБОБЗГ СХГ	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газарт хийсэн "Нөхөн сэргээлтийг хүлээж авах акт"-ын загварыг боловсруулан БОАЖ-ын сайдын 2023.09.06-ны өдрийн А/439 дугаар тушаалаар батлуулсан. Батлагдсан актын загварыг 21 аймаг, нийслэлийн БОАЖГ-т хүргүүлж 2023 оны нөхөн сэргээлтийн ажлыг шинэчлэгдсэн актаар хүлээж авах ажлыг зохион байгуулж байна. Мөн батлагдсан актын дагуу нөхөн сэргээлтийн мэдээллийн санг бүрдүүлэх зорилгоор www.eic.mn сайтын нөхөн сэргээлтийн мэдээллийн санг шинэчилсэн. 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн байдлаар улсын хэмжээнд уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газарт нийт 2842.3 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт, 512.3 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийг олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүд хийсэн байна. Үүнээс эвдэрч орхигдсон 1970 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн байна. Тус ажлын хүрээнд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамнаас Сэлэнгэ аймгийн Засаг дарга болон "Оюу толгой" ХХК-тай 2022 онд байгуулсан "Хамтран ажиллах гэрээ"-ний хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын Ялбагийн хөндий нэртэй газарт хариуцлагагүй бичил уул уурхай, хууль бусаар ашигт малтмал олборлогчдын үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд оруулсан байсан 398.7 га талбайд "Оюу толгой" ХХК-иар техникийн нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийлгэж хүлээн авч Ялбагийн голын голдрилыг бүрэн сэргээсэн. Мөн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, "Эрдэнэт үйлдвэр" ТӨҮГ-ын 2021 онд хамтран баталсан "Нөхөн сэргээлтийн хөтөлбөр"-ийн хүрээнд 2000 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх ёстой бөгөөд "Эрдэнэт үйлдвэр" ТӨҮГ-аас 2023 онд Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт эвдэрч орхигдсон Харганатын ам, Гозонгийн ам, Өвөрзалаат, Утгаал гол, Могой гол-1, Могой гол-2, Цамхаг гол, Нарийн ам гэх 8 байршилд нийт 1229 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн ба 10 дугаар сарын 01-ний байдлаар ажлын явц 64 хувьтай буюу нийт 780 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг гүйцэтгэсэн.	70

69	9.2	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч, олон жил орхигдсон талбайг нөхөн сэргээх ажилд шаардлагатай зурган мэдээлэл гаргах			Мэдээллийн санд оруулсан мэдээллийн тоо	2022 онд нөхөн сэргээсэн 2000 га газрын зурган мэдээлэл гаргасан.	2000 га газрын зурган мэдээллийг гаргасан байна	I-II	ХБОБЗГ СХГ	"Эрдэнэт Үйлдвэр" ТӨҮГ-аас Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт нөхөн сэргээлт хийх 1229 га газрын ерөнхий байршил, эвдрэлийг харуулах зураглал хийж нөхөн сэргээлтийн ажлыг гүйцэтгэх ажлын даалгавар төндрийн баримт бичигт оруулсан.Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын Харганат, Могойт-1, Могой гол-2, Цамхаг гол, Угтаал гол, Гозонгийн ам, Өвөр залаатын ам гэсэн 8 байршилд нөхөн сэргээлт хийх нарийвчилсан зураг болон нөхөн сэргээлтийн ажлыг эхлэхээс өмнөх төрх байдлын дроны зураглалыг хийж гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжүүд болон орон нутагт хүлээлгэж өгсөн. Мөн Дархан-Уул аймгийн Шарын гол сумын нутагт байрлах Домогт шарын гол орчмын эвдэрсэн газрын зураглалыг аймгийн БОАЖГ-тай хамтран хийж "Оюу толгой" ХХК-д хүлээлгэн өгсөн. 2024 онд тус газарт нөхөн сэргээлтийн ажлыг гүйцэтгэхээр БОАЖЯ, Дархан-Уул аймгийн ЗДТГ, Оюу толгой ХХК хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан.	70
70	9.3	Эвдэрсэн газрын хяналтын тооллого хийх, мэдээллийн санг шинэчлэх	30.0	БОУАС, ОНТ, ГЗТ	Хяналтын тооллого хийсэн аймгийн тоо		Төв, Сэлэнгэ аймагт хяналтын тооллого хийсэн байна.	I-IV	ХБОБЗГ СХГ	"Эвдэрсэн газрын улсын тооллого, бүртгэл хийх тухай" удирдамж, байгаль орчны мэдээллийн санд баяжуулалт хийх удирдамжийг боловсруулж 03/2986 дугаар албан бичгээр 21 аймаг, нийслэлийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газарт хүргүүлсэн. Удирдамжийн дагуу хийгдсэн 2023 оны эвдэрсэн газрын тооллогын дүнгээр улсын хэмжээнд нийт 28.8 мянган га талбай эвдрэлд өртсөн дүн гарсан. Үүнээс ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд 20.1 мянган га, хууль бус үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон 2.6 мянган га, бичил уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрын хэмжээ 1.7 мянган га, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлолтын улмаас эвдэрсэн газрын хэмжээ 2.3 мянган га байна. Эвдэрсэн газрын хяналтын тооллогын Сэлэнгэ аймагт зохион байгуулж хууль бус үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газар, бичил уурхай эрхлэгч нөхөрлөлийн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрын нөхцөл байдалтай газар дээр нь танилцаж бичил уурхай эрхлэгчдийн нэгдсэн зөвлөгөөнийг 2023.09.13-нд Монгол-Филиппиний "Алтны бичил уурхайд мөнгөн усны хэрэглээг зогсооход оруулах хувь нэмэр" төсөлтэй хамтран зохион байгуулж холбогдох хууль тогтоомж, стандартыг танилцуулж цаашид нөхөн сэргээлтийг эрчимжүүлэх талаар санал зөвлөмж өгсөн.	100
71	9.4	Туул голын хамгаалалтын бусад хяналт тавьж, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлох үйл ажиллагааг таслан зогсоож, аж ахуйн нэгжээр нөхөн сэргээлт хийлгэх	250	ОНТ	Нөхөн сэргээлт хийсэн талбай, га-аар	2022 онд Улаанбаатар хотын хэмжээнд 14.5 га талбайд техникийн, 2.4 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн	25-аас доошгүй га талбайд нөхөн сэргээлт хийлгэсэн байна.	I-IV	ХБОБЗГ СХГ	Налайх дүүргийн 3-р хороонд түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлолтын улмаас эвдэрсэн 25 га талбайд нөхөн сэргээлт хийх, ойжуулах ажлын зардал 300.0 сая төгрөгийг нийслэлийн Байгаль орчны газраас Нийслэлийн 2023 оны төсөвт тусгаж батлуулсан. Уг ажлын гүйцэтгэгчийг Нийслэлийн худалдан авах ажиллагааны газраас "Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль"-ийн дагуу "Эко минерал" ХХК шалгарч 25 га талбайн нөхөн сэргээлтийг хийсэн.	100
72	9.5	Тэрбум мод хөдөлгөөн, эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх, хөв цөөсөм байгуулах ажлыг БОННУ-ний тайланд дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээгээр дамжуулан хэрэгжүүлэх			Эвдрэлд орж эзэнгүй орхигдсон газрыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд хэрэгжүүлсэн тоо	Уул уурхайн 50-иас доошгүй төслийн БОННУ-ний тайланд эвдрэлд орж, эзэнгүй орхигдсон газрыг нөхөн сэргээх, хөв цөөсөм байгуулах, мод тарих ажлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн байна.	25-аас доошгүй төслийн БОННУ-ний тайланд дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд хэрэгжүүлэхээр тусгасан байна.	I-IV	БНБЗГ	Байгаль орчин үнэлгээ, аудитын хэлтсээс хянаж баталсан уул уурхайн болон томоохон дэд бүтцийн төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний 95 дүгнэлт, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний 76 төсөлд дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд 8 аймгийн 24 сумын нутаг дэвсгэрт нийт 58 га талбай эвдрэлд орж, эзэнгүй орхигдсон газрыг нөхөн сэргээх ажлыг "Тэрбум мод тарих үндэсний хөдөлгөөн"-ий үйл ажиллагаатай уялдуулан тус газарт 21 хөв цөөрөм байгуулах ажлыг биологийн олон янз байдлын амьдрах орчныг бүрдүүлэх саналыг тусуулж, тайланг баталгаажуулсан.	100

Зорилт 10.	Байгальд ээлтэй, нөөцийн хэмнэлтэй, үр ашигтай хэрэглээ, үйлдвэрлэлийг дэмжиж, хог хаягдлыг дажин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх, аюултай хог хаягдлыг боловсруулах үйлдвэр байгуулна.	1,964.2	УТХО	Тушаал 1 /Ажлын хэсэг/	Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламжийн газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авсан.	ЭЗХЯамтай хамтран Концессын уралдааны шалгаруулалтыг зарлах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг байгуулсан байна.	I-IV	ХБОБЗГ	Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж байгуулах газрын асуудлыг Монгол Улсын Засгийн газрын "Газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авах тухай" 2022 оны 10 дугаар сарын 19-ний өдрийн 377 дугаар тогтоолоор Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт 20 га газрыг улсын тусгай хэрэгцээний газарт авч шийдвэрлэсэн. Улсын тусгай хэрэгцээний газар бүхий 000000021 дугаартай бүртгэлийн гэрчилгээг 2023 оны 03 сарын 30-ний өдөр ТЗУГ-т хүлээлгэн өгсөн.	100	
73	10.1	Сонгинохайрхан дүүргийн 36-р хороо болон Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэгт хог ангилан ялгах байгууламж барих ажлыг зохион байгуулах		ГЗТ	Хог ангилан ялгах байгууламжийн тоо	Хог ангилан ялгах байгууламж барих худалдан авах ажиллагаа зарлаж гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулсан.	Нарангийн энгэрийн хогийн цэгт 10 тн/хон хүчин чадалтай хог ангилан ялгах байгууламжийн барилгын ажлыг дуусгаж, хүлээлгэн өгсөн байна.	I-IV	ХБОБЗГ	Швейцарын хөгжлийн агентлагийн санхүүжилтээр "Хог хаягдлын цуглуулалт, тээвэрлэлтийн менежмент төсөл"-ийн хүрээнд Нарангийн энгэрийн төвлөрсөн хогийн цэгт хоногт 10 тн хог хаягдлын ангилан ялгах байгууламжийн барилгын ажлыг хүлээн авах улсын комисс Хотын стандарт, хяналтын газраас ажилласан бөгөөд комиссын дүгнэлт гарч барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад хүлээн авсан.	100
74	10.2	Хог хаягдал шатаах зориулалттай дунд оврын зуух нийлүүлэх	1,964.2	УТХО	Нийлүүлсэн зуухны тоо	2022-2023 оны хооронд гэрээ байгуулж, 1 ширхэг зуух нийлүүлсэн.	Завхан аймгийн 7 суманд хог хаягдал шатаах дунд оврын зуух нийлүүлэх ажлын гэрээ дүгнэж, акт үйлдэж орон нутагт хүлээлгэн өгсөн байна.	I-IV	ХБОБЗГ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, "Цэцүүх Трейд" ХХК-ийн хооронд байгуулсан 2022 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдрийн "VI.3.4 Хог хаягдал шатаах зориулалтын дунд оврын зуух /Завхан, Отгон, Эрдэнэхайрхан, Улиастай, Тосонцэнгэл, Дөрвөлжин, Цагаанхайрхан, Тэс, Сонгино сум/ нийлүүлэх" №22/244 дугаартай гэрээнд 2023 оны 04 дүгээр сарын 21-ний өдөр өөрчлөлт оруулж 2023 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдрийг хүртэл сунгасан. Хог хаягдал шатаах зориулалтын дунд оврын зуух суурилуулах ажил Завхан аймгийн Тосонцэнгэл, Улиастай, Сонгино, Цагаанхайрхан, Эрдэнэхайрхан, Дөрвөлжин сумдын суурилуулалтын ажил бүрэн дууссан. Тэс, Отгон сумд 2023 оны 05 дугаар сарын 30-нд суурилуулалтын ажлыг дуусгасан. Завхан аймгийн засаг даргын 2022 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдрийн А/610 дугаар "Ажлын хэсэг томилох тухай" захирамжаар Улсын Хөрөнгө оруулалтаар 8 сумдад нийлүүлэгдэж буй Хог хаягдал шатаах зориулалтын дунд оврын зуух" хүлээн авах ажлын хэсэг байгуулагдсан. Уг ажлын хэсгийн шийдвэрийг үндэслэн гэрээг Хүрээлэн буй орчны бодлого зохицуулалтын газрын дарга 2023 оны 08 дугаар сарын 08-ны өдөр хүлээн авсан. нийт 1,804,700,000.00 төгрөгийн санхүүжилтийг олгогдсон.	100
75	10.3	330 сумын төвлөрсөн хогийн цэгүүдийн газар зүйн мэдээллийг www.eic.mn/waste оруулах		БОХ 6.1 статистик мэдээллийн сан	2022 оны байдлаа байгаль орчны статистик мэдээллийн санд бүртгэгдсэн.	330 сумын хогийн цэгүүдийн газар зүйн мэдээллийг www.eic.mn/waste оруулж дууссан байна.	I-IV	ХБОБЗГ	Байгаль орчны судалгаа, шинжилгээний төв" УТҮГ-тай хамтран 9 дүүрэг, 21 аймгийг хамруулан хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн байршлыг мэдээллийг цуглуулж, газарзүйн мэдээллийн сангийн мэдээллийг шинэчлэхээр 2023 оны 05 дугаар сарын 02-нд Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт албан бичиг хүргүүлж, www.eic.mn/waste хог хаягдлын мэдээллийн санг бүрдүүлэн бүрэн шинэчилсэн. Мэдээллийн санд 21 аймгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн 262 мэдээ байсан бөгөөд үүнээс 142 цэгийн газарзүйн мэдээ байхгүй байсан. Хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн мэдээг шинэчилж 393 цэгийн мэдээг оруулсан.	100	

76	10.4	"Монгол улсад а-оултай хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд аюултай хог хаягдлын шинжилгээний болон хүний нөөцийн чадавхыг сайжруулах" төслийг хэрэгжүүлэх	248000 ам доллар	НҮББОХ	Төслийн тайла	2019 онд НҮББОХ-т төслийн саналыг хүргүүлсэн.	Төслийн удирдах хороог байгуулж, тухайн жилийн төлөвлөгөөг батлуулсан байна.	I-IV	ХБОБЗГ	Төслийн удирдах хороог 2022 оны 03 дугаар сарын 01-ний өдрийн А/52 дугаар тушаалаар байгуулсан. Төслийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг батлуулсан. Аюултай хог хаягдлын үүсгэгчийн судалгааг 8 салбарын 11 байгууллага хамрагдсанаас Улаанбаатар хотын 6, Хөвсгөл аймгийн 2, Дархан Уул аймгийн 3 байгууллага хамрагдсан.Төслийн багийн ажилчид тухайн орон нутгийн аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаатай газар дээр нь танилцаж, судалгааг авснаас гадна тухайн байгууллагын хүрээлэн буй орчин, хог хаягдлын асуудал хариуцсан шат шатны удирдлагууд, төрийн албан хаагчид болон 2 догч түүхий эдийг цуглуулах, дахин дахин боловсруулах үйлдвэрлэл эрхлэх сонирхолтой аж ахуйн нэгж, хувь хүмүүст хог хаягдлын цогц менежментийн талаар сургалтуудыг орон нутагт зохион байгуулсан. Олон улсад мөрдөгддөг аюултай хог хаягдлын шинжилгээний стандартуудыг харьцуулан судалсны үндсэн дээр АНУ-ын Байгаль орчныг хамгаалах агентлагын 664 хуудас 52 стандарт арга зүйг сонгон судлаж дуусаж, орчуулгын ажил 90 хувьтай гүйцэтгэл явагдаж байна.Үүнд:Хог хаягдлын шинж чанар, уусгалт хандлалтын 4 арга зүй, Органик бус дээж бэлтгэх 16 арга зүй, Органик хандлалтын цэвэрлэгээний 11 арга зүй, Дэгдэмхий органик нэгдлийн дээж бэлтгэлийн 2 арга зүй, Органик бус шинжилгээний 2 арга зүй, бусад шинжилгээний 12 арга зүйг орчуулгыг хийж гүйцэтгэсэн. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Байгаль орчны хөтөлбөрийн Тусгай хөтөлбөрийн сангийн санхүүжилтээр НҮБ-ын БОХ-тэй хамтран хэрэгжүүлж буй "Монгол улсад аюултай хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэхэд аюултай хог хаягдлын шинжилгээний болон хүний нөөцийн чадавхыг сайжруулах" төслийн явцын тайланг албан бичгээр 2023 оны 07 дугаар сарын 17-ны өдрийн 01/210 албан бичгээр ирүүлсэн. Мөн төслийн тайланг хэлэлцүүлэхээр 2023 оны 10 дугаар сарын 20-нд 21 аймаг, нийслэл, ТББ-ын төлөөллийг хамруулан Blue sky зочид буудалд зохион байгуулсан.	100
Стратеги төлөвлөгөөний зоригго: "Монгол Алсын хараа-2050 хөгжлийн хөтөлбөрт тулгуурлан "Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө"-ний хүрээнд Монгол орны уур амьсгал, усны нөөц, байгаль, цаг агаарын тааламжтай нөхцөлийг эдийн засгийн хөгжлийг эрчимжүүлэхэд бүрэн ашиглах, байгаль, цаг агаарын болзошгүй аюул гамшиг, орчны ноцтой бохирдлоос урьдчилан сэргийлж, нийгэм, эдийн засагт үчруулах хохирлыг багасгаж, улс орны дүнд хугацааны тогтвортой хөгжлийг хангана.											
Зорилт 11	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн Парисын хэлэлцээрт оруулах үндэсний тодорхойлсон хувь нэмрийн хэрэгжилтийг хангана.			Хэлэлцүүлэг судалгааны тоо, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн үзэл баримтлал батлагдсан эсэх.	Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох төлөвлөгөөнд шаардлагатай суурь судалгааг гүйцэтгэж байна. Урьдчилан тандан судалгааг эцэслэсэн.	Хууль тогтоомжийн төслийн үзэл баримтлалыг батлуулж, хуулийн төслийг боловсруулсан байна. Дасан зохицох төлөвлөгөөний төслийг эцэслэн боловсруулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн үзэл баримтлалын төслийг эцэслэн боловсруулсан. Мөн Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн төслийг боловсруулсан. Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох Үндэсний төлөвлөгөөг эцэслэн боловсруулж, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн Үндэсний хорооны ээлжит хурлаар хэлэлцүүлэхэд бэлэн болгосон.	65.5	
77	11.1	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн харилцааг зохицуулах эрхгүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох		НҮБХХ	Хэлэлцүүлэг судалгааны тоо, хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг батлуулсан эсэх	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг боловсруулсан.	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн үзэл баримтлалыг батлуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд зүйл заасны дагуу "Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагын урьдчилан тандан судалгааг хийж гүйцэтгэсэн. БОАЖ-ны сайдын 2022 оны А/77 дугаар тушаалаар байгуулагдсан "Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн төслийг шинээр боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг болон хуулийн төслийг боловсруулах үүрэг бүхий олон улсын зөвлөх, үндэсний зөвлөх нар хамтран Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн үзэл баримтлал болон хуулийн төслийг боловсруулах асуудлаар 2023 онд 6 удаа (04, 05, 06, 08, 10 дугаар саруудад) хуралдаж, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн үзэл баримтлалын төслийг эцэслэн боловсруулсан. Мөн Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай хуулийн төслийг боловсруулсан. Эдгээр үйл ажиллагаа нь Германы олон улсын хамтын ажиллагааны нийгэмлэгийн техник туслалцааны хүрээнд хэрэгжүүлж байгаа "Уур амьсгалын бодлогын чадавх бэхжүүлэх" төслийн дэмжлэгтэйгээр зохион байгуулсан.	30

78	11.2	Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох үндэсний төлөвлөгөөг эцэслэн боловсруулах		НҮБХХ	Хэлэлцүүлэг судалгааны тоо, төлөвлөгөө батлуулсан эсэх	Суурь судалгаа хийж, төлөвлөгөө боловсруулах гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулсан.	Үндэсний дасан зохицох төлөвлөгөөг Үндэсний хороогоор хэлэлцүүлж батлуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	<p>Үндэсний дасан зохицох төлөвлөгөөг боловсруулах зөвлөх багийг 2022 оны 09 дүгээр сараас эхлэн ажиллуулж, төлөвлөгөөний төслийг системийн динамик дүн шинжилгээнд суурилан боловсруулж, анхны хэлэлцүүлгийг орон нутагт 21 аймагт 2023 оны 04 дүгээр сарын 17-ноос 05 сарын 06-ны өдрүүдэд бүсчлэн зохион байгуулсан. Хэлэлцүүлэгт аймгуудын ЗДТГ, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс, ХХААГ, ОБГ, НХЭМГ, Газрын харилцаа, хот барилга хот байгуулалтын газар, БОАЖГ, УЦУОША, ойн анги болон иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшлийн төлөөлөл, малчид, тариаланчид, мөн аймаг бүрийн хэвлэл мэдээллийн албаны төлөөлөл бүхий 600 гаруй хүнийг хамруулж санал авч тусгасан. Мөн төлөвлөгөөний төсөсөлд холбогдох яамд, Засгийн газрын байгууллагууд болон бусад оролцогч талуудын төлөөлөл бүхий нийт 98 хүн, хүүхэд залуучуудын 100 гаруй төлөөлөлд мөн танилцуулж санал авч тусгасан. Эдгээр хэлэлцүүлэгт нийт 800 гаруй хүн оролцсон байна. Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох Үндэсний төлөвлөгөөг эцэслэн боловсруулсан бөгөөд Уур амьсгалын өөрчлөлтийн Үндэсний хорооны ээлжит хурлаар хэлэлцүүлэхээр хурлын хөтөлбөрт тусган хурлын хөтөлбөр, шадар сайдын хэлэх үгийн төсөл, шийдвэрийн төслийн хамт Үндэсний хорооны дарга бөгөөд Монгол Улсын шадар сайдын ажлын албанд 11 дүгээр сард цахимаар хүргүүлсэн.</p> <p>Төлөвлөгөөг эцэслэсэнтэй холбоотойгоор төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх санхүүжилтийн стратегийг боловсруулах ажлыг эхлүүлж, 11 дүгээр сарын 29-нд санал солилцох уулзалтыг холбогдох яамд байгууллагын 20 гаруй мэргэжилтнүүдийг оролцуулан зохион байгуулсан.</p>	50
79	11.3	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай НҮБ-ын суурь конвенцын Үндэсний 4-р тайлан илтгэл, хүлэмжийн хийн ялгарлын 2 жил тутмын 2-р тайланг тус тус боловсруулж Конвенцын Нарийн бичгийн дарга нарын газар хүргүүлэх		НҮБХХ	Тайлангийн тоо	2 тайлангийн суурь судалгааны мэдээллийг нэгтгэсэн.	Төслийн үйл ажиллагааг хаан тайлангийн мөрөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээг боловсруулсан байна.	I-II	УАӨБТГ	<p>Хүлэмжийн хийн ялгарал, шингээлтийн хоёр жил тутмын хоёр дугаар тайлан(BUR-II), Хүлэмжийн хийн "Үндэсний тооллогын тайлан-II" (NIR-II)-г 2023 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдөр НҮБ-ын Уур амьсгалын өөрчлөлтийн суурь конвенцын нарийн бичгийн дарга нарын газарт хүргүүлсэн.</p> <p>Үндэсний тайлангийн мөрөөр Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах Үндэсний тодорхойлсон хувь нэмрийн зорилтын хэрэгжилтийг салбар дундын зохицуулалттайгаар эрчимжүүлэхэд чиглэсэн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.</p>	70

80	11.4	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудлаар Парисын хэлэлцээрийг хэрэгжилтийг ханган ажиллах хүрээнд салбар дундын зохицуулалт бүхий төсөл хөтөлбөрүүдийг шинээр хэрэгжүүлж эхлэх			ОУБ, ГЗТ	Төслийн тоо	Салбар дундын зохицуулалтыг хангах, уялдуулах, ҮТХН-ийг хэрэгжүүлэх хүрээнд 5 төсөл хэрэгжиж байна.	Төслийн удирдах хороог байгуулж, тухайн жилийн төлөвлөгөөг батлуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам НҮБ-ын UNDP, UNFAO, UNEP, UNIDO, UNICEF, UNHABITAT, АХБ, ДБ, EBRD, NDC Partnership, GCF, GEF, AFO, GGGI readiness, carbon, Geres, Asia foundation, TNC, USAID, ADPC зэрэг олон Улсын байгууллагуудтай хамтран Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох чиглэлээр 2023 онд нийт 24 төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлж байна. Үүнд: "Уур амьсгалын ногоон сангийн бэлэн байдлын" төсөл, "Монголын эрчим хүчний засаглал" төсөл, "Үндэсний тодорхойлсон хувь нэмэрийг дэмжих" төсөл, "Бохирдлыг бууруулах замаар эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчны тогтвортой байдлыг сайжруулах нь" төсөл, "Улаанбаатар хотын гэр хорооллын үерийг даван туулах чадавхийг бэхжүүлэх" төсөл, "Үндэсний тодорхойлсон хувь нэмэр болон үндэсний дасан зохицох төлөвлөгөөний зорилтыг хөдөө аж ахуй, газар ашиглалтын салбарт ахиулахад дэмжлэг үзүүлэх нь" төсөл, "Уур амьсгалын амлалт" төсөл, Монгол орны биологийн олон янз байдал, генетик нөөцийг хамгаалах, ашиглах, үр шимийг хүртэхэд нутгийн иргэд, залуу үеийн оролцоог нэмэгдүүлэх нь" төсөл, "Тогтвортой хотууд" төсөл, "Хангай бүсийн уулын ландшафтыг нөхөн сэргээх, хамгаалах замаар экосистемийн үйлчилгээ болон орон нутгийн иргэдийн амьжиргааг сайжруулах" төсөл, "Хөдөө аж ахуйн менежмент, экосистемийн тогтвортой байдлыг хангах" төсөл, "Үндэсний тодорхойлсон хувь нэмэр (ҮТХН) ба үндэсний дасан зохицох төлөвлөгөөний зорилтыг хөдөө аж ахуй, газар ашиглалтын салбарт ахиулахад дэмжлэг үзүүлэх хөтөлбөр (скала)", "Дорнод Монголын хуурай хээрийн тогтвортой ландшафт, биологийн олон янз байдлын хамгаалал" төсөл, "Ойн засаглал, нэмүү өртгийн сүлжээний хөтөлбөр" төсөл, "Ногоон хотуудын санаачилга- ногоон баянбүрд болон хүнсний системийг цогцлоосон жишиг хотууд" төсөл, Монгол улсад уур амьсгалын өөрчлөлтийн ил тод байдлыг сайжруулах нь" төсөл, "Хангай бүсийн уулын ландшафтыг нөхөн сэргээх, хамгаалах замаар экосистемийн үйлчилгээ болон орон нутгийн иргэдийн амьжиргааг сайжруулах" төсөл, "Монгол гэрийн халаалт, дулаалга, агаар сэлгэлтийн чип багц" төсөл, "Дулаан шийдэл 2" төсөл, "ХАА салбар дахь пассив инновацийн санхүүгийн систем" төсөл, "Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад өрхийн түвшинд сэргээгдэх эрчим хүчний системд үндэслэн нүүрстөрөгчийн кредитийн арилжааг хөгжүүлэх нь төсөл, "Малчдын бүлгийн оролцоотойгоор бэлчээрийн тогтвортой менежментийг нэвтрүүлэх замаар бэлчээрийн нөхөн сэргээлтийг дэмжих суурь судалгааны" төсөл, "Монгол орны хөдөөгийн иргэдийн уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадамж болон эрсдэлийн менежментийг боловсронгуй болгох нь" төсөл.	100
81	11.5	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн үндэсний чуулганыг зохион байгуулах			ГЗТ	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	Эрдэнэт хотод Уур амьсгалын өөрчлөлт ба хот сэдвээр нийт 350 хүнтэй чуулган зохион байгуулсан.	Үндэсний чуулганыг зохион байгуулж салбар дундын уялдаа холбоог хангаж ажилласан байна.	IV	УАӨБТГ	Уур амьсгалын өөрчлөлт ба Хүүхэд залуучууд олон улсын чуулганыг 2023.08.21-2023.08.22-ны өдрүүдэд Улаанбаатар хотын Чингис хааны музейд НҮБ-ын төрөлжсөн агентлагууд, Дэлхийн зөн олон улсын байгууллагатай хамтран 120 оролцогчтойгоор зохион байгуулсан. Мөн "Ус, цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний үндэсний зөвлөгөөн"-ийг ус цаг уур, орчны шинжилгээний салбарын Хүн-төвт Хөгжлийн хөтөлбөрийг боловсруулах, салбарын нийгэм, эдийн засгийн гол салбаруудын уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицоход оруулах хувь нэмэр, үр өгөөжийг тодорхойлох зорилгоор 2023.10.27-ны өдөр салбарын 700 гаруй албан хаагчдыг хамруулан Монгол Улсын Төрийн ордны "Их Монгол" танхимд зохион байгуулж Хөгжлийн хөтөлбөрийг баталсан.	100

82	11.6	Ус, цаг агаарын урьдчилан сэргийлэх дунд, урт хугацааны мэдээ боловсруулах суперкомпьютерийг шинэчлэх		ADAPT төсөл	Тоног төхөөрөмжийн тоо, мэргэшсэн албан хаагч	Суурилуулах байрны засвар үйлчилгээ, худалдан авалтын үйл ажиллагаа эхэлсэн.	Тоног төхөөрөмжийг ашиглалтад оруулж, мэргэжилтнүүд чадавхжсан байна.	I-IV	УАӨБТГ ЦУОШГ	"Монгол орны хөдөөгийн иргэдийн уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадамж болон эрсдэлийн менежментийг боловсронгуй болгох нь" төслийн санхүүжилтээр шинэ үеийн суперкомпьютерийг худалдан авч суурьлуулах олон улсын тендер зарлахад шаардлагатай тендерийн баримт бичиг, техникийн тодорхойлолтууд, ажлын даалгаврыг боловсруулсан. НҮБХХ-өөс суперкомпьютер худалдан авч суурилуулах олон улсын нээлттэй тендер зарлаж, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах үйл ажиллагааг зохион байгуулж, үнэлгээг хийж байна. Мөн суперкомпьютерийг суурилуулах бэлтгэл ажлын хүрээнд "ЦУОШГ-ын барилгын цахилгаан, агааржуулалтын системийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх" МОХИУАӨДЗЧНЭМСНТ/202209059 тоот худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж, гүйцэтгэгчээр шалгарсан "Хурд монтаж" ХХК-тай гэрээ байгуулан, суперкомпьютерийг суурилуулах өрөөнд агааржуулалтын нөөц систем угсрах, цахилгааны кабелиг шинэчлэх, шилэн хоргыг зөөж байрлуулах зэрэг ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Суперкомпьютерийн хэрэгцээ шаардлага, ажиллах зааварчилгаа, цаг агаар, уур амьсгал, усны загварчлалын талаар Хирошима их сургуулийн зөвлөх мэргэжлийн баг 2023 онд ЦУОШГ-ын 20 албан хаагчдыг чадавхжуулах сургалтыг зохион байгуулсан. Тоног төхөөрөмжийн эхний үе шатны бэлтгэл ажлын суурьлуулалтыг зохион байгуулсан. 2 дахь үе шатны тоног төхөөрөмжийн худалдан авах ажиллагааг НҮБХХ-өөс зохион байгуулж байна.	50
83	11.7	Цаг агаарын аюултай үзэгдлийг урьдчилан мэдээлэх Доплерын Радарын станц байгуулах			Хөвсгөл аймагт радарын станц байгуулсан байна.		Радарын станц байгуулах санхүүжилтийг шийдвэрлэх санал хүргүүлсэн байна.	I-II	ЦУОШГ	Хөвсгөл аймагт радарын станц байгуулахад шаардлагатай 5.9 тэрбум төгрөгийн зардал 2023 оны Монгол Улсын төсөвт тусгагдаж батлагдаагүй тул тус ажлын хүрээнд тодорхой ажил хийгдээгүй болно. Хөвсгөл аймагт радарын станц байгуулахад шаардлагатай зардлыг 2024 оны төсвийн төсөлд тусган Сангийн яаманд хүргүүлсэн болно.	0
84	11.8	Ус, цаг уурын хял-алт-шинжилгээний сүлжээг өргөжүүлж, техник, технологийн шинэчлэл хийж, чадавхыг бэхжүүлэх			Автомат станц, хэмжих хэрэгсэл, цаг уурын харуул, цаг уурын өртөөний тоо	Агаарын бохирдлыг 5-аас доошгүй үзүүлэлтээр тасралтгүй, автоматаар хянах боломжийг бүрдүүлсэн	Автомат станц, хэмжих хэрэгсэл 25 ш суурилуулах, өртөөний барилга барих санхүүжилтийн санал хүргүүлсэн байна.	I-II	ЦУОШГ	1. ХБНГУ-ын буцалтгүй тусламжаар хэрэгжиж байгаа KfW төслийн санхүүжилтээр Увс, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Баянхонгор аймгуудад хүлээлгэн өгсөн 4 цаг уурын автомат станцын шаардлагатай тохиргоог гүйцэтгэж, холбогдох аймгийн өртөө, харуулд суурилуулсан бөгөөд хэвийн ажиллаж байна. 2. БНСУ-ын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжаар "Монгол Улсад цаг агаарын ажиглалтын нэгдсэн системийг суурилуулах" төслийг БОАЖЯ-ны яамны харьяа Цаг уур, орчны шинжилгээний газар тус улсын Цаг уурын газартай хамтран хэрэгжүүлнэ. Төслийн нээлтийн арга хэмжээг 2023 оны 05 дугаар сарын 02 -ны өдөр Улаанбаатар хотноо зохион байгуулсан. Төслийн хүрээнд Дундговь, Өвөрхангай аймгууд, Улаанбаатар хотод нийт 20 цаг уурын автомат станцыг 2023 оны 12 дугаар сард суурилуулж дуусгана. Суурилуулалтын бэлтгэл ажил 2023 оны 10 дугаар сарын 12-ны өдрөөс эхэлсэн.	70
85	11.9	Цаг агаарын гэнэтийн аюулт үзэгдлээс амжиж анхааруулах орон нутгийн дэд тогтолцоог дэмжин хөгжүүлэх говь, хээрийн бүсэд аюулаас сэрэмжлүүлэн анхааруулах 17 цогцолбор байгуулах			Өмнөговь, Дорноговь, Хэнтий, Сүхбаатар, Дорнод аймагт нийт 5 цогцолбор байгуулна.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар дараа онуудад хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний хүрээнд 17 цогцолборын зураг, төсвийг хийж гүйцэтгэсэн.	Говь, хээрийн бүсэд аюулаас сэрэмжлүүлэн анхааруулах цогцолбор байгуулах төсвийг 2024 оны улсын төсөвт тусгах талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлсэн байна	I-II	ЦУОШГ	Монгол улсын 2022 оны төсвийн тухай хуулийн XII.4.5-д батлагдсан "Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар дараа онуудад хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв /улсын хэмжээнд/-ийн хүрээнд шинээр хэрэгжүүлэх ажлын жагсаалтад "Цаг агаарын гэнэтийн аюулт үзэгдлээс амжиж анхааруулах орон нутгийн дэд тогтолцоог дэмжин хөгжүүлэх говь, хээрийн бүсэд аюулаас сэрэмжлүүлэн анхааруулах цогцолборын зураг төсвийн 37.4 сая төгрөг батлагдаж, уг ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг Барилга, хот байгуулалтын яам зохион байгуулж, 17 цогцолборын зураг, төсвийг хийж гүйцэтгэсэн. Цогцолборыг байгуулах төсөв шийдвэрлэгдээгүй тул хэрэгжүүлж эхлээгүй байгаа болно.	0

86	11.10	Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад чиглэсэн зохистой хэрэглээний дадлыг хэвшүүлэх сургалт, нөлөөлтийн ажлыг хэрэгжүүлэх		Гадаадын зээл, тусламж	Сургалт, нөлөөллийн бүтээгдэхүүн төрөл, тоо		Сургалтаас гарсан агуулгын хүрээнд нөлөөллийн бүтээгдэхүүн болох зорилтот 1000 хүнд бичлэн болон цахимаар мэдээллийг хүргэнэ.	I-IV	УАӨБТГ ТЗУГ	<p>БОАЖЯ Азийн хөгжлийн банк хамтран 2023 оны 5 дугаар сарын 10, 11-ний өдрүүдэд Улаанбаатар хотноо Монгол Улсын Үндэсний Тодорхойлсон Хувь Нэмэр (ҮТХН)-ийн хэрэгжилт, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн санхүүжилт, ҮТХН-ийн арга хэмжээний хяналт-шинжилгээний чадавхыг бэхжүүлэх сургалтыг зохион байгуулж, 30 орчим байгууллагын 50 гаруй оролцогдыг хамрууллаа.</p> <p>НҮБ-ын Уур амьсгалын өөрчлөлтийн суурь конвенц (UNFCCC) болон түүний Ази, Номхон далайн бүс нутгийн хамтын ажиллагааны төвтэй хамтран Монгол дахь оролцогч талуудын мэдлэгийг дээшлүүлэх зорилгоор "Парисын хэлэлцээрийн 6 дугаар зүйл ба нүүрстөрөгчийн үнэлгээний механизм" сэдвээр чадавхийг бэхжүүлэх зөвлөлдөх уулзалтыг 5 дугаар сарын 24, 25-ны өдрүүдэд зохион байгууллаа.</p> <p>НҮБ-ын Ази, Номхон далайн эдийн засаг, нийгмийн комисс (UNESCAP), Байгаль орчны хамтын ажиллагааны Зүүн хойд Азийн дэд бүсийн хөтөлбөр (NEASPEC) хамтарсан "Цөлжилт, газрын доройтол, уур амьсгалын өөрчлөлт" сэдэвт шинжээчдийн бүлгийн зөвлөлдөх уулзалтыг Улаанбаатар хотноо 6 дугаар сарын 19, 20-ны өдрүүдэд амжилттай зохион байгуулж цөлжилт, газрын доройтол болон уур амьсгалын өөрчлөлтийн чиглэлээр ажиллаж буй эрдэмтэн судлаачид, төрийн байгууллагын нийт 35 хүнийг хамруулсан.</p> <p>"Монгол Улсын ҮТХН-ийн хэрэгжилтийг хангах талуудын зөвлөлдөх уулзалт"-ыг 2023 оны 8 дугаар сарын 1-нээс 3-ны өдрүүдэд амжилттай зохион байгуулав.</p> <p>Уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг үйл ажиллагаанд хүүхэд, залуусын оролцоог нэмэгдүүлэх, тэдний дуу хоолойг сонсох, сайн туршлагыг хуваалцах зорилгоор 2023 оны 8 дугаар сарын 21, 22-ны өдрүүдэд Улаанбаатар хотноо "Уур амьсгалын өөрчлөлт ба хүүхэд, залуучууд" олон улсын чуулга уулзалтыг амжилттай зохион байгуулав. Чуулга уулзалтад 10 орны 200 гаруй хүүхэд, залуус оролцсон.</p> <p>"Уур амьсгалын өөрчлөлт, цөлжилт, газрын доройтол" хэлэлцүүлгийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, НҮБ-ын Хүнс, хөдөө аж ахуйн байгууллага хамтран Дундговь аймагт 08 дугаар сарын 23-наас 25-ны өдрүүдэд зохион байгуулсан.</p> <p>Уур амьсгалын дасан зохицлын Үндэсний төлөвлөгөөг танилцуулах уулзалт, хэлэлцүүлэгт аймгуудын ЗДТГ, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтэс, ХХААГ, ОБГ, НХЭМГ, Газрын харилцаа, хот барилга хот байгуулалтын газар, БОАЖГ, УЦУОША, ойн анги болон иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшлийн төлөөлөл, малчид, тариаланчид, мөн аймаг бүрийн хэвлэл мэдээллийн албаны төлөөлөл бүхий 600 гаруй хүнийг хамруулсан.</p> <p>Эдгээр сургалт, нөлөөллийн үйл ажиллагаанд давхардсан тоогоор 1000 гаруй талууд</p>	100
87	11.11	НҮБ-ын Цөлжилттэй тэмцэх суурь конвенцын Талуудын 17 дугаар бага хурлыг зохион байгуулах бэлтгэл ажлыг хангах		Төлөвлөгөө, хурлын тоо	2022 оны 5 дугаар сарын Цөлжилттэй тэмцэх тухай НҮБ-ын суурь конвенцын талуудын 15 дугаар хурлаас гарсан шийдвэр	Узбекистан улсад зохион байгуулагдах конвенцын хэрэгжилтийг хангах хорооны хуралд оролцон, уулзалт хийж бэлтгэл ажил хангасан байна.	I-IV	УАӨБТГ БНБЗГ ГХАХ ОГ	<p>Цөлжилттэй тэмцэх тухай НҮБ-ын суурь конвенцын Талуудын бага хурлыг 2026 онд Монгол Улсад зохион байгуулахтай холбогдсон бэлтгэл хангах хүрээнд хурал зохион байгуулах байршлыг сонгохтой холбоотой танилцуулга мэдээллийг бэлтгэн, энэ чиглэлээр холбогдох байгууллагуудтай тухай бүр уулзалт, хэлэлцүүлэгт оролцон ажиллаж байна. Цөлжилттэй тэмцэх тухай Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын суурь конвенцын Талуудын 17 дугаар бага хурлын бэлтгэл ажлыг хангахтай холбоотой шийдвэрлэх шаардлагатай асуудлуудыг 11 дүгээр сарын 17-ны өдөр Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн хуралдаанд танилцуулж, холбогдох тэмдэглэлийг гаргуулсан. Мөн Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн захирамжаар Цөлжилттэй тэмцэх тухай Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын суурь конвенцын Талуудын 17 дугаар бага хурлын бэлтгэл ажлыг хангаж, нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах чиг үүрэг бүхий ажлын хэсгийг Монгол Улсын шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг хөгжлийн сайд Ч.Хүрэлбаатараар ахлуулан байгуулж, ажлын хэсгийн ахлагч болон дэд ахлагч БОАЖ-ын сайд Б.Бат-Эрдэнэ нар 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр Талуудын хурлыг зохион байгуулах боломжтой байршлын нэг болох Мишээл сити төсөлтэй газар дээр нь танилцаж, төсөл хэрэгжүүлэгчийн холбогдох төлөвлөлтийн боломжуудтай танилцсан.</p> <p>Узбекистан улсад 2023 оны 11 дүгээр сарын 13-17-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан Цөлжилттэй тэмцэх тухай НҮБ-ын суурь конвенцын хэрэгжилтийг хангах хорооны хуралд ТНБД С.Цогтгэрэлээр ахлуулсан БОАЖЯ-ны баг төлөөлөгчид оролцож, конвенцын хэрэгжилтийг хангах асуудлууд болон 2026 оны Талуудын 17 дугаар бага хурлын бэлтгэл ажлыг хангахтай холбоотой уулзалт хэлэлцүүлгийг конвенцын нарийн бичгийн дарга нарын газартай зохион байгуулж, нөхцөл байдлыг танилцуулж, зөвлөмж чиглэл авсан.</p>	100	

88	11.12	Байгаль орчны Дэлхийн өдрүүдийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх	-	Гадаадын зээл, тусламж	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо, илтгэх хуудас, мэдээлэл сурталчилгааны ажлын түгээлт, хандалтын тоо	2022 онд байгаль орчны салбарын олон улсын тэмдэглэл 7 өдрийг олон нийтэд зориулан мэдээлэл түгээх ажлыг зохион байгуулсан.	Дэлхийн байгаль орчны өдөр, Ган цөлжилт, газрын доройтол, Озоны өдрүүдийг тэмдэглэн өнгөрүүлсэн байна.	I-IV	ГХАХ	Жил бүрийн 03 дугаар сарын 03-ны Зэрлэг амьтан, ургамал хамгаалах олон улсын өдөр, 03 дугаар сарын 21-ний Дэлхийн Усны өдөр, 03 дугаар сарын 22-ны Дэлхийн Усны өдөр, 05 дугаар сарын 22-ны Биологийн олон янз байдлын олон улсын өдөр зэрэг арга хэмжээг төсөл болон олон улсын байгууллагуудтай олон нийтэд мэдээлэл түгээх хэлбэрээр хамтран зохион байгуулав. 2023 оны 06 дугаар сарын 05-ны Дэлхийн байгаль орчны өдрийг Пластик хог хаягдлын шийдэл уриатай гаар дэлхий нийтээр тэмдэглэн өнгөрүүлэх хүрээнд яамны харьяа байгууллагууд болон олон улсын байгууллагууд хог цэвэрлэх аян өрнүүлсэн. Мөн 06 дугаар сарын 17-ны Ган, цөлжилтийн олон улсын өдрийн хүрээнд шинжлэх ухааны байгууллагууд Монгол орны газрын төлөв байдлын талаар хэлэлцүүлэг зохион байгуулсанд яамны төлөөлөл оролцсон. 2023 оны 09 дүгээр сарын 70-ны өдөр Цэвэр агаарын төлөө олон улсын арга хэмжээнд БОАЖ-ын сайдын цахим мэндчилгээг НҮБ-ын Байгаль орчны хөтөлбөрийн Ази, номхон далайн бүсийн хуралд хүргүүлсэн.	100
<p>БОАЖ-ны салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 26. Төрөөс аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлогын хүрээнд "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх" төслүүдийг хэрэгжүүлж, орон нутгийн иргэд, аж ахуйн нэгжийн орлогыг нэмэгдүүлэх. "Алсын хараа 2050" 6.1.8, 8.2.1, 8.2.2, 8.2.7, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 8.2.3, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 3.4.1.</p>											
Зорилт 12		Төрөөс аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлогын хүрээнд "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-I"-ийг Хөвсгөл, Хэнтий, "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-II"-ийг Баян-Өлгий, Увс, Ховд зэрэг аймагт хэрэгжүүлж, орон нутгийн иргэд, аж ахуйн нэгжийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.	57000.0	АХБ ХЗ	Төсөл I-ийн хүрээнд хийгдэх бүтээн байгуулалтын ажлын хувь, төсөл II-ийн зураг, төсөв, төсөл III-ийн ТЭЗҮ батлагдсан эсэх	"Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл I"-ийн хэрэгжилт 10 хувьд хүрсэн, төсөл II-ийн ТЭЗҮ батлагдаж, төсөл III-ийн суурь судалгаа хийгдсэн.	Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл II-ийн зураг, төсөв батлагдаж, төсөл III-ийн ТЭЗҮ батлагдсан байна.	I-IV	АЖБЗГ	"Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-I"-ийг Хөвсгөл, Хэнтий аймгуудад хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Хөвсгөл аймгийн Хатгал тосгонд 5.5 км ба 2 км замын суурийн дээд үеийн материалыг тарааж нягтруулах ажил дууссан. "Чингис хаан" аялал жуулчлалын цогцолборын зураг төсөл боловсруулах ажлын хүрээнд "Мэдээллийн төв"-ийн ажлын зураг төсөл, ерөнхий төлөвлөгөө, орчны тохижилтын эх загвар зураг төслүүд боловсруулж байна. Хөвсгөл аймгийн Хатгал тосгон, Ханх сум болон Хэнтий аймгийн Дадал сумдад байгуулж буй хатуу хог хаягдлын ландшафт байгууламж, бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн 2023 оны барилга угсралтын ажлыг эхлүүлсэн. Хөвсгөл аймгийн Хатгал тосгоны бохир ус цэвэрлэх байгууламж 95 хувийн гүйцэтгэлтэй, хөрөнгө үүсгэх буюу бактери үржүүлэх туршилт, тохируулгын ажлыг хийж байна. Төслийн хүрээнд ХУТХГ-ын Хамгаалалтын захиргаанд 8 хүний суудалтай 2 ш эргүүлийн завь нийлүүлсэн. Хөвсгөл аймгийн Хатгал тосгоны хатуу хог хаягдлын ландшафт байгууламжийн барилга угсралтын ажил 92 хувийн гүйцэтгэлтэй, Ханх сумын ландшафт байгууламжийн хувьд 60 хувийн гүйцэтгэлтэй, Хэнтий аймгийн Дадал сумын ландшафт байгууламжийн хувьд 92 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Дээрх 3 байршил дах хатуу хог хаягдлын ландшафт байгууламжуудад автопүү суурилуулах, хог хаягдлыг бүртгэх зориулалт бүхий программ хангамж холбох ажлууд бүрэн дууссан.	50.0
89	12.1	Хөвсгөл, Хэнтий аймагт "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-1"-ийг хэрэгжилтийг хангах	35,000.0	АХБ	Бүтээн байгуулалтын ажлын хувь	Бүтээн байгуулалтын ажил 50% байна	Ханх, Хатгал, Дадал сумын хатуу хог хаягдлын ландшафт байгууламж, цэвэрлэх байгууламжийн барилгын ажлыг 50%-д хүргэсэн байна.	I-IV	АЖБЗГ	Хөвсгөл аймагт барьж буй 3-н трасс дагуух 37.9 км авто замын ажлын хүрээнд нийт 8 км асфальт бетон хучилт болон 8.9 км буталсан чулуун суурийн ажил хийгдсэн. Нийт авто зам, зогсоолын ажил 63% гүйцэтгэлтэй байна. Хамгаалалтын захиргаа/ Мэдээллийн төвийн барилгын тендерийн баримт бичгийг АХБ-наас 2023 оны 05 дугаар сарын 17-ны өдөр баталсан. Батлагдсан тендерийн баримт бичгийн шалгуур үзүүлэлтийг бүрэн хангасан аж ахуй нэгж байхгүй тул дахин зарлах шийдвэр гарч АХБ-наас 2023 оны 09-р сарын 01-ний өдөр зөвшөөрөл ирүүлсэн. Энэ онд багтаан дахин тендер зарлахаар төлөвлөсөн.ХУТХГ-ын Хамгаалалтын захиргаанд тусгай зориулалтын завь хүлээн авах ажлын хэсэг холбогдох талуудын хамтаар 2023 оны 08-р сарын 09-12-ны хооронд ажиллаж, шаардлага хангасан гэж үзсэн тул, акт үйлдэж, завинуудыг дагалдах хэрэгслийн хамт хүлээн авч, 2023 оны 08 сарын 20-нд завинуудыг албан ёсоор ХУТХГ-ын Хамгаалалтын захиргаанд хүлээлгэн өгсөн.Хатгал тосгоны Барилга угсралтын ажил бүрэн дууссан. Гүйцэтгэгчээс 5 машин буюу 30 тн идэвхт бактеритай ахуйн бохир усыг аймгийн төвөөс авчирч байгууламжид хийж тогтмол ажиллуулж байна. Хэнтий аймгийн Дадал суман дээрх хатуу хог хаягдлын ландшафт байгууламжийн барилга угсралтын ажил 98% гүйцэтгэлтэй, барилгын ажил дууссан. Одоо Улсын комисс ажиллуулах бэлтгэл ажил хангах ажил хийгдэж байна.	70

90	12.2	"Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл-2"-ийг Баян-Өлгий, Увс, Ховд аймагт хэрэгжүүлэх (2021-2027)	20,000.0	АХБ	Зээлийн хэлэлцээр батлагдсан эсэх, төслийн нэгж байгуулагдсан эсэх	Энэхүү зээлийн хэлэлцээр 2022 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдөр батлагдсан.	Зээлийн хэлэлцээр батлагдаж, төслийн нэгж байгуулагдсан байна.	I-IV	АЖБЗГ	"ТАЖХТ-2"-ыг Баян-Өлгий, Увс, Ховд аймгуудад хэрэгжүүлэхээр ЗГҮАХ-т тусгагдсан хэдий ч төсөл 1-ийн үр дүнг харах, зээлийн хэлэлцээр УИХ-аар соёрхон батлуулах ажил удаашралтай байна. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2022 оны 7 дугаар сарын 19-ний өдрийн 106 дугаар захирамжаар "Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл II"-ыг санхүүжүүлэхэд зориулсан Монгол Улс, Азийн Хөгжлийн Банк хоорондын зээлийн хэлэлцээрт гарын үсэг зурах эрхийг Сангийн сайд Б.Жавхланд олгосон ба БОАЖ-ын сайдын 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдрийн 01/5748 тоотойр Азийн Хөгжлийн банктэй байгуулах зээлийн хэлэлцээрийг УИХ-аар соёрхуулан батлуулах хүсэлтийг Сангийн сайдад хүргүүлсэн. Энэхүү зээлийн хэлэлцээр 2022 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдөр батлагдсан. Зээлийн хэлэлцээрийг УИХ-аар соёрхон батлуулах тухай санал хүргүүлэх албан бичгийг Сангийн сайд Б.Жавхлан руу 2023 оны 04 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 01/1961 тоот албан бичиг хүргүүлсэн.	30
91	12.3	Архангай, Өвөрхангай аймагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх	2,000.00		Суурь судалгаа хийгдсэн эсэх зорилтот хөтөлбөр батлагдсан эсэх	"Орхоны хөндийд хот байгуулах тухай" УИХ-ын тогтоол батлагдсан	Түүх соёл болон байгалийн нөөцөд тулгуурласан аялал жуулчлалын хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрийг боловсруулсан байна.	I-IV	АЖБЗГ	"Дэлхийн нүүдлийн соёл, иргэншлийн голомт" байгууллагыг байгуулж, дэлхийн нүүдэлчдийн төв болох цогц хөтөлбөрийг төр хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан хэрэгжүүлэх зорилгоор Соёлын яам бусад холбогдох байгууллагуудаас эхлүүлсэн Орхоны Хөндий байгалийн цогцолборт газарт мэдээллийн төв байгуулах ажилд санал өгөв. Аялал жуулчлалын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд заасны дагуу Улсын болон орон нутгийн аялал жуулчлалын бүсийг тогтоохтой холбоотой Архангай, Өвөрхангай аймгийг Монголын эзэнт гүрний түүх, нүүдэлчдийн өв соёлын онцлог тулгуурласан улсын болон орон нутгийн аялал жуулчлалын бүсийг бий болгох саналыг боловсруулаад байна.	50
Зорилт 13		Түүхэн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх "Мянганы суут хчн Чингис хаан цогцолбор"-ын ажлуудыг дуусгаж, Монголын нууц товчооны дурсгалт газруудыг хамгаалах, олон улсад сурталчлан таниулах, дэд бүтцээр холбох ажлуудыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.	11735.0	УТХО	"Шихихутаг-Их засаг", "Их хуралдай" цогцолборыг ашиглалтад оруулсан эсэх. "Монголын нууц товчоо" цогцолборын гадна тохижилтын ажил хийсэн талбайн хэмжээ	Цогцолборын барилгын болон тохижилтын ажил төлөвлөгөөний дагуу хийгдсэн.	"Шихихутаг-Их засаг", "Их хуралдай" цогцолборыг ашиглалтад оруулсан байна. "Монголын нууц товчоо" цогцолборын 225 га талбайд иж бүрэн гадна тохижилтын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн байна.	I-IV	АЖБЗГ	Их хуралдай цогцолборын барилгын интерьер, дотоод уран сийлбэр шинэчлэл, гадна цахилгаан хангамж ажлыг Улсын комисс ажиллан хүлээн авч, Шихихутаг, Монголын нууц товчоо цогцолборуудыг барилгын ажил, гадна тохижилтын ажлуудыг хүлээн авах бэлтгэл ажлыг хангасан.	32.9
92	13.1	Хэнтий аймгийн Норовлин сумад "Шихихутаг-Их засаг" цогцолбор байгуулах	312.2	УТХО	Цогцолборыг ашиглалтад оруулсан эсэх	Барилга угсралтын ажил-75%,	Цогцолборын ажлыг хүлээн авч ашиглалтад оруулсан байна.	I-IV	АЖБЗГ	Сайдын 2023 оны 08 дугаар сарын 18-ны өдрийн А/386 дугаартай тушаалын дагуу ажлын хэсэг байгуулагдан "Шихихутаг-Их засаг" цогцолборын ажилд техник хяналт дүгнэлт, тайлан гаргах ажлын хэсэг ажилласан. Тус ажлын хэсгийн дүгнэлтээр Хэнтий аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын захиалагчийн техникийн хяналт хийсэн гүйцэтгэл нь 64.2 хувьтай байна. Сайдын тушаалаар батлагдсан ажлын хэсэг байгаа бичиг баримтад тулгуурлан гүйцэтгэлд хяналт хийхэд 65.6 хувьтай байсан болно. Одоогийн байдлаар Барилга угсралтын ажил барилгын нүүрэн хэсгийн гадна фасадны ажлаас бусад нь дуусаж байна. Ажлын гүйцэтгэл -90%, Гадна цахилгааны ажлын гүйцэтгэл-100% Гадна шугам сүлжээний ажил-100%, Гадна тохижилтын ажил-80%, Барилгын дотор интерьер-85% тус тус гүйцэтгэлтэй үргэлжилж байна. Тус тусдаа гэрээтэй эдгээр 5 багц ажлууд нийтдээ дунджаар 91%-ийн гүйцэтгэлтэй байна. Гадна хөшөө бүрэн суурилагдсан. Гадна тохижилтын ажлын зураг төсөл шинэчлэн батлагдсан. Гүйцэтгэгч байгууллага нь улсын комисст хүлээлгэн өгөх хүсэлтэй Хэнтий аймагт гаргасан.	30

33	13.2	"Шихихутаг" цогцолборын тохижилтын ажлыг хийх /Хэнтий, Норовлин сум/	2,515.3	УТХО	Цогцолборын гадна тохижилт хийсэн талбайн хэмжээ, орон нутагт хүлээлгэж өгсөн эсэх	цогцолборын тохижилтын ажил	"Шихихутаг-Их засаг" цогцолборын тохижилтыг бүрэн дуусгаж, орон нутагт хүлээлгэн өгсөн байна.	I-IV	АЖБЗГ	Сайдын 2023 оны 08 дугаар сарын 18-ны өдрийн А/386 дугаартай тушаалын дагуу ажлын хэсэг байгуулагдан "Шихихутаг-Их засаг" цогцолборын ажилд техник хяналт дүгнэлт, тайлан гаргах ажлын хэсэг ажилласан. Тус ажлын хэсгийн дүгнэлтээр Хэнтий аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын захиалагчийн техникийн хяналт хийсэн гүйцэтгэл нь 64.2 хувьтай байна. Сайдын тушаалаар батлагдсан ажлын хэсэг байгаа бичиг баримтад тулгуурлан гүйцэтгэлд хяналт хийхэд 65.6 хувьтай байсан болно. Одоогийн байдлаар Барилга угсралтын ажил барилгын нүүрэн хэсгийн гадна фасадын ажлаас бусад нь дуусаж байна. Ажлын гүйцэтгэл -90%, Гадна цахилгааны ажлын гүйцэтгэл-100% Гадна шугам сүлжээний ажил-100%, Гадна тохижилтын ажил-80%, Барилгын дотор интерьер-85% тус тус гүйцэтгэлтэй үргэлжилж байна. Тус тусдаа гэрээтэй эдгээр 5 багц ажлууд нийтдээ дунджаар 91%-ийн гүйцэтгэлтэй байна. Гадна хөшөө бүрэн суурилагдсан. Гадна тохижилтын ажлын зураг төсөл шинэчлэн батлагдсан. Гүйцэтгэгч байгууллага нь улсын комисст хүлээлгэн өгөх хүсэлтэй Хэнтий аймагт гаргасан.	30
34	13.3	Хэнтий аймгийн- Биндэр суманд "Их хуралдай цогцолбор" байгуулах	476.8	УТХО	Цогцолборыг ашиглалтад оруулсан эсэх	Гүйцэтгэлийн ажил-80%,	"Их хуралдай" цогцолборыг ашиглалтад оруулсан байна.	I-IV	АЖБЗГ	Хэнтий аймгийн Норовлин суманд "Шихихутаг-Их засаг" цогцолборын интерьер, гадна шугам сүлжээний ажлыг хүлээн авах ажлын хэсэг байгуулагдан хүлээн авах бэлтгэл ажлыг хангаж ажиллаж байна.	50
35	13.4		2,473.3	УТХО	Цогцолборыг ашиглалтад оруулсан эсэх		Цогцолборын барилгын зоорины ажил, гадна тохижилт, шугам сүлжээ суурилуулалтыг бүрэн хэрэгжүүлж, орон нутагт хүлээлгэн өгсөн байна.	I-IV	АЖБЗГ	Их хуралдай цогцолборын барилгын интерьер, дотоод уран сийлбэр шинэчлэл, гадна цахилгаан хангамж /Хэнтий, Биндэр сум/ ажлыг 2023 оны 09 дүгээр сарын 04-06-ны хооронд Улсын комисс ажиллан хүлээн авсан.	30
36	13.5	Хэнтий аймгийн Дэлгэрхаан суманд "Монголын нууц товчоо" цогцолбор байгуулах	837.8	УТХО	Тохижилтын ажил хийсэн талбайн хэмжээ	Гадна тохижилтын цахилгаан хангамж 100%, гадна тохижилт 70% хийгдсэн.	Цогцолборын ажилд захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлсэн байна	I-IV	АЖБЗГ	"Монголын нууц товчоо" цогцолборын барилгын интерьер, гадна тохижилт, гадна шугам сүлжээний ажлыг хүлээн авах ажлын хэсэг байгуулагдан хүлээн авах бэлтгэл ажлыг хангаж ажиллаж байна.	30
37	13.6		5119.6	УТХО	Тохижилтын ажил хийсэн талбайн хэмжээ	Барилгын тохижилт, шугам сүлжээ хангамжийн зураг төсөл боловсруулсан	Барилгын интерьер, гадна тохижилт, гадна шугам сүлжээний ажил дууссана.	I-IV	АЖБЗГ	Их хуралдай" цогцолборын барилгын зоорины ажил, гадна тохижилт, шугам сүлжээний ажлыг 2023 оны 09 дүгээр сарын 04-06-ны хооронд Улсын комисс ажиллан хүлээн авсан.	30

98	13.7	Манзуширын түүхэн дурсгалт газрыг түшиглэн соёл, шашин, аялал жуулчлалын олон улсын цогцолбор байгуулах ажлыг эхлүүлэх		ОУБ	Санхүүжилт шийдвэрлүүлсэн эсэх	Санхүүжилт шийдвэрлүүлэх санал боловсруулсан.	Цогцолбор байгуулах талаар олон улсын байгууллагатай хамтран ажиллах санал хүргүүлсэн байна.	I-IV	АЖБЗГ	"Манзушир хийдийн түүхэн дурсгалт цогцолбор, соёл, шашин, аялал жуулчлалын төв" төслийн явц, техник эдийг засгийн үндэслэлийн хүрээнд уг төсөл хэрэгжих боломжтой эсэх дээр санал дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулагдан ажилласан. 2023 оны төсөв хэлэлцэгдэх үед Манзуширын соёл, аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах ТЭЗҮ-д тусгагдсан улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар бий болгох буюу 40,0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг төсөвт тусгах саналаа хүргүүлсэн. Төсөв батлагдах үед санал тусгагдаагүй байсан. "Манзушир хийдийн түүхэн дурсгалт цогцолбор, соёл, шашин, аялал жуулчлалын төв" байгуулах техник эдийг засгийн үндэслэлтэй танилцаж, хэрэгжих боломжтой эсэх дээр санал дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг БОАЖ-ын Сайдын 2023 оны 06 дугаар сарын 29-ний өдөр А/231 дугаар тушаалаар байгуулсан. Ажлын хэсгийн хүрээнд Богдхан уулын дархан цаазат газрын хамгаалалтын захиргаанаас Манзуширын аманд байрлах Манзушир хийдийн туйр нь засаг захиргааны нутаг дэвсгэрийн нэгжийн тухай хуулиар Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 11 дүгээр хороонд хамаардаг болох талаар 2023 оны 08 дугаар сарын 23-ны өдрийн 923 тоот албан бичгээр хариуг авсан. Иймд ажлын хэсгийн зүгээс дахин хуралдаж санал дүгнэлтийг эцэслэн гаргахаар шийдвэрлэсэн. -2023 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдөр Аялал жуулчлал-Ногоон хөрөнгө оруулалт чуулганы үеэр БОАЖ-ын сайд Б.Бат-Эрдэнэ "Манзушир хийдийн түүхэн дурсгалт цогцолбор, соёл, шашин, аялал жуулчлалын төв"-д хөрөнгө оруулалт хийх саналыг хүрэлцэн ирсэн зочид болон ЖАЙКА, Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банкны төлөөллүүдэд танилцуулсан.	30
БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 25. Аялал жуулчлалын хөгжлийн бодлого, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартыг сайжруулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэн, жуулчдын тоог нэг саяд хүргэнэ. "Алсын хараа 2050" 4.2.1, 4.2.2, 4.2.43, 8.2, 6.1.8, 9.4.8, 9.5.12, 9.5.15, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 1.1.2, 3.3.4, 8.2.1, ЗГҮХ-ийн хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 3.4.4, 3.4.5.											
Зорилт 14		Аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, чанар, стандартыг сайжруулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэн, иргэд, жуулчдын тоог нэг саяд хүргэнэ.	4000.0	АЖХ	Хууль батлагдсан эсэх, стратеги төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь	Аялал жуулчлалын салбарын 10 стандарт батлагдсан байна.	Аялал жуулчлалын салбарын 7 стандартыг шинэчлэх, 8 стандартыг шинээр боловсруулсан байна	I-IV	АЖБЗГ	Аялал жуулчлалын тухай хуулийг шинэчлэн батлуулж, байгаль соёлын өвд тулгуурласан э	85
99	14.1	НҮБ-ын Дэлхийн аялал жуулчлалын байгууллагатай хамтран цар тахлын дараа аялал жуулчлалын салбарыг сэргээх стратеги төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	1,000.0	АЖХ	Стратеги төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь	Аялал жуулчлалын салбарыг сэргээх стратеги төлөвлөгөөний төсөл боловсруулсан.	Аялал жуулчлалын салбарыг сэргээх стратеги төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж ажилласан байна.	I-IV	АЖБЗГ	Монгол Улсын Засгийн газраас 2023-2025 оныг "Монголд зочлох жил" болгон зарласан. Зочлох жилийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ болон Аялал жуулчлалын салбарыг сэргээх стратегийг боловсруулан Засгийн газрын 6 сарын 07-ны өдрийн хуралдаанд танилцуулсан. Засгийн газрын хуралдаанаас төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тухай бүр танилцуулж ажиллахыг үүрэг болгосон. Монголд зочлох жилийн төлөвлөгөөг 2023 онд хэрэгжүүлж ажилласан бөгөөд үр дүнд нь Монгол Улсад ирсэн жуулчдын тоо 2019 оны үзүүлэлтийг давж 600 мянгад хүрсэн төдийгүй, салбарын цар тахлын дараа богино хугацаанд бүрэн сэргэсэн салбарын нэгд зүй ёсоор тооцогдож, аж ахуйн нэгж байгууллагуудын үйл ажиллагаа эргэн хэвийн байдалдаа орсон.	100
100	14.2	Байгаль, түүх, соёлын аялал жуулчлалын эвент арга хэмжээг зохион байгуулж, цар хүрээг өргөжүүлэх	3,000.0	АЖХ	Эвент арга хэмжээний тоо	Олон улсад сурталчлах онцлох 22, энгийн 47, нийт 69 эвентийг дэмжих, эвентийг тогтмолжуулах.	69 эвент зохион байгуулсан байна.	I-IV	АЖБЗГ	Солонгос улсад 2 сарын 14-ны өдөр, Япон улсад 5 сарын 14-ны өдөр, БНХАУ-д 6 сарын 29, 9 дүгээр сарын 03-10-ны өдрүүдэд Монгол Улсыг сурталчлах эвент арга хэмжээг зохион байгуулж нийт 10,000 орчим хүнд мэдээлэл өгч сурталчилсан. Байгаль, түүх, соёлын аялал жуулчлалын эвент арга хэмжээнүүдийг тогтмол зохион байгуулж, цар хүрээг өргөжүүлэх ажлын хүрээнд Аялал жуулчлалын хөтөлбөрийн зардлын дагуу Хөх сувд мөсний баяр, Мөнгөлөг шагшурга цас мөсний баяр, Тэмээний баяр, Бүргэдийн баяр, Талын түмэн адуу, Торгоны зам-Хархорин, Айрагны баяр, Морин хуур уртын дууны их наадам, Айс фестиваль олон улсын мөсөнд авиралтын тэмцээн, Монгол туургатны Харвуул их наадам зэрэг 11 эвент арга хэмжээнд дэмжлэг үзүүлэн ажилласнаас гадна бусад 58 эвент арга хэмжээтэй хамтран ажилласан болно. Нийт 69 эвент арга хэмжээнд дэмжлэг үзүүлэх болон хамтран ажилласан.	70

БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 28. Баян-Өлгий, Увс, Ховд, Өвөрхангай, Архангай, Баянхонгор, Өмнөговь, Дорнод, Завхан аймгуудад аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлж, отоглох цэг, авто зам дагуу үйлчилгээний цогцолборуудыг байгуулна. Говийн бүсийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх. "Алсын хараа 2050" 4.2.1, 4.2.2, 4.2.43, 8.2, 6.1.8, 9.4.8, 9.5.12, 9.5.15, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл 1.1.2, 3.3.4, 8.2.1, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 3.4.6.

Зорилт 15	Баян-Өлгий, Увс, Ховд, Өвөрхангай, Архангай, Баянхонгор, Өмнөговь, Дорнод, Завхан аймгуудад аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлж, отоглох цэг, авто зам дагуу үйлчилгээний цогцолборуудыг байгуулна. Говийн бүсийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.	35211.1	АЖХ, ОНТ, ОУБ	10 байршилд түр зогсох үйлчилгээний цогцолбор, 20 байршилд отоглох цэг байгуулж, MARS-V академийн бүтээн байгуулалтын ажил эхэлсэн эсэх	1 байршилд түр зогсох үйлчилгээний цогцолбор, 5 байршилд отоглох цэг барьж, ТЭЗҮ боловсруулсан.	10 байршилд түр зогсох үйлчилгээний цогцолбор, 20 байршилд отоглох цэг байгуулсан байна. MARS-V төслийн байгуулалтын ажил эхэлнэ.		АЖБЗГ	олон улсын болон улсын чанартай авто зам дагуу түр буудаллах цэг байгуулахад газар олгох, хөнгөлөлттэй зээлд хамруулах асуудлыг Засгийн газрын хуралдаанаар танилцуулах, байгалийн үзэсгэлэнт болон зорин очих газруудад отоглох цэг байгуулах, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалттай MARS-V төслийн бүтээн байгуулалт хийх газрын асуудлыг шийдвэрлэж ажилласан.	50.0	
101	15.1	Жуулчид голлон зорих байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад стандартын шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэгүүдийг байгуулах	2,000.0	АЖХ	Шинээр байгуулсан отоглох цэгийн тоо	9 байршилд отоглох цэг барьж байгуулсан.	20 байршилд отоглох цэг байгуулсан байна.		АЖБЗГ	Олон улс, улсын чанартай авто зам дагуу 100-200 км тутамд ариун цэврийн байгууламж бүхий үйлчилгээний цогцолборбайгуулах асуудлыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, хамтын ажиллагааны хүрээнд шийдвэрлэхээр ажилласан. ЗТХЯ, МҮХАҮТ-тай байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд нийт 30 гаруй байршил дээр түр буудаллах байгууламж байгуулахаар цэгүүдийг тодорхойлон хүсэлт гаргасан 28 иргэд, байгууллагатай гэрээ байгуулаад байгаа. Хувийн хэвшлийн өөрсдийн хөрөнгө оруулалтаар барих санаачлагаар нэмж 21 байршилд тус байгууламжийг барих асуудал тодорхой болсон. Гэхдээ тус байгууламжийг барихад тулгарч буй газрын болон төсвийн дэмжлэгийн асуудал шийдэгдэхгүй байсан тул судалгааг нарийн хийж АЖ-ыг хөгжүүлэх үндэсний хорооны 2023 оны 08 дугаар сарын 14-ний өдрийн хурлаар танилцуулж ЗГ-ын хуралдаанд танилцуулах шийдвэр гарсан. ЗГ-ын хуралдаанд танилцуулах зорилгоор яамдаас санал авч нэгтгэн материалыг бэлэн болгоод байна.	30
102	15.2	Өмнөговь, Дундговь, Дорноговь, Говьсүмбэр аймгуудад аялал жуулчлалын нөхцөл байдал, хөгжлийн чиг хандлагыг тодорхойлох цогц судалгааны дагуу арга хэмжээг зохион байгуулах	30.0	АЖХ, ОНТ, ТХ	Отоглох цэг, үйлчилгээний цогцолбор, бүтээгдэхүүн, эвент арга хэмжээ, сургалт зөвлөгөөний тоо	Аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлж отоглох цэг, авто зам дагуу үйлчилгээний цогцолбор байгуулах судалгаа хийсэн.	1 отоглох цэг, авто зам дагуу 2-3 байршилд үйлчилгээний цогцолбор байгуулсан байна. Эвент арга хэмжээг дэмжих, сургалт, зөвлөгөөн зохион байгуулсан байна.	IV	АЖБЗГ	2022 оны улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөвт 20 отоглох цэг байгуулахаар төсөвт санал өгсөн боловч дэмжигдээгүй. Аялал жуулчлалын хөтөлбөрийн зардаалаас 1 отоглох цэгийн ажлыг хийхээр болсон. Тус ажил нь Монгол зочлох жил"-ийн арга хэмжээний хүрээнд гадны өндөр дээд хэмжээний зочид хүлээн авахад зориулсан, амрах түр отоглох цэг ажлыг хүлээн авах ажлын хэсэг Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 08 дугаар сарын 29-ны өдрийн А/268 дугаартай тушаалаар ажлын хэсэг байгуулагдан 2023 оны 9 дүгээр сарын 22-ны өдөр "Их тэнгэр" цогцолборт ажиллаа. Тус ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд ажлын хэсгийн ахлагч П.Баттөр, Х.Булган-Эрдэнэ, С.Билэгсайхан, Б.Мөнх-Ундрал нарийн бичиг Б.Одбаяр гүйцэтгэгч талыг төлөөлж "Хаш мөнх" ххк төлөөлж П.Энх-Оргил, "Отто вайт" ххк төлөөлж П.Отгонсүрэн нар газар дээр нь ажиллаа. "Хашмөнх" ХХК-тай Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 06 дугаар сарын 23-ны өдрийн "Хөрөнгө гаргах гэрээ байгуулах тухай" А/178 дугаартай тушаалыг үндэслэн 06 дугаар сарын 26-ны өдөр 23/125 дугаартай 34,709,239 төгрөгийн гэрээ, "Отто вайт" ХХК-тай Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 06 дугаар сарын 23-ны өдрийн "Хөрөнгө гаргах гэрээ байгуулах тухай" А/179 дугаартай тушаалыг үндэслэн 06 дугаар сарын 26-ны өдөр 23/124 дугаартай 65,255,181 төгрөгийн гэрээг тус тус байгуулсан байна. Ажлын хэсэг 2023 оны 09 дүгээр сарын 22-ны өдөр газар дээр нь ажиллахад тус компани нь нийт хуучин байсан 3 сүүдрэвчийг буулган шинээр 3 сүүдрэвч барьсан бөгөөд Гадны өндөр дээд хэмжээний зочид хүлээн авахад зориулсан түр амрах, отоглох цэгийн ажлын даалгавар байхгүй байгаа тул ажлын хэсэг 2023 оны 09 дүгээр сарын 22-ны өдрийн байдлаар шийдвэр гаргах боломжгүй байна.	70

03	15.3	Монголын говьд шинжлэх ухаан, тусгай сонирхлын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх MARS-V төслийг хэрэгжүүлнэ. /Survival буюу даван туулж, тэсэж гарах чадвар олгох мэргэжлийнхэн болон сонирхогчдод зориулсан MARS-V академи байгуулах/	33,181.1	ОУБ	Бүтээн байгуулалтын ажил эхэлсэн эсэх	MARS-V академийн бүтээн байгуулалтын ажлыг эхлүүлсэн байна.			АЖБЗГ	Өмнөговь аймгийн Гурван тэс сумын Нэмэхтийн хонгил гэдэг газарт "Сургалтын баазын загвар төв"-ийг байгуулна. Загвар төв баригдсаны дараа хөрөнгө оруулах олон улсын баг ирж төслийг хэлэлцэх ба үндсэн төсөл нь эцэслэгдэж түүнийг дагасан ТЭЗҮ-г батлуулахаар MARS-V төслийн нэгж ажиллаж байна. Мөн дэд бүтэцгүй газарт түр отоглох цэг, жуулчдад зориулсан мэдээллийн төв, ховор амьтдын болон шувуу сонирхогчдын парк, палентологи археологийн үйл явцыг газар дээр нь харах төв байгуулах, түүх шашны дурсгалт газарт тулгуурласан аялал маршрут гаргах, аялагчдад зориулж сансрын аяллын төрлүүдийг /тухайлбал: хүчил төрөгчийн баг зүүгээд аялах, сансарт хөөрөх мэдрэмж төрүүлэх гэх мэт/ хөгжүүлэх, түүнийг дагасан технологи, биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, байгалийг унаган төрхөөр нь хадгалах талаар судалгаа явуулах зэрэг асуудлыг MAPS-V төслийн багтай хамтран шийдвэрлэхээр ажиллаж байна. Уг төслийг хэрэгжүүлэх товлөгдсон Өмнөговь, Дундговь аймгуудын нутаг дээрх газрын асуудлыг ТХГНБЗГ-тай хамтран шийдвэрлэж ажилласан.	50	
<p>БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 25. Аялал жуулчлалын хөгжлийн бодлого, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартыг сайжруулж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэн, жуулчдын тоог 1 саяд хүргэнэ. "Алсын хараа 2050" 4.2.43, 4.2.44, 4.2.47, 8.2.7, 1.2.10, 1.5.6, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх 5 жилийн үндсэн чиглэл 1.1.2, 3.3.4, 4.2.3, 8.2.1.Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний 3.4.7, 3.4.8</p>												
Зорилт 16												
		Хил орчмын аялал жуулчлалыг дэмжиж, жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.	1125.0	АЖХ, ОУБ	Сайд нарын уулзалтад оролцож, арга хэмжээ зохион байгуулсан эсэх	Сайд нарын VI хурал зохион байгуулсан. МУ-ын виз олгох журам шинэчлэгдсэн.	Гурван улсын сайд нарын уулзалтад оролцож, визний шинэчлэгдсэн журмыг таниулах ажлыг зохион байгуулсан байна.			АЖБЗГ	Монгол, Орос, Хятад 3 улсын аялал жуулчлалын сайд нарын уулзалтад оролцож, хамтран ажиллах талаар хэлцэлд хүрсэн. Аялал жуулчлалын хүний нөөцийг чадваржуулах, сургалтын төвийн барилгыг барьж дуусгахад шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг шийдвэрлэх, гадна цахилгаан, дулааны холболтыг хийж ажлыг эхлүүлсэн. Монголд зочлох жилийн хүрээнд гадаад сурталчилгааг өргөжүүлж голлох зах зээлийн орнууд руу чиглэсэн зорилтот маркетингийг хэрэгжүүлж гадаадын жуулчдын тоо 650 мянгад хүрсэн.	63.3
04	16.1	"Цайны зам" хил дамнасан аялал жуулчлалын төсөл хэрэгжүүлэх, Монгол, Орос, Хятад гурван улсын аялал жуулчлалын сайд нарын хурлыг зохион байгуулах	100.0	АЖХ	Хил орчмын аялагч, жуулчдын тоо	Гурван улсын аялал жуулчлалын сайд нарын IV уулзалтыг цахимаар зохион байгуулсан.	Уулзалтад оролцсон байна.Н90	I-IV		АЖБЗГ	Монгол Улс, БНХАУ, ОХУ-ын аялал жуулчлалын сайд нарын VII уулзалт БНХАУ-ын Ухань хотноо хуралдаж Байгаль жуулчлалын дэд сайд М.Ганбаатар оролцов. Хуралдаанаар Монгол Улсын Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, БНХАУ-ын Соёл, аялал жуулчлалын яам, ОХУ-ын Эдийн засгийн хөгжлийн яам хамтран "Түмэн газрын цайны зам"-ын хил дамнасан аялал жуулчлалын маршрутыг байгуулах, сурталчлах хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг баталсан. Аялал жуулчлалын тухай хууль 2023 оны 05 дугаар сарын 04-ний өдөр батлагдсантай холбоотой хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.5 дахь хэсэгт заасны дагуу Хил орчмын нутаг дэвсгэрийн аялал жуулчлалын үйл ажиллагааг зохион байгуулах, аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон журмыг ГХЯ, ГИХГ, ХХЕГ, ТЕГ, ХБЗ АЖМХ, МАЖХ зэрэг холбогдох байгууллагуудтай хамтран шинээр боловсруулсан. Холбогдох байгууллага, иргэдийн саналыг тусган Засгийн газрын хуралдаанаар танилцуулахаар бэлтгэл ажлыг хангаж байна.	50
05	16.2	Цахим технологид суурилсан аялал жуулчлалын гадаад сурталчилгааг өргөжүүлэх	25.0	АЖХ	Цахим сурталчилгааны хандалтын тоо, хувь	Цахим платформыг идэвхжүүлж, мэдээллийг шинэчлэн, сурталчилгааг нэмэгдүүлсэн	Платформын төлбөрийг барагдуулсан байна. Цахим платформыг идэвхжүүлж хандалтын тоог нэмэгдүүлсэн байна.	I-IV		АЖБЗГ	mongoliatravel.guide платформыг 6 орны хэл дээр орчуулж, Монгол улсын тухай мэдээллийг шуурхай авах нөхцөл бүрдсэн. Монгол улсыг олон улсад сурталчлах 2023 онд зохион байгуулагдах томоохон байгаль, түүх соёл, олон улсын хурал зөвлөгөөн зэрэг арга хэмжээнүүдийн мэдээллийг, жуулчдын зорин очих байгалийн үзэсгэлэнт газруудын мэдээллийг мөн 6 орны хэл дээр оруулсан.	90

106	16.3	Аялал жуулчлалын мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв байгуулж, аялал жуулчлалын үйлчилгээний ажилтнуудыг чадавхижуулна	1,000.0	ГЗТ	Барилгыг ашиглалтад оруулсан эсэх, сургалтын тоо	Сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн барилгын газрын зөвшөөрөл олгогдсон.	Сургалтын төвийн барилгын ажил дууссан байна.	I-IV	АЖБЗГ	Гадна ажлын зураг төслийн магадлалын дүгнэлт дээр үндэслэн БОАЖЯ-аас шаардлагатай санхүүжилтийг төсөвт суулгаж, 2023.10.01 өдрөөс гадна дэд бүтцийн газар шорооны ажлыг эхлүүлээд байна. (Гадна шугамын нийт төсөв : 1,108,497,540 төгрөг) Төслийн эд материал, тоног төхөөрөмжийг гаалиар нэвтрүүлэх зөвшөөрөл болон НӨАТ-с чөлөөлөх зөвшөөрлийг холбогдох байгууллагад хүсэлтийн гарган ажиллаж байна. Төслийн талаарх хэлэлцээ яриа хэлэлцээний протоколын 1.3-т заасан хугацааг 1 жилээр буюу 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс 12-р сарын 31-ний өдрийг хүртэл сунгасан ба 2023 оны 12 сарын 5-ны байдлаар барилгын ажил 80 % гүйцэтгэлтэй байгаа ба тус төлсийн хугацааг дахин сунгах шаардлагатай байна. БНСУ-ын Аялал жуулчлалын байгууллагын буцалтгүй тусламжаар баригдах сургалтын төвийн менежментийн төлөвлөгөөний төслийг боловсруулахаар КТО Улаанбаатар төлөөлөгчийн газраас дахин санал авсан ба 2023 оны 10 дугаар сар болон 11 дүгээр саруудад уулзалтыг зохион байгуулсан. Менежментийн төлөвлөгөөний төслийг боловсруулахаар АЖМХ НЭЗХЭ, КТО Улаанбаатар төлөөлөгчийн газартай хамтран ажиллаж байна БОАЖЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн А/213 дугаартай тушаалаар Аялал жуулчлалын сургалтын төвийн Гадна ажлын зураг төслийн магадлалын дүгнэлт дээр үндэслэн гадна дэд бүтцийн ажлын гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулах Үнэлгээний хороо байгуулагдаж, хуулийн дагуу тендерийг зарлаж, Рутан ХХК шалгарсан. БОАЖЯ-аас шаардлагатай санхүүжилтийг нэмэлт санхүүжилтээр шийдвэрлэж 2023.10.01 өдрөөс гадна дэд бүтцийн газар шорооны ажлыг эхлүүлээд байна. (Гадна шугамын нийт төсөв : 1,108,497,540 төгрөг)	50
-----	------	---	---------	-----	--	---	---	------	-------	---	----

Хоёр. Хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилт

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын бодлого, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгож, бодлогын удирдамжаар хангах, ногоон хөгжлийг дэмжих, инноваци, цэвэр технологи, шинжлэх ухааны ололтыг туршин нэвтрүүлэхэд бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ. Байгаль орчны бохирдлыг бууруулах, байгаль орчинд ээлтэй дэвшилтэт арга, технологийг нэвтрүүлэх чиглэлээр иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад чиглэсэн төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах

Зорилт 17	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын бодлого, хууль тогтоомж, стандарт нормыг боловсронгуй болгох, хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүргийг хэрэгжүүлэх	30.0	ТХГНХХ, УНХ, БОУАС	1. Боловсруулж, батлуулсан бодлогын баримт бичиг, хууль, тогтоол, тушаал шийдвэрийн тоо 2. Боловсруулсан бодлогын баримт бичгийн төслийн тоо	Хууль 1, УИХ, ЗГ-ын тогтоол 1, Сайддын тушаал 4, Засгийн хуралдааны тэмдэглэл 1, стандартчиллын төлөвлөгөө 1, Бэлэн болгосон төсөл 5	1. 1, стандарт 7 2. 1	I-II	УАӨБТГ ТЗУГ СХОХ БНБЗГ	1. 1 (Байгаль орчны зорилтот хөтөлбөрийн төсөл), 8 стандарт (Орон байрны доторх агаарын чанарын хяналт хийх, сорьц дээж авахтай холбоотой ISO 16000-ийн 7 стандартыг боловсруулж, Байгаль орчны стандартчиллын ТХ07 техникийн хорооны 2023 оны 09 дүгээр сарын 19-ний өдрийн хурлаар хэлэлцүүлж батлуулсан, Байгууллагын байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг багасгахын тулд ажлын байрны эрчим хүчний хэмнэлт, усны зохистой хэрэглээ, агаарын бохирдлын бууралт, хог хаягдлын зохистой менежмент, бараа материалын ногоон худалдан авалтыг дэмжих зорилгоор "Ногоон ажлын байр – Хэрэгжүүлэх арга зүйн заавар" MNS 7002:2023 стандартыг байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо ТС03 техникийн хороогоор хэлэлцүүлж, 2023 оны 04 дүгээр сарын 17-ны өдөр тус тус батлуулсан.) 2. 1 (Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны саналыг 81 үндсэн үйл ажиллагаа, төсөл, арга хэмжээний саналыг боловсруулж, тус яамны 2023 оны 01 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 01/271 дугаар албан бичгээр хүргүүлж, ЭЗХЯ-наас УИХ-аар хэлэлцүүлж, батлуулсан.)	52.5
-----------	--	------	--------------------	---	--	--------------------------	------	---------------------------------	--	------

107	17.1	Байгаль орчны зорилтот хөтөлбөрийн төслийг эцэслэх боловсруулах			Байгаль орчны зорилтот хөтөлбөрийн төслийг эцэслэх боловсруулж батлуулсан эсэх	Байгаль орчны зорилтот хөтөлбөрийн төслийг эцэслэх боловсруулж, УИХ-аар хэлэлцүүлэхэд мэдээллээр хангаж ажилласан байна.	I-IV	УАӨБТГ	Байгаль орчны зорилтот хөтөлбөрийн төслийг 2022 онд эцэслэн боловсруулж, ЭЗХЯ-нд хүргүүлсэн. ЭЗХЯ-аас НҮБ-ын хөгжлийн хөтөлбөртэй хамтран ажиллаж чиглэл чиглэлээр зөвлөхүүдийг ажиллуулж УИХ-д өргөн барьсан төслийг дахин боловсруулах чиглэлээр ажиллаж урьдчилсан төслийг боловсруулсан. Энэ хүрээнд боловсруулсан Байгаль орчны зорилтот хөтөлбөрийн төсөл, түүний шалгуур үзүүлэлтэд салбарын эрдэмтэд, яамны ажилтнуудад танилцуулж, санал авах уулзалтыг 05 дугаар сарын 05-ны өдөр яамны уулзалтын танхимд зохион байгуулж, яамны холбогдох мэргэжилтнүүдийн санал, шүүмжийг авч тусган Байгаль орчны зорилтот хөтөлбөрийн төслийг эцэслэж, 05 дугаар сарын 11-ний өдөр ЭЗХЯ-нд цахимаар хүргүүлсэн. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн дагуу Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрийг УИХ-аар хэлэлцүүлэх чиг үүргийг ЭЗХЯ хариуцан ажилладаг бөгөөд одоогоор Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрүүдийг дахин УИХ-д өргөн бариагүй байна. Тус яамнаас хариуцсан чиг үүргийн хүрээнд саналаа эцэслэн боловсруулж хүргүүлсэн.	70
108	17.2	Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын санал боловсруулах			Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах салбарын санал боловсруулж ЭЗХЯ-т хүргүүлсэн эсэх	Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах салбарын санал боловсруулж ЭЗХЯ-аар батлуулахад мэдээллээр хангаж ажилласан байна.	I-II	УАӨБТГ СХОХ	Эдийн засаг хөгжлийн яаманд "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 2024 онд хүрэх түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлттэй уялдуулан холбогдох аргачлалын дагуу Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны саналыг 81 үндсэн үйл ажиллагаа, төсөл, арга хэмжээний саналыг боловсруулж, тус яамны 2023 оны 01 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 01/271 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн. Салбарын саналд яам болон харьяа байгууллагын үндсэн үйл ажиллагаа, 81 төсөл, арга хэмжээний саналыг улсын төсвийн 281.5, орон нутгийн төсвийн 113.4, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтын 161.7, гадаадын зээлийн 29.0, буцалтгүй тусламжийн 166.9 тэрбум, нийт 753.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилттэйгээр төлөвлөсөн. ЭЗХЯ-наас 2023 оны 03 дугаар сарын 28-нд зохион байгуулсан уулзалтад Төрийн нарийн бичгийн дарга, газрын дарга, Санхүүгийн хэлтсийн дарга, холбогдох мэргэжилтнүүд оролцож, төлөвлөгөөнд туссан салбарын зорилт арга хэмжээний талаар санал өгсөн. Энэхүү уулзалтын дагуу төлөвлөгөөнд тусгуулах саналаа БОАЖСайдын 2023 оны 01/1765 албан бичгээр санал хүргүүлсэн. Мөн Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлэхээр ЭЗХЯ-наас ирүүлсэн төсөлд тус яамны 2023 оны 04 дүгээр сарын 28-ны өдрийн 01/2348 дугаар албан бичгээр саналаа хүргүүлсэн. Эдийн засаг, хөгжлийн яамнаас Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөний төслийг УИХ-д өргөн барьж, 05 дугаар сарын 30-ны өдрийн УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар хэлэлцэн баталсан.	100
109	17.3	Байгаль орчны салбарын хууль тогтоомжийн хийдэл, давхардал, зөрчлийг арилгах багц хуулийн төслийг УИХ-аар батлуулах			Хуулийн төсөл УИХ-д өргөн барьсан эсэх	Хуулийн төслийг боловсруулсан.	I-IV	ХХ	Хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулж, Улсын Их Хурлын байнгын хороонд хүргүүлсэн байсан боловч хуулийн төслийг дахин татан авч холбогдох ажлын хэсэг, эрдэмтэн судлаач нартай хамтран дахин давхардал хийдлийг арилгаж, хууль тус бүр дээр хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг боловсруулан, үзэл баримтлалыг ХЗДХСайдаар хамтарч батлуулахаар хүргүүлсэн байна.	30
110	17.4	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас болон гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах			Хуулийн төсөл УИХ-д өргөн барьсан эсэх	Хуулийн төслийг боловсруулсан.	I-II	БНБЗГ ОГ	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас Ойжуулалт, цэцэрлэгжүүлэлт, ойн аж ахуйн арга хэмжээний ажлыг чөлөөлүүлэх тухай хуулийн төсөл, үзэл баримтлал, Гаалийн татвараас импорттоор оруулж байгаа ойн аж ахуйн трактор, машин, механизм, техник, тоног төхөөрөмж, усалгаа, хүлэмжийн тоног төхөөрөмж, бордоо, ургамал хамгааллын бодисыг чөлөөлүүлэх хуулийн төсөл, үзэл баримтлал, дагаж гарах журмын төслүүдийг боловсруулж, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдаар батлуулж, тандан судалгаа, зардлын тооцоолол, үр нөлөөний үнэлгээний хамт Сангийн сайдад 2023 оны 05 дугаар сарын 19-ний өдрийн 01/2831 дугаар албан тоотойр хүргүүлж Сангийн яамнаас 3 удаа татгалзсан тул засгийн газарт хүргүүлэх боломжгүй болсон.	30

111	17.5	Ойн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах, батлуулах			Хуулийн төсөл УИХ-д өргөн барьсан эсэх	Хуулийн төслийг боловсруулсан.	Хуулийн төслийг боловсруулан ЗГХЭГ-т хүргүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Ойн газрын даргын тушаалаар ажлын хэсэг байгуулж, хуулийн фермтэй хамтарч Ойн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын үзэл баримтлалыг боловсруулан вакумжуулсан хэлэлцүүлгийг төрийн байгууллага, ойн мэргэжлийн байгууллага, эрдэмтэн, судлаачдыг оролцуулан 3 удаа зохион байгуулсан. Ойн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын үзэл баримтлалыг боловсруулж хэлэлцүүлсэн.	30
112	17.6	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулах		ТХ	Нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан хуулийн төсөл	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль	Үзэл баримтлалыг батлуулж, хуулийн төслийг ЗГ-ын хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн байна.	I-IV	БНБЗГ ХХ	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн төслийн ажлын даалгаврыг боловсруулж 2023.02.16-ны өдөр ТНБД-аар батлуулсан. НҮБХХ-ийн Биофин-II төсөл зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх "Өмгөөллийн Ивээл баг"-тай 2023.05.02 өдөр байгуулсан гэрээний дагуу тайлан ирүүлсэн. Хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээнд үндэслэн Үзэл баримтлалын төсөл, БНАТТХуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон холбогдох хуулийн төслүүдийг боловсруулж, Ой, Усны газар, Ойн ангиудаар хэлэлцүүлж санал, зөвлөмжийг тусгасан. Бусад хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн саналыг Сангийн сайдад 01/5099 албан бичгээр хүргүүлсэн.	30
113	17.7	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх			Улсын Их Хуралд өргөн барьсан хуулийн төсөл	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль, дагаж гарах хуулийн төсөл, боловсруулан Засгийн газрын гишүүдээс санал авсан.	Хуулийн төслийг Улсын Их Хуралд өргөн барьсан байна. Улсын Их Хурлаар хэлэлцүүлэхтэй холбоотой мэдээллээр хангаж ажилласан байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын хуулийн төсөл, дагалдан гарах хуулийн төслийг боловсруулан Засгийн газрын гишүүдээс ирүүлсэн саналыг нэгтгэн, тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргааны 60 албан хаагч, аялал жуулчлалын чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлдэг, уулын спортын клубын 5, олон улсын төсөл, хөтөлбөрийн 23 төлөөлөгчдийг оролцуулан хуулийн төслийг танилцуулж саналыг тусгасан. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 05 дугаар сарын 10-ны өдрийн 01/2717, 01/2718 дугаар албан бичиг хүргүүлж, Сангийн сайд, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдаас зөвшөөрөл авсан. Хуулийн төслийг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт 2023 оны 08 дугаар сарын 22-ны өдрийн 01/4439 дугаартай албан бичгээр Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр хүргүүлсэн. Газрын ерөнхий хууль, дагалдан гарах хуулийн төслийн хамт хэлэлцүүлэхээр хүлээгдэж байна.	30
114	17.8	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийг дагаж гарах журмын төслийг боловсруулах.	10.0	ТХГНХХ	журмын төслийн тоо		Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийг дагаж гарах 4 журмын төсөл боловсруулсан байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	"Дорнод Монголын хуурай хээрийн тогтвортой ландшафт, биологийн олон янз байдлын хамгаалал" төслийн дэмжлэгтэйгээр Менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах аргачлал, Менежментийн үр ашигт байдлын үнэлгээ хийх журам боловсруулах баг байгуулж, 6 удаагийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, Онон балжийн БЦГ-т туршилт хийсэн. Дэлхийн байгаль хамгаалах сангийн Монгол дахь Хөтөлбөрийн газрын санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр "Газар нутгийг орон нутгийн тусгай хамгаалалтад авах тухай" журмын төслийг боловсруулах зөвлөх шалгаруулж, журмын төслийн хэлэлцүүлэгийг 2 удаа зохион байгуулсан.	30
115	17.9	Тусгай хамгаалалттай бүс нутгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө батлуулах			Газрын ерөнхий төлөвлөгөө батлагдсан эсэх	Зөвшөөрлийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлын төлөвлөгөө батлагдсан	Тусгай хамгаалалттай бүс нутгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө батлуулсан байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	Говь гурван сайханы БЦГ, Говийн бага – А хэсэг ДЦГ, Говийн бага – Б хэсэг ДЦГ, Орхоны хөндий БЦГ, Хөгнө – Тарна БЦГ, Тэнгис - Шишгэдийн голын ай сав БЦГ-ын Тусгай хамгаалалттай газар нутаг дахь газар ашиглалтын нөлөөллийн оронзон тархалтыг зураглал хийгдсэн. "Дорнод Монголын хуурай хээрийн тогтвортой ландшафт, биологийн олон янз байдлын хамгаалал" төслийн дэмжлэгтэйгээр 11 тусгай хамгаалалттай газар нутгийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг боловсруулж, 3 удаа хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, саналыг тусгасан. Энэхүү төслийн хүрээнд Хар-Ус нуурын БЦГ, Хөгнө Тарнын БЦГ, Говь Гурвансайханы БЦГ, Хар-Ус нуурын БЦГ, Орхоны хөндийн БЦГ, Отгонтэнгэрийн ДЦГ, Улаагчины хар нуурын БЦГ, Хөх сэрхийн ДЦГ, Чигэртэйн голын ай савын БЦГ, Мөнххайрханы БЦГ, Хяргас нуурын БЦГ, Говийн бага ДЦГ, Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төслийн хүрээнд Хөвсгөл нуурын БЦГ-ын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг тус тус боловсруулсан. Горхи-Тэрэлжийн байгалийн цогцолборт газрын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг ТНС байгууллагаас гэрээт ажлын зөвлөх үйлчилгээ зохион байгуулан гүйцэтгэчийг "Ланд овнер" ХХК/ сонгон шалгаруулж, гэрээ байгуулсан. 4 удаагийн хэлэлцүүлгийг талуудын оролцоотой зохион байгуулж, ажлын гүйцэтгэлийн явц, тайланг сонсон холбогдох санал, зөвлөмжийг өгсөн.	50

116	17.10	Байгаль орчин, аялал жуулчлал, усны стандартчиллын техникийн хорооны үйл ажиллагааг зохион байгуулах	-		Техникийн хорооны төлөвлөгөөг батлуулсан эсэх, хэлэлцүүлж батлуулсан стандартын тоо	2022 онд төлөвлөгөө батлуулсан.	7-аас доошгүй стандартын төслийг хэлэлцүүлж, батлуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	1. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь заалт, 25 дугаар зүйлийн 25.3.5 дахь хэсэгт заасны дагуу Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамнаас Байгаль орчны менежментийн тогтолцоо ТХ 03, Байгаль орчин ТХ 07, Аялал жуулчлал ТХ 40, Ус ТХ44 техникийн хорооны даргаар ажиллах удирдлагуудын нэрсийг 2023 оны 02 дугаар сарын 01-ны өдрийн 03/646 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн. Мөн стандартчиллын 2023 оны төлөвлөгөөнд БОАЖЯ-наас "Шинэ ажлын сэдвийн санал" маягтын дагуу нийт 21 стандартыг тодорхойлж 2023 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 04/505 тоот албан бичгээр, Монгол Улсын хэмжээнд хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах, хэмжүүр, хэмжих хэрэгслийн улсын нэгдсэн тооллогыг зохион байгуулах үүрэг бүхий ажлын хэсэгт ажиллах ажилтны нэрсийг 2023 оны 04 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 04/2332 тоот албан бичгээр тус тус хүргүүлэн ажилласан. 2. Байгууллагын байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг багасгахын тулд ажлын байрны эрчим хүчний хэмнэлт, усны зохистой хэрэглээ, агаарын бохирдлын бууралт, хог хаягдлын зохистой менежмент, бараа материалын ногоон худалдан авалтыг дэмжих зорилгоор "Ногоон ажлын байр – Хэрэгжүүлэх арга зүйн заавар" MNS 7002:2023 стандартыг байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо ТСО3 техникийн хороогоор хэлэлцүүлж 2023 оны 04 дүгээр сарын 17-ны өдөр батлуулсан. НҮБ-ын Хүүхдийн сантай хамтран орон байрны доторх агаарын чанарын хяналт хийх, сорьц дээж авахтай холбоотой ISO 16000-ийн 7 стандартыг боловсруулж, Байгаль орчны стандартчиллын ТХ07 техникийн хорооны 2023 оны 09 дүгээр сарын 19-ний өдрийн хурлаар хэлэлцүүлж батлуулсан.	100
117	17.11	Усны чиглэлийн стандартуудад үзлэг зохион байгуулах	15.0	УНГММХ	Усны стандартын үзлэг хийлгэсэн эсэх	2022 онд стандартын үзлэг хийгдсэн.	Шинээр боловсруулах усны техникийн зохицуулалтын төслийг боловсруулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ БНБЗГ УГ	Устай холбоотой 153 стандартад үзлэг зохион байгуулах асуудлаар Байгалийн нөөцийн бодлого зохицуулалтын газартай хамтран үзлэг хийх шаардлагатай стандартын жагсаалтын талаар уулзалт зохион байгуулж, "MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага", "MNS ISO 5667-1:2002 Усны чанар. Дээж авах: 1-р хэсэг: Дээж авах хөтөлбөр боловсруулах заавар", "MNS ISO 5667-11:2000 Усны чанар. Дээж авах: 11-р бүлэг. Гүний уснаас дээж авах" үндэсний стандартыг шинэчлэн боловсруулж, Стандарт, хэмжил зүйн газарт 2023.11.17-ны өдрийн 06/6026 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн.	30
118	17.12	БОАЖЯ-ны Шинжлэх ухаан технологийн зөвлөлийн үйл ажиллагааг зохион байгуулах	5.0	БОУАС	ШУТЗ-ийн хурлын тоо, гарсан шийдвэрийн тоо	2022 онд ШУТЗ-ийн хурлыг 3 удаа зохион байгуулсан.	ШУТЗ-ийн хурлыг 1 удаа зохион байгуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	БОАЖЯ-ны Шинжлэх ухаан технологийн зөвлөлийн 2023 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн хурлаар" 1000-аас доошгүй зүйл ургамлын экологи эдийн засгийн үнэлгээ боловсруулах судалгааны тайланг хүлээн авах", "500-аас доошгүй зүйл ургамлыг Олон улсын улаан дансны үнэлгээгээр үнэлэн хамгааллын төлөвлөгөө боловсруулах судалгааны тайланг хүлээн авах", "Ургамалаас биологийн идэвхт бодис нийлэгжүүлэгч эндофит бичил биетний өсгөвөр ялгаж өсгөврийн сан бүрдүүлэх, тэдгээрт суурилсан бүтээгдэхүүний туршилт судалгааны тайланг хүлээн авах", "Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс хамаарч Монгол Алтайн уулсын өндрийн бүс, бүслүүрийн дагуу ургамлан бүлгэмдлийн шилжилт хөдөлгөөнийг илрүүлэх суурь судалгааны тайланг хүлээн авах", "Хөрс ба үрийн төвийн техник, эдийн засгийн үндэслэлийг хэлэлцэн шийдвэрлэхээр хурлын зарыг хүргүүлээд байна.	100
Зорилт 18		Аялал жуулчлалын талаар төрөөс баримтлах бодлого боловсруулах, зохицуулах, мэргэжлийн удирдлагаар хангах	40.0	АЖХ	Шинээр батлуулсан хууль, стандартын тоо	Аялал жуулчлалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг УИХ-д өргөн барьсан.	2 стандарт шинээр боловсруулж, батлуулах	I-IV	АЖБЗГ	Аялал жуулчлалын тухай хуулиа шинэчлэн батлуулж, хууль дагасан журмуудын төслийг бо	75

119	18.1	Аялал жуулчлалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг УИХ-аар батлуулах			Хуулийн шинэчилсэн найруулга, УИХ-аар батлуулсан эсэх	Аялал жуулчлалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг УИХ-д өргөн барьсан.	Хуулийн төслийг дагаж гарах дүрэм журам боловсруулсан байна.	I-IV	АЖБЗГ	Монголд зочлох жилийн хүрээнд нэн тэргүүнд хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ нь эрх зүйн орчны шинэчлэл байсан бөгөөд 23 жилийн дараа Аялал жуулчлалын тухай хуулийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 05 дугаар сарын 04-ны өдрийн УИХ-аар хэлэлцүүлж батлуулсан. Хууль шинэчлэгдсэнтэй холбоотой дагалдан гарах дараах журмын төслүүдийг боловсруулаад байна. Үүнд: 1. Жуулчны хөтөч тайлбарлагчийн үнэмлэх олгох, ур чадварын зэрэглэл тогтоох 2. Аялал жуулчлалын үйлчилгээний байгууллагын ангилал, зэрэглэл тогтоох журам 3. Тусгай сонирхлын аялал жуулчлалын үйл ажиллагааг зохицуулах журам 4. Нийтийн эрх зүйн хуулийн этгээдийг үүсгэн байгуулах журам 5. Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх үндэсний хорооны ажиллах журам 6. Хил орчмын аялал жуулчлалын үйл ажиллагааг зохицуулах журам 7. Аялал жуулчлалын байгууллагын хариуцлагын дааьгалын журмын төслүүдийг боловсруулан холбогдох байгууллагуудаар батлуулахад бэлэн болсон.	100
120	18.2	Зочлох үйлчилгээний байгууллагуудын үйлчилгээний чанарын стандартыг боловсруулж мөрдүүлэх	40.0	АЖХ	Стандартын тоо	2019 онд шинэчлэгдсэн 1, 2021 онд шинээр батлагдсан 1 стандарт байна.	2 стандарт шинээр боловсруулж, батлуулах	I-IV	АЖБЗГ	Аялал жуулчлалын хуулийг дагалдан гарах журмын шинэчлэлтэй холбоотой үйлчилгээний байгууллагуудын стандартуудыг шинэчлэх, олон улсын жишигт ойртуулан боловсруулах, ажлыг зохион байгуулаа. 1.Хэрэглэгчдэд зориулсан үйлчилгээ. Зочид буудлын ерөнхий шаардлага MNS 4588:2008 2.Хэрэглэгчдэд зориулсан үйлчилгээ. Зочид буудлын үйлчилгээний чанарын зэрэглэл. Үндсэн шаардлага MNS 5927:2008 3.Дэн буудал. Ерөнхий шаардлага MNS 5738:2007 4.Хэрэглэгчдэд зориулсан үйлчилгээ. Жуулчны баазын ерөнхий шаардлага MNS 6043:2019 5.Хэрэглэгчдэд зориулсан үйлчилгээ. Жуулчны баазын үйлчилгээний чанарын зэрэглэл. Үндсэн шаардлага MNS 4934:2002 стандартуудын төслийг боловсруулж, зочид буудал, жуулчны баазуудаас саналыг авч, нэгтгэн Стандарт хэмжил зүйн газарт хүргүүлээд байна.	50
<p>ОХУ, БНХАУ-тай иж бүрэн стратегийн түншлэлийн харилцааны хүрээнд улс төр, эдийн засаг, батлан хамгаалах, худалдаа, соёл, хүмүүнлэг зэрэг бүх салбарт хамтын ажиллагаагаа гүнзгийрүүлэн хөгжүүлнэ, ОХУ, БНХАУ-тай дээд, өндөр түвшний айлчлал, хамтын ажиллагааны механизмуудын уулзалтыг тогтмолжуулна”, “АНУ, Япон, Европын холбоо, Энэтхэг, БНСУ, Турк зэрэг өрнө, дорнын улс, холбоотой “гуравдагч хөрш”-ийн бодлогын хүрээнд түншлэлийн харилцааг өргөжүүлэн, эдийн засгийн хамтын ажиллагааг бэхжүүлж бусад улстай харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх чиглэлээр идэвхтэй ажиллана”, ЗГҮХ-ийн 4.5.4, 4.5.5, БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 12</p>											
Зорилт 19		Салбарын гадаад хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлж, олон улсын төсөл, хөтөлбөрийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенцийн хэрэгжилтийг хангах, зохион байгуулах, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх	80.0	ОХ, АЖХ, БОУАС	2 хуралдаан зохион байгуулсан байна.	Хилийн усыг хамгаалах, ашиглах тухай 16 дугаар зөвлөгөөнийг зохион байгуулсан.	Бүрэн эрхт төлөөлөгчдийн 17 дугаар зөвлөгөөнд оролцоно.	I-IV	БНБЗГ УГ ГХАХ	"Хилийн усыг хамгаалах, ашиглах" Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын 1995 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдрийн хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах бүхий үүрэг бүхий Монгол, Оросын Хилийн усны хамтарсан комиссын ажлын хэсэг, бүрэн эрхт төлөөчдийн XVII хуралдаан, шинжээчдийн багийн уулзалтыг 2023 оны 10, 11, 12 дугаар сард тус тус зохион байгуулсан. Хуралдаанд Монгол Оросын хилийн усны комиссын гишүүд оролцож, хилийн усны чанар, эрүүл ахуй халдвар судлалын нөхцөл байдал, усны ашиглалт хамгаалалт, Сэлэнгэ мөрний урсац, үерийн асуудлаар мэдээлэл солилцож, 2024 оны хуралдааны төлөвлөгөөг баталсан. Сэлэнгэ мөрнийг хамгаалахын тулд түүний цутгал голууд, голын эхийг хамгаалж, үер гангаас сэргийлэх, хамгаалах, хур тунадасны усыг хуримтлуулах талаар талууд санал нэгдсэн.	96.3

121	19.1	Ойн салбарын хоёр талт хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэн Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх	30.0	ОХ	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	Европын Холбоо болон БНСУ-тай ойн салбарт хамтран ажиллах чиглэлүүдийг тодорхойлсон.	ОХУ, БНХАУ-тай Ойн түймрийн хэлэлцээрийн хурал, БНСУ-тай Ногоон хэрэм төслийн 3 дугаар шатны арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхэлсэн байна.	I-IV	ОГ ГХАХ	БОАЖ-ын сайд болон ЕХ-оос Монгол Улсад суугаа элчин сайд нарын ахалдаг Ойн түншлэлийн удирдах хорооны хурлыг 07 дугаар сарын 03-ны өдөр зохион байгуулж замын зургийг батлуулсан бөгөөд үүний мөрөөр хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний төслийг 10 дугаар сардаа багтаан шинжээчдийн ажлын хэсэг боловсруулж дуусахаар тогтсон. Монгол, Германы Засгийн газар хоорондын хөгжлийн хамтын ажиллагааны хурал, Монгол, Хятадын цөлжилттэй тэмцэх замаар хамтран ажиллах тухай хурал, Монгол, Европын Холбооны Ойн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжиж буй STREAM төсөл болон түүний үргэлжлэл төслийн хурлуудыг 09 дүгээр сардаа багтаан донор талуудтай хамтран зохион байгуулав. Монгол, Солонгосын Ногоон хэрэм төслийн удирдах зөвлөлийг байгуулах асуудлаарх бэлтгэл уулзалт, яриа хэлэлцээг цахимаар Ойн газартай хамтран 3 удаа зохион байгуулсан.	70
122	19.2	Хөрш, түнш орнуудтай байгуулсан хоёр талт хамтын ажиллагааны механизмыг бэхжүүлэх, шинээр бий болгох	30.0	БОУАС	Бодлогын зөвлөлдөх уулзалт-3 Шинжээчдийн уулзалт-1 Хамтарсан комиссын-2 зохион байгуулсан байна.	Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах асуудлаар МУ, ОХУ-ын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийн хамтарсан 10 дугаар хуралдааныг зохион байгуулсан.	Монгол-ОХУ-ын Засгийн газрын 11 хуралдаан, Увс нуурын хил дамнасан дархан газар байгуулах хуралдаан, Монгол-Казакстаны шинжээчдийн уулзалтыг зохион байгуулсан байна.	I-IV	ГХАХ	Монгол, Солонгосын "Ойн хэрэм" төслийн 3 дугаар шатны хэрэгжүүлэлт эхлэхтэй холбогдуулан санамж бичгийн төслийг эцэслэн ГХЯ, ЭЗХЯ, ХЗДХЯ, СЯ-тай тохиролцон 2023 оны 03 дугаар сард санамж бичгийг байгуулав. Түүнчлэн Монгол Улсын гишүүнээр нэгдсэн "Азийн Ойн хамтын ажиллагааны байгууллага"-тай хамтран хэрэгжүүлэх 2 төслийг хүргүүлэн хэлэлцүүлж, 05 дугаар сарын 30-ны өдөр санамж бичгийг байгуулав. Төслүүд Ойн газарт хэрэгжинэ. Монгол, Киргизийн Байгаль орчны яамд хооронд хамтран ажиллах тухай санамж бичиг, Монгол, Киргизийн Ойн салбарт хамтран ажиллах тухай хэлэлцээрийг 7 дугаар сард байгуулав. Ингэснээр хоёр улс ой, амьтан ургамал, байгалийн нөөц болон уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудлаар хамтран ажиллах боломжтой болов. Монгол, Японы Байгаль орчны яамд хоорондын Бодлогын зөвлөлдөх ээлжит уулзалтыг 6 дугаар сарын 27-28-ны өдрүүдэд зохион байгуулж улмаар хамтарсан кредит олгох механизм байгуулагдсаны 10 жилийн ойн арга хэмжээг хоёр улсын Байгаль орчны дэд сайд нар оролцов. 7 дугаар сарын 25-26-ны өдөр Монгол-ОХУ-ын Засгийнгазар хооронд байгуулсан Увс нуурын хил дамнасан дархан газар байгуулах ажлын хэсгийн хуралдааныг зохион байгуулж 2024-2028 онуудад хамтран хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэлэлцэв. Монгол-Казакстаны шинжээчдийн уулзалтыг ирэх жил Казакстаны талаас зохион байгуулах Төв азийн орнуудын Байгаль орчны хуралдааны өмнө, Монгол - ОХУ-ын Хүрээлэн буй орчны асуудлаарх ээлжит хуралдааныг 2024 оны эхний улиралд хийх хүсэлтийг Казакстан болон ОХУ-ын талуудаас хүлээн авав. Саудын Араб Улсын Төрийн сайдын 9 дүгээр сарын 4-8-ны өдрүүдэд Монгол Улсад хийсэн ажлын айлчлалыг зохион байгуулан амьтан ургамал, цөлжилтийн асуудлаар цаашид хамтран ажиллахаар тогтов. "Хилийн усыг ашиглах, хамгаалах тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Оросын Холбооны Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийн хэрэгжилтийн хангах хамтарсан ажлын хэсгийн болон Бүрэн эрхтийн хуралдааныг 11 дүгээр сарын 16-23-ны өдрүүдэд зохион байгуулан хилийн ус ялангуяа Сэлэнгэ мөрний сав газарт байгуулахаар төлөвлөж буй барилга байгууламжийн асуудлаар ОХУ-ын талтай санал нэгдэн хамтарсан бүс нутгийн үнэлгээг хийн эхлүүлэхээр тохиролцсон амжилттай байв.	100
123	19.3	Азид итгэлцэл, хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэх механизмын хүрээнд байгаль орчны чиглэлийн уулзалтуудыг зохион байгуулах		-	Шинжээчдийн цахим уулзалт-2	2022-2025 онуудад олон талт хамтын ажиллагааны хүрээнд хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний төсөлд санал өгсөн.	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн чиглэлээр шинжээчдийн түвшний нэг уулзалт зохион байгуулсан байна.	I-IV	ГХАХ	Тус механизмын Бөйгаль орчны асуудлаарх хамтын ажиллагааг Монгол Улс даргалж байгаатай холбогдуулан 2023 оны 3 дугаар сараас эхлэн бүс нутгийн хүрээнд хамтран ажиллах тэргүүлэх чиглэлүүдийн төслүүдийг хэлэлцүүлж эхлээд байна. Монгол Улсаас боловсруулсан Байгаль орчны салбарт хамтран ажиллах стратегийн баримт бичгийн төсөлд нийт 7 орны санал аван нэгтгэснийг тус механизмын Нарийн бичгийн газарт 9 дүгээр сарын 10-ны өдөр албан ёсоор хүргүүлэв. Үүний мөрөөр 11 дүгээр сард 2 удаа, 12 дугаар сарын 5 болон 12-ны өдрүүдэд хуралдаанаар дэмжигдэн эцэслэгдэв. Тус олон талт хамтын ажиллагаанд нэгдсэн орнуудын сайд нарын уулзалтыг 2024 онд зохион байгуулах гэж буйтай холбогдуулан гишүүн орнуудын бэлтгэл уулзалт 8 дугаар сарын 16, 8 дугаар сарын 30 -ны өдрүүдэд болсон бөгөөд БОАЖЯ оролцон хэлэлцэх асуудлуудын талаар байр сууриа илэрхийлэв.	100

124	19.4	Аялал жуулчлалын салбарын хамтын ажиллагааны механизм бий болгох уулзалт, яриа хэлэлцээ хийх	20.0	АЖХ	Зохион байгуулсан арга хэмжээ болон байгуулсан хэлэлцээрийн тоо	Аялал жуулчлалын салбарт хамтран ажиллах Монгол Улс, БНТУ-ын ЗГ хоорондын хэлэлцээр байгуулсан.	Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлж эхэлсэн байна.	I-IV	ГХАХ	Монгол, Лаосын аялал жуулчлалын яамд хооронд Аялал жуулчлалын салбарт хамтран ажиллах тухай санамж бичиг Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 11 дүгээр сард тус улсад хийсэн төрийн айлчлалын үеэр байгуулагдав. Үүний мөрөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээг 2024 онд эхлүүлэхээр хоёр яамд тохиролцов. Аялал жуулчлалын салбарт хамтран ажиллах тухай Монгол, Туркын Засгийн газар хоорондын Хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах ажил Монголын талаас ялангуяа АЖБЗГ-ын идэвхи сулаас болон удааширсныг 2024 оноос эхлүүлэхээр тохиролцож байна. Монгол - Катар; Монгол - Кувейт; Монгол - Мексик, Монгол - Швейцарын аялал жуулчлалын салбарт хамтран ажиллах тухай санамж бичиг хэлэлцээрүүдийг төслийг эцэслэн ГХЯ-аар дамжуулан холбогдох талуудад хүргүүлсэн. Ингэснээр аялал жуулчлалын салбарын хамтын ажиллагаа тэргүүлэх орнуудтай нэмэгдэн үр өгөөж сайжирна. Монгол, Францын хамтарсан 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт аялал жуулчлалын салбарын хамтын ажиллагааг тэргүүлэх чиглэл, Монгол Герман хооронд дипломат харилцаа тогтоосны 50 жилийн ойн арга хэмжээний тэргүүлэх чиглэлд аялал жуулчлал ялангуяа Монголд зочлох жилийн хүрээний арга хэмжээг оролцуулан батлуулав. Бүгд Найрамдах Киргиз Улсаас Монгол Улсад суугаа Элчин сайдын яам, Киргиз Улсын Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх сантай хамтран Улаанбаатар хотноо 2023 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдөр "Рондшоу" арга хэмжээг зохион байгууллаа. Энэ үеэр Бүгд Найрамдах Киргиз улс тусгаар тогтносон 32 жилийн ойн баярыг тэмдэглэж, БНКиргиз Улс Монгол Улсад Элчин сайдын яамаа нээх ёслолын арга хэмжээ, Монгол, Киргиз 2 улсын аялал жуулчлалын салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгж байгууллагууд В2В уулзалтыг зохион байгууллаа.	100
125	19.5	Байгаль орчны салбарт нэгдэн орсон конвенцуудыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах			Бэлтгэл хуралдаануудад оролцсон эсэх, төлөвлөгөө батлуулсан эсэх	2022 онд 6 конвенцын талуудын бага хуралд оролцсон.	Озон хамгаалах тухай Венийн конвенц, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай НҮБ-ын суурь конвенцын талуудын бага хуралд оролцсон байна.	I-IV	ГХАХ	Монгол Улсын төлөөлөгчид 2023 онд нийт химийн чиглэлийн Базел, Стокхолм, Роттердам, Минамата, Цөлжилт, Уур амьсгалын өөрчлөлт зэрэг байгаль орчны салбарт олон талт олон улсын гэрээ конвенцуудад нэгдэн орсон талуудын ээлжит бага хурлуудад амжилттай оролцон тус бүрт мөрөөр хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг гарган ажиллаж байна. Озоны давхаргыг хамгаалах тухай конвенцын талуудын бага хуралд Монгол Улсын төлөөлөгч цаг нь тулсан үед солигдсон болон визийн асуудлаас шалтгаалан оролцоогүй болно.	0
126	19.6	Байгаль орчны статистикийн мэдээллийн БОХ-3.1, 3.2 маягтын мэдээллийг хуульд заасан хугацаанд багтаан шинэчлэн баталгаажуулах			БОХ-3.1, 3.2 маягтын мэдээлэл	536 багц мэдээлэл (БОХ-3.1, 3.2 маягт-2022 он)	БОХ-3.1, 3.2 маягтын 536 багц мэдээллийг шинэчлэн, баталгаажуулсан байна.	I-II	БНБЗГ ОГ	Байгаль орчны статистикийн мэдээллийн сан БОХ - 1.1, 2.1 "Газрын нэгдмэл сан, Газрын доройтол нөхөн сэргээлт, Биологийн олон янз байдлын БОХ 4.1, 4.2, 4.3 Байгалийн ургамлын ашиглалт, хамгааллын мэдээ, БОХ-4.4а Хууль Бусгаар бэлтгэсэн, ашигласан амьтан, ургамлын жилийн мэдээ БОХ-4.4б мэдээг тус тус хуулийн хугацаанд хянан баталгаажуулсан. Байгаль орчны мэдээллийн сангийн статистикийн БОХ-3.1 маягтад 2022 оны дүнг өмнөх оны дүнтэй харьцуулахад өмнөх оныхоос мод бэлтгэсэн талбай 54%-иар, бэлтгэсэн модны хэмжээ 9%-иар, мод бэлтгэж ашигласны төлбөрийн орлого 18%-иар тус тус буурсан бол, ойгоос бэлтгэсэн дагалт баялгийн хэмжээ 82%-иар, дагалт баялгийн орлого 277%-иар өссөн дүнгээр байгаль орчны мэдээллийн сангийн статистикийн мэдээ бүрэн шинэчлэгдсэн. Дагалт баялгийн орлогын дүн өсөхөд байгалийн нөөц ашигласны төлбөр 800кг/төг байсныг 1400 кг/төг болж шинэчлэгдсэн болон 2021 оны самар бэлтгэсэн дүн 2022 оныхоос 2 дахин бага байгаатай холбоотой байна.	100
127	19.7	2024 онд ойгоос бэлтгэх модны дээд хязгаарыг аймаг, нийслэл бүрээр тогтоох			2024 онд ойгоос бэлтгэх модны дээд хязгаар	БОАЖС-ын 2022 оны А/327 дугаар тушаал	2024 онд ойгоос бэлтгэх модны дээд хязгаарыг аймаг, нийслэл тус бүрээр тогтоосон тушаал гарсан байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Ойн тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.1, 36 дугаар зүйлийн 36.2, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 3 дахь заалтын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор 2024 онд аймаг нийслэлийн ойн сангаас бэлтгэх орон нутгаас ирүүлсэн санал, ойн агентлагын дүгнэлтийг үндэслэн Ойгоос 2024 онд бэлтгэх модны дээд хязгаарыг БОАЖС-ын сайдын 2023 оны А/456 дугаар тушаалаар батлуулж, орон нутагт хүргүүлсэн.	100

128	19.8	2023 оны хуш модны ургацын байдалд үнэлэлт дүгнэлт өгч, ашиглалт хамгаалалтыг бүсчлэн тогтоох шийдвэр гаргуулах			Тушаал-1	БОАЖС-ын 2022 оны А/372 дугаар тушаал	Судалгаа, дүгнэлт гаргаж, ашиглалт хамгаалалтыг бүсчлэн тогтоох шийдвэр гаргуулсан байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	Холбогдох хууль, журамд заасны дагуу ойн дагалт баялаг хуш модны самрын ургацын мэдээ, дүгнэлтийг орон нутгийн БОАЖГ болон ойн ангиудаас авч, хяналтын судалгааг зохион байгуулж, "Хуш модны самар бэлтгэх хэмжээ тогтоох тухай" Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдрийн А/518 дугаар тушаалаар батлуулж, орон нутагт хүргүүлсэн. Энэхүү тушаалаар Архангай, Өвөрхангай, Хөвсгөл, Хэнтий, Сэлэнгэ гэсэн 5 аймгийн 10 сумын ойн сангаас үйлдвэрлэлийн зориулалтаар 2831420 кг, 4 аймгийн 11 сумын ойн сангаас ахуйн зориулалтаар 877444 кг, 6 УТХГ-ын ойн сангаас 292357 кг ахуйн зориулалтаар түүж бэлтгэх шийдвэр гарсан. орон нутгийн төсөвт төвлөрсөн байна. Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хуш модны самар бэлтгэл 2023 оны 12 сарын 01-ний өдрийн байдлаар 2074.5 тн самар бэлтгэсэн байна.	100
129	19.9	Ойн дагалт баялгийг хамгаалах, зохистой ашиглах журмын төслийг шинэчлэх			Журмын төсөл-1	БОАЖС-ын 2022 оны А/282 дугаар тушаал	Ойн дагалт баялгийг хамгаалах, зохистой ашиглах журмын төслийг шинэчлэн боловсруулсан байна.	I-IV	БНБЗГ ОГ	"Ойн дагалт баялгийг хамгаалах, зохистой ашиглах" журмыг шинэчлэн БОАЖС-ын сайдын 2023 оны А/450 дугаар тушаалаар батлуулж, Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлийн 6434 дугаарт бүртгүүлж, Ойн газарт хүргүүлсэн.	100
Гурав. Хуулиар олгосон нийтлэг чиг үүргийг хэрэгжүүлэх зорилт											
Зорилт 20		Байгууллагын төлөвлөлт, тайлан, төсөв, санхүү, эдийн засаг, дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, салбарын хууль тогтоомжийг системчилнэ.			Тайлан, биелэлтийн хувь, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох хууль тогтоомжийн тоо	Байгууллагын төлөвлөгөөний биелэлтийг хангаж, төсөв, санхүү, эдийн засаг, дотоод гадаадын хөрөнгө оруулалт, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох ажлууд зохион байгуулсан	Байгууллагын төлөвлөгөөний биелэлтийг хангаж, төсөв, санхүү, эдийн засаг, дотоод гадаадын хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, салбарын хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох, хууль эрх зүйн зөвлөгөө үзүүлж ажиллана.	I-IV	ТЗУГ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2024 оны төсвийн төслийг 9 хөтөлбөрийн хүрээнд 87 байгуулага 3207 орон тоотой 729.2 тэрбум төгрөгийн төсөвтэй үйл ажиллагаа явуулахаар төлөвлөсөн. Үүнээс 537.4 тэрбум төгрөг буюу 74 хувийг урсгал төсөв, 191.8 тэрбум төгрөг буюу 26 хувийг хөрөнгө оруулалт байхаар төлөвлөж Сангийн яаманд 2023.08.15-нд 01/4317 дугаартай албан бичгээр хүргүүлсэн. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2024 оны төсөв өмнөх оноос 65 хувиар нэмэгдүүлж 256.5 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан. Мөн 2024 онд шинээр байгуулагдах 3 хамгаалалтын захиргааны 47 орон тоо нэмэгдэж батлагдсан.	86
130	20.1	Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах салбарын саналыг боловсруулах			Төлөвлөгөөнд тусгах санал	Улсын хөгжлийн 2023 оны төлөвлөгөө	Төлөвлөгөөнд тусгах саналыг салбарын тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд холбогдох журам, аргачлалын дагуу боловсруулж ЭЗХЯ-нд хуулийн хугацаанд хүргүүлсэн байна.	I-II	УАӨБТГ СХОХ	Эдийн засаг хөгжлийн яаманд "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 2024 онд хүрэх түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлттэй уялдуулан холбогдох аргачлалын дагуу Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөнд тусгах Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны саналыг 81 үндсэн үйл ажиллагаа, төсөл, арга хэмжээний саналыг боловсруулж, БОАЖС-ны 2023 оны 01 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 01/271 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн. Салбарын саналд яам болон харьяа байгууллагын үндсэн үйл ажиллагаа, 81 төсөл, арга хэмжээний саналыг улсын төсвийн 281.5, орон нутгийн төсвийн 113.4, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтын 161.7, гадаадын зээлийн 29.0, буцалтгүй тусламжийн 166.9 тэрбум, нийт 753.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилттэйгээр төлөвлөсөн.	100

131	20.2	Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсөв, хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, тайлагнах	-	-	Төсвийн төсөл, Хөрөнгө оруулалтын хэрэгжилт, ХАА-ны төлөвлөгөө, тайлан, санхүүгийн нэгдсэн тайлан, тооллого	2023 оны батлагдсан төсөв, хөрөнгө оруулалт, Санхүүгийн 2021, оны санхүүгийн нэгдсэн тайлан.	2024 оны Төсвийн төслийг хуулийн хугацаанд хүргүүлсэн байна. 2023 оны ХОХАА-г зохион байгуулсан байна. ТЭЗ, ТШЗ-ийн 2023 оны хагас жилийн санхүүгийн тайлан, Төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ гарсан байна.	I-IV	СХОХ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2024 оны төсвийн төслийг 9 хөтөлбөрийн хүрээнд 87 байгуулага 3207 орон тоотой 729.2 тэрбум төгрөгийн төсөвтэй үйл ажиллагаа явуулахаар төлөвлөсөн. Үүнээс 537.4 тэрбум төгрөг буюу 74 хувийг урсгал төсөв, 191.8 тэрбум төгрөг буюу 26 хувийг хөрөнгө оруулалт байхаар төлөвлөж Сангийн яаманд 2023.08.15-нд 01/4317 дугаартай албан бичгээр хүргүүлсэн. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2024 оны төсөв өмнөх оноос 65 хувиар нэмэгдүүлж 256.5 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан. Мөн 2024 онд шинээр байгуулагдах 3 хамгаалалтын захиргааны 47 орон тоо нэмэгдэж батлагдсан.	90
132	20.3	Салбарын хөрөнгө оруулалт, худалдан авах ажиллагааны хэрэгжилтийг зохион байгуулах	-	-	Хөрөнгө оруулалт, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлангийн тоо	2023 оны батлагдсан төсөв, хөрөнгө оруулалт.	2023 оны Хөрөнгө оруулалт, худалдан авалтын шийдвэр гарч, худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж дууссан байна.	I-IV	СХОХ	"Хөрөнгө оруулалтын эрх шилжүүлэх тухай" 2023.01.19-ний өдрийн А/11, "Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл, арга хэмжээний санхүүжих дүнд зохицуулалт хийх тухай" 2023.03.28-ны өдрийн А/85 дугаартай тушаалуудыг боловсруулж сайдаар батлуулж, Сангийн яаманд хүргүүлсэн. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2024 оны хөрөнгө оруулалтын саналыг https://pimis.publicinvestment.gov.mn цахим системд оруулсан. Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжих төслүүдийн монголын талын хөрөнгө оруулалтын 2023 оны худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг 2023 оны 04 дүгээр сарын 20-нд батлуулж, www.tender.gov.mn цахим системээр худалдан авах ажиллагааг эхлүүлж, зохион байгуулж дууссан. Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд 2023.07.07, 2023.10.20-ны өдрүүдэд 2 удаа удаа тодотгол хийсэн.	70
133	20.4	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч, төсвийн шууд захирагчийн төсвийн гүйцэтгэлийг тайлагнах	-	-	Санхүүгийн тайлан, аудитын тайлан	2021 оны санхүүгийн тайлан, 2023 оны батлагдсан төсөв, хөрөнгө оруулалт.	ТЭЗ, ТШЗ-ийн 2023 оны хагас жилийн санхүүгийн тайлан гарсан байна. Төсвийн гүйцэтгэлийн сар бүрийн мэдээ гарсан байна.	I-IV	СХОХ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний 84 төсвийн байгууллага, 6 ТӨААТҮГ-ын 2022 оны жилийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Төрийн аудитын төв байгууллагад Сайдын 2023 оны 04 дүгээр сарын 04-ний өдрийн 01/1790 дүгээр албан бичгээр хүргүүлсэн. Сайдын багцад батлагдсан 125.8 тэрбум төгрөгийн төсвөөс эхний 5 сард батлагдсан 33.5 тэрбум төгрөг бөгөөд үүнээс 28.1 тэрбум төгрөг зарцуулж 84%-н төсвийн гүйцэтгэлтэй гарсан. Яамны төсвийн шууд захирагчийн 6 хөтөлбөр арга хэмжээнд эхний 5 сарын байдлаар нийт 2.7 тэрбум төгрөг зарцуулсан байна.	70
134	20.5	Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсөв, хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх	-	-	Төсвийн хүрээний мэдэгдэл, төсвийн хязгаар, төсвийн төслийн санал	2023 оны батлагдсан төсөв, хөрөнгө оруулалт.	2024 оны Төсвийн төслийг хуулийн хугацаанд хүргүүлсэн байна.	I-IV	СХОХ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2024 оны төсвийн төслийг 9 хөтөлбөрийн хүрээнд 87 байгуулага 3207 орон тоотой 729.2 тэрбум төгрөгийн төсөвтэй үйл ажиллагаа явуулахаар төлөвлөсөн. Үүнээс 537.4 тэрбум төгрөг буюу 74 хувийг урсгал төсөв, 191.8 тэрбум төгрөг буюу 26 хувийг хөрөнгө оруулалт байхаар төлөвлөж Сангийн яаманд 2023.08.15-нд 01/4317 дугаартай албан бичгээр хүргүүлсэн. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2024 оны төсөв өмнөх оноос 65 хувиар нэмэгдүүлж 256.5 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан. Мөн 2024 онд шинээр байгуулагдах 3 хамгаалалтын захиргааны 47 орон тоо нэмэгдэж батлагдсан.	100

Зорилт 21	Төрийн албаны үнэт зүйл, зарчим, манлайллыг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх, ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах, сургалт, сурталчилгааны хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.	110.0	БОУАС, УТ	Хэрэгжилтийн хувиар	Төрийн нарийн бичгийн даргын 2020 оны А/164 дүгээр тушаалаар "Хүний нөөцийн хөгжлийн хөтөлбөр" батлагдсан.	2023 оны төлөвлөгөөг 90-ээс доошгүй хувиар хэрэгжүүлж ажилласан байна.	I-IV	ТЗУГ	<p>БОАЖЯ-ны 2023 оны Төрийн албан хаагчийн сургалт, ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах төлөвлөгөөг 2023 оны 03 дугаар сарын 07-ны өдөр Төрийн нарийн бичгийн даргаар батлуулсан. Тайлант хугацаанд дараах сургалтуудыг хийсэн байна. Үүнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Амарлин төвтэй хамтран "Стерсс менежмент, өөрийгөө таньж мэдэх" 2. Эйбл софт ХХК-тай хамтран "Цахим шилжилтийн талаар танилцуулга" 3. "Стандарчлал, хэмжил зүйн талаар төрөөс баримтлах бодлого"-ын төсөлд тусгах хэлэлцүүлэг 4. "Хөгжлийн бэрхшээлийн талаар ойлголт, хандлага" 5. Эйбл софт ХХК-тай хамтран "Цахим албан хэрэг хөтлөлт" 6. Архивын ерөнхий газартай хамтран "Албан хэрэг хөтлөлтийн стандарт болон холбогдох журам" 7. "Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх" 8. Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төвтэй хамтран "Эрүүл амьдралын зөв дадал зуршил" 9. Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн яамтай хамтран "Нийгмийн даатгалын багц хийлийн шинэчлэл" 10. Удирдлагын академитай хамтран "Төрийн албан хаагчийн ёс зүй тухай хуулийн тагилцуулга" сэдэвт сургалтуудыг тус тус зохион байгуулсан байна. <p>Мөн Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газартай хамтран "Манзуширийн явган аялал, яамны албан хаагчдын дунд "Нэгэн дээвэр дор" дугуйн уралдаан, яам болон харъяа байгууллагын дунд спортын 4 төрөлт тэмцээнийг тус тус зохион байгуулж, Олимп нийтийн биен тамирын үндэсний хороотой хамтран "Бие бялдрын түвшин тогтоох сорил"-д албан хаагчдын 30 хувийг хамруулсан. Нийслэлийн орон сууцны корпорци ХК-аас хэрэгжүүлж буй "Түрээслээд өмчлөх орон сууцны хөтөлбөр"-т хамруулахаар 2023 оны 02 дугаар сарын 10-ны өдрийн 01/816 дугаартай албан бичиг хүргүүлсэн. Тус хүсэлтийн дагуу 2 албан хаагч хөтөлбөрт хамрагдаж орон сууцанд орсон.</p>	98
135	21.1	Төрийн албаны үнэт зүйл, зарчим, манлайллыг өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх, нийгмийн баталгааны хөтөлбөр, сургалт, сурталчилгааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах		Хөтөлбөр, сургалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь	Хүний нөөцийн хөгжлийн хөтөлбөр батлагдсан.	Төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах хөтөлбөр, төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулан хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.	I-IV	ТЗУГ	<p>БОАЖЯ-ны 2023 оны Төрийн албан хаагчийн сургалт, ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах төлөвлөгөөг 2023 оны 03 дугаар сарын 07-ны өдөр Төрийн нарийн бичгийн даргаар батлуулсан. Тайлант хугацаанд дараах сургалтуудыг хийсэн байна. Үүнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Амарлин төвтэй хамтран "Стерсс менежмент, өөрийгөө таньж мэдэх" 2. Эйбл софт ХХК-тай хамтран "Цахим шилжилтийн талаар танилцуулга" 3. "Стандарчлал, хэмжил зүйн талаар төрөөс баримтлах бодлого"-ын төсөлд тусгах хэлэлцүүлэг 4. "Хөгжлийн бэрхшээлийн талаар ойлголт, хандлага" 5. Эйбл софт ХХК-тай хамтран "Цахим албан хэрэг хөтлөлт" 6. Архивын ерөнхий газартай хамтран "Албан хэрэг хөтлөлтийн стандарт болон холбогдох журам" 7. "Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх" 8. Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төвтэй хамтран "Эрүүл амьдралын зөв дадал зуршил" 9. Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн яамтай хамтран "Нийгмийн даатгалын багц хийлийн шинэчлэл" 10. Удирдлагын академитай хамтран "Төрийн албан хаагчийн ёс зүй тухай хуулийн тагилцуулга" сэдэвт сургалтуудыг тус тус зохион байгуулсан байна. <p>Мөн Төв аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газартай хамтран "Манзуширийн явган аялал, яамны албан хаагчдын дунд "Нэгэн дээвэр дор" дугуйн уралдаан, яам болон харъяа байгууллагын дунд спортын 4 төрөлт тэмцээнийг тус тус зохион байгуулж, Олимп нийтийн биен тамирын үндэсний хороотой хамтран "Бие бялдрын түвшин тогтоох сорил"-д албан хаагчдын 30 хувийг хамруулсан. Нийслэлийн орон сууцны корпорци ХК-аас хэрэгжүүлж буй "Түрээслээд өмчлөх орон сууцны хөтөлбөр"-т хамруулахаар 2023 оны 02 дугаар сарын 10-ны өдрийн 01/816 дугаартай албан бичиг хүргүүлсэн. Тус хүсэлтийн дагуу 2 албан хаагч хөтөлбөрт хамрагдаж орон сууцанд орсон.</p>	90

136	21.2	Төрийн албаны салбар зөвлөл (ТАСЗ)-ийн үйл ажиллагааг зохион байгуулах, хүний нөөцийн удирдлагын манлайлал, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт	10.0		Мэдээллийн санд бүртгэгдсэн тоо	Хүний нөөцийн мэдээллийн сан, ХАСХОМ, ХАСУМ-ыг бүрдүүлсэн.	ТАСЗ-ийн үйл ажиллагааг зохион байгуулж, хүний нөөцийн удирдлагын манлайлал, хүний нөөцийн мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, ХАСХОМ, ХАСУМ-г тухай бүр бүрдүүлсэн байна.	I-IV	ТЗУГ	Төрийн албаны салбар зөвлөлийн 2023 оны анхны хуралдаанаар яамны албан хаагчдад зэрэг дэв шинээр болон ахиулан олгох асуудлыг хэлэлцүүлж, ТНБД-ын 2023.03.17-ны Б/21 дүгээр тушаалаар шийдвэрлэсэн. БОАЖЯ-ны ахлах болон дэс түшмэлийн, хамгаалалтын, сав газрын захиргаадын дарга нарын сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулж, дүнг Салбар зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн, Төрийн албаны төв зөвлөлд тайланг хугацаанд нь хүргүүлсэн. 2023 онд тус яамны Төрийн албаны салбар зөвлөлөөс 6 удаа сонгон шалгаруулалт зохион байгуулж, 140 сул орон тооны сонгон шалгаруулалтад 275 иргэн бүртгүүлснээс 178 иргэний бүртгэлийг баталгаажуулан, 91 иргэн тусгай шалгалтад тэнцэж, нийт төрийн жинхэнэ албаны 101 албан тушаалын сул орон тоог нөхсөн байна. Салбар зөвлөлийн хуралдааныг 4 удаа хийсэн. Улсын тусгай хамгаалалттай газрын 227 байгаль хамгаалагчдад зориулан захиалгат шалгалт зохион байгуулах талаар дэмжлэг хүсч 2023.01.18-ны 03/308 дугаар албан бичгээр Төрийн албаны зөвлөлд санал хүргүүлсэн бөгөөд 60 байгаль хамгаалагчдад зориулсан сургалтыг ТХГНБЗГ-тай хамтран 2023 оны 05 дугаар сарын 23-26-ны өдрүүдэд зохион байгуулав. Дээд боловсролтой 65 байгаль хамгаалагчийг захиалгат шалгалтад хамрууж, шалгалтад 56 байгаль хамгаалагч оролцож 51 нь тэнцсэн. Улсын тусгай хамгаалалттай газар байгаль хамгаалагчаар ажиллаж байгаа бүрэн дунд боловсролтой байгаль хамгаалагчдыг төрийн үйлчилгээний албан тушаалд хамруулах талаар ЗГХЭГ, ТАЗ, НХХЯ-д 2023 оны 01/ 2231 дүгээр албан бичгээр саналаа хүргүүлсэн. Хүний нөөцийн мэдээллийн сан, Албан хэрэг хөтлөлтийн дотоод программ, ХАСХОМ, ХАСУМ-ын мэдээллийн санд хүний нөөцийн хөдөлгөөний мэдээллийг тухай бүр баримтжуулан оруулж, мэдээллийн сангуудын бүрдлийг ханган ажилласан.	100
137	21.3	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны болон харьяа байгууллагын албан тушаалын тодорхойлолт боловсруулж батлуулах, төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэх			СЗБ-ын бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр, судалгааны тайлан	2020 оны 09 дүгээр сарын 16-ны өдрийн А/363 дугаар тушаалаар батлагдсан	Салбарын хүний нөөцийн эрэлт, хэрэгцээний судалгаанд үндэслэн 2023 оны төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжилтийг хангаж ажилласан байна.	I-IV	ТЗУГ	БОАЖЯ-ны шинэ бүтцийн дагуу албан тушаалын тодорхойлолтыг Төрийн албаны зөвлөлийн 2023 оны 159, 160, 161 дүгээр тогтоолоор батлуулан, албан хаагч бүрт албан тушаалын тодорхойлолтыг хүргүүлж, танилцуулсан.	100
138	21.4	Сайд аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нартай 2023 онд хамтран ажиллах гэрээг байгуулах, биелэлтийг хүлээн авч нэгтгэн дүгнэх			Хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан эсэх, гэрээний дүгнэлт	2022 онд хамтран ажиллах гэрээг байгуулж, биелэлтийг нэгтгэсэн	БОАЖ-ын Сайд Аймаг, Нийслэлийн Засаг даргатай 2023 онд хамтран ажиллах гэрээний биелэлтийг хүлээн авч, нэгтгэн дүгнэсэн байна.	I-IV	ТЗУГ	БОАЖСайд, аймаг, нийслэлийн засаг дарга нартай байгуулах 2023 оны хамтран ажиллах гэрээг 2023 оны 01 дүгээр сарын 12-нд байгуулсан. Аймаг, нийслэлийн засаг дарга нарт "Биелэлт ирүүлэх тухай" 2023 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 03/6139 дугаартай албан бичгийг цахимаар болон шуудангаар хүргүүлсэн. Мөн БОАЖСайдын 2023 оны 11 дүгээр сарын 30-ний өдрийн А/610 дугаар тушаалаар ажлын хэсэг байгуулан биелэлтийг нэгтгэсэн.	100
139	21.5	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны сарын үйл ажиллагааны тайлан, өргөдөл, гомдлын тайланг тус тус нэгтгэн Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлэх			Арга хэмжээний тоо, үр дүн, өргөдөл гомдлын тоо, шийдвэрлэлтийн хувь хэмжээ	2022 онд сарын үйл ажиллагааны 12 тайлан өргөдөл гомдол 4 тайлан	БОАЖЯ, ЦУОШГ, УГ-ын өргөдөл, гомдлын тайланг улирал тутам, сарын үйл ажиллагааны тайланг сар бүр нэгтгэн ЗГХЭГ-т хүргүүлсэн байна.	I-IV	ТЗУГ	Газар, хэлтсүүдээс сарын үйл ажиллагааны тайланг хүлээн авч, нэгтгэн боловсруулж, Төрийн нарын бичгийн даргад танилцуулан баталгаажуулсан. Тайлант хугацаанд 01-11 дүгээр саруудын яамны үйл ажиллагааны тайланг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим сан (http://new.unelgee.gov.mn)-д 11 удаа цаг хугацааны хоцрогдолгүй байршуулсан.	100

140	21.6	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Дэд сайд, Төрийн нарийн бичгийн даргын гадаад айлчлал, гадаад зочин хүлээн авах, гадаад арга хэмжээг зохион байгуулах	100.0	БОУАС	Айлчлал, уулзалтын тоо	2022 онд сайдын 51, дэд сайдын 20, Төрийн нарийн бичгийн даргын 12 гадаад уулзалтыг зохион байгуулсан.	Олон талт хамтын ажиллагааны хүрээнд нийт 1 айлчлал, уулзалт 5 г зохион байгуулсан байна.	I-IV	ГХАХ	Гадаад айлчлалын хүрээнд 2023 онд БОАЖ-ын сайдын 7 айлчлал, Дэд сайдын 6 айлчлал, ТНБД-ын 4 айлчлалыг тус тус амжилттай зохион байгуулав. Дотоод уулзалтын хувьд БОАЖ-ын сайдын 15, дэд сайдын 5, ТНБД-ын 3 уулзалтыг зохион байгуулав.	100
Зорилт 22		Салбарын хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэр, бодлогын баримт бичиг, яамны үйл ажиллагаа, гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилт, яам, агентлаг, харьяа байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийж, дүгнэлт, зөвлөмж гарган тайлагнаж, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлнэ.	13.5	УТ	Тайлангийн тоо, Танилцуулгын тоо, Хурлын тэмдэглэлийн тоо	21 тайлан, 28 танилцуулга, 18 байгууллагад дотоод аудит хийсэн	Хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, Удирдлагын зөвлөлийн хуралд танилцуулах, Тайланг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлэх, цахим системд байршуулсан байна.	I-IV	ХШУДАГ	Монгол Улсын хөгжлийн 2023 оны төлөвлөгөө, ЗГҮАХ, Хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэр, бодлогын баримт бичиг, яамны үйл ажиллагаа, гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж Сайдын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлж, Засгийн газрын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим сан www.new.unelgee.gov.mn -д холбогдох материалыг хавсарган баталгаажуулав.	84
141	22.1	Хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэр, бодлогын баримт бичиг, яамны үйл ажиллагаа, Харьяа байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх	-		"Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн болон цахим системд байршуулсан тоо	Хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэр, бодлогын баримт бичиг, яамны үйл ажиллагаа, харьяа байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний 2022 оны жилийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, www.new.unelgee.gov.mn цахим системд байршуулсан.	Хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийж, удирдлагын зөвлөлийн хуралд танилцуулан, тайланг харьяалах дээд газарт хүргүүлж, хэрэгжилт болон үнэлгээг www.new.unelgee.gov.mn цахим системд байршуулан, дүгнэлт, зөвлөмж гаргасан байна.	I-IV	ХШУДАГ	Монгол Улсын хөгжлийн 2023 оны төлөвлөгөө, ЗГҮАХ, Хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэр, бодлогын баримт бичиг, яамны үйл ажиллагаа, гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж Сайдын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлж, Засгийн газрын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим сан www.new.unelgee.gov.mn -д холбогдох материалыг хавсарган баталгаажуулав.	100
142	22.2	Яам, агентлаг, харьяа байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийж, дүгнэлт, зөвлөмж гарган тайлагнаж, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх	13.5	УТ	Дотоод аудит хийсэн, зөвлөмж хүргүүлсэн тоо	21 байгууллага	Яам, агентлаг, харьяа байгууллага, төсөл зэрэг нийт 6 байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийж, тайланг удирдлагад танилцуулж, зөвлөмж хүргүүлсэн байна.	I-IV	ХШУДАГ	Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Ойн газрын 2023 оны төсвийн хуваарь, Ус цаг уур, орчны судалгаа мэдээллийн хүрээлэнгийн 2020-оос 2023 оны санхүү үйл ажиллагаа болон гадаадын зээл, буцалтгүй тусламжаар санхүүжүүлэн хэрэгжиж байсан болон хэрэгжүүлж байгаа судалгааны ажил, төсөл хөтөлбөрийн төсөл санхүүгийн холбогдолтой хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, зарцуулалтад төлөвлөгөөт бус дотоод аудит хийж, аудитын тайланг удирдлагад танилцуулсан.	30

143	22.3	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийж, зөвлөмж хүргүүлэх	-		БНАТ-ийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн, зөвлөмж хүргүүлсэн тоо	2021 онд 26 хувьтай хэрэгжсэн.	Хуулийн хэрэгжилтийн тайланг Сангийн яаманд 02.15-ны дотор хүргүүлсэн байх.	I	ХШУДАГ	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль, Засгийн газрын 2022 оны 02 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам"-ын 4.4, 4.7 дахь заалтыг үндэслэн журмын хэрэгжилтэд 2022 оны жилийн эцсийн тайланд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийв. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн 2022 оны орлого 223.8 тэрбум төгрөг болж 2021 оноос 73.9 тэрбум төгрөгөөр өссөн, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ангиллын зардлыг Сангийн яамнаас 32.8 тэрбум төгрөгөөр тогтоосон боловч аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрээр зардлыг бүрэн батлаагүйгээс Монгол Улсын хэмжээнд 24.6 тэрбум төгрөг зарцуулсан буюу хуулийн хэрэгжилт 43 хувьтай байна.	100
144	22.4	"Шилэн дансны тухай" хуулийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд харьяа 89 байгууллагуудын шилэн дансны цахим мэдээлэлд улирал бүр дотоод аудит хийж тайлан мэдээ гаргах	-		Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын 93 байгууллагын шилэн дансны мэдээлэлд аудит хийсэн, тайлан хүргүүлсэн тоо	2022 онд 96,4 хувьтай үнэлэгдсэн.	Улирал бүр шилэн дансны мэдээлэлд дотоод аудит хийж; Аудитын тайланг сайдад танилцуулах; Сангийн яаманд цахимаар тайланг илгээсэн байна.	I-IV	ХШУДАГ	Шилэн дансны 2022 оны 04 дүгээр улирлын тайланг 2023 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 01/503, 2023 оны 1 дүгээр улирлын тайланг 2023 оны 04 дүгээр сарын 21 өдрийн 01/2198, 2023 оны 2 дугаар улирлын тайланг 2023 оны 07 дугаар сарын 21-ний өдрийн 03/3998, 2023 оны 3 дугаар улирлын тайланг 2023 оны 10 дугаар сарын 24-ний өдрийн 03/5632 дугаар албан бичгээр Сангийн яаманд тус тус хүргүүлэв.	100
145	22.5	Байгаль орчны захиргааны статистик маягтын мэдээг нэгтгэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх	-		Байгаль орчны захиргааны статистик маягтын мэдээг ҮСХ-д хүргүүлсэн тоо	100%	7 багц 19 маягтын дагуу гаргасан салбарын жилийн шинэчилсэн мэдээг ҮСХ-д хүргүүлсэн байх	I	ХШУДАГ	Байгаль орчны статистикийн www.eis.mn цахимд оруулсан төрийн байгууллагуудын мэдээнд хяналт тавьж, батлагдсан маягтын дагуу загвар боловсруулан хариуцсан албан хаагчдаар баталгаажуулж, баримтыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газрын даргын 2023 оны 10/2854 дугаар албан бичгээр Үндэсний статистикийн хороонд хүргүүлсэн.	90
Зорилго 4.1.Ногоон хөгжлийн сэргэлтийг эрчимжүүлэх хүрээнд байгалийн нөөц, баялгийг зүй зохистой ашиглаж, хүрээлэн байгаа орчны бохирдол, доройтлыг бууруулан иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ. (МУХТ2023)											
Зорилт 23		Байгаль орчныг хамгаалах хууль тогтоомж зөрчсөн иргэн, аж ахуйн нэгжийн хууль сахин мөрдөлтийн түвшинг нэмэгдүүлж эрсдэлийн түвшинг бууруулна.	75.00	АББХ, ОХ, ОНТ, БОУАС	Хууль сахин мөрдөлтийн түвшингийн өсөлт /хувь/, эрсдэлийн түвшингийн бууралт /хувь/	Эрсдэлийн 2 шалгуур үзүүлэлтээр нийт 8100 объектод эрсдэлийн үнэлгээ хийж, их эрсдэлтэй 1852, дунд 3836, бага эрсдэлтэй 2412 объект бага эрсдэлтэй үнэлэгдсэн байна.	хяналт шалгалтад хамрагдсан объектийн эрсдэлийн түвшинг 5 хувь бууруулж, хууль сахин мөрдөлтийг 10 хувиар нэмэгдүүлнэ.	I-IV	СХГ БОАЖГ	Байгаль орчны хяналтын чиглэлээр их, дунд эрсдэлтэй 949 аж ахуйн нэгжид төлөвлөгөөт хяналт шалгалт хийхээс 784 иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад хяналт шалгалт хийж гүйцэтгэл нь 82.7 хувьтай хэрэгжсэн байна. Төлөвлөгөөт хяналт шалгалтын объектын эрсдэлийн үнэлэхэд 21.2% нь их эрсдэлтэй, 46.4% нь дунд эрсдэлтэй, 32.4% нь бага эрсдэлтэй тус тус үнэлэгдэж, байгаль орчны багц хууль тогтоомжийн хэрэгжилт 57.2%-тай хэрэгжсэн байна.	88.3

146	23.1	Эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтыг төлөвлөж, хэрэгжүүлэх ажлыг нэгдсэн бодлого, арга зүй, зохион байгуулалтаар хангаж, эрсдэлийн шалгуур үзүүлэлтийн дагуу эрсдэлийн үнэлгээ хийх	-	-	Батлагдсан шалгуур үзүүлэлтийн тоо, Эрсдэлийн үнэлгээ хийгдсэн объектын тоо	2021 онд эрсдэлийн 2 шалгуур үзүүлэлт батлагдаж, нийт 8100 объектын эрсдэлийг үнэлсэн байна.	Байгаль орчны чиглэлээр үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхлэгчийн эрсдэлийн 2 шалгуур үзүүлэлтийг шинэчлэн батлуулсан байна. Нийт 8500 объектод эрсдэлийн үнэлгээ хийгдсэн байна.	I	СХГ	Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 55 дугаар зүйлийн 55.2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Засгийн газрын 2012 оны 1 дүгээр сарын 30-ны өдрийн "Шалгуур үзүүлэлт батлах тухай (Хяналт шалгалтын объектыг эрсдэлийн ангилалд хамааруулах)" 23 дугаар тогтоол, тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Засгийн газрын тогтоолын төслийг боловсруулж, салбарын яамд, Засгийн газрын гишүүдээс санал авахаар 2023 оны 01/1785 тоот албан бичгийг хүргүүлж батлуулан, улсын хэмжээнд нийт 2894 аж ахуйн нэгжийн 3750 объектыг эрсдэлийн үнэлгээнд хамруулан шилэн хяналтын системд бүртгэж 2023 онд хяналт шалгалт хийхээр эрсдэлийн үнэлгээгээр их үнэлэгдсэн 949 объектыг Салбарын хяналтын газрын даргын 2023 оны 02 дугаар сарын 17-ны өдрийн 11/1010 дугаартай албан бичгээр Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлж батлуулсан.	70
147	23.2	Байгаль орчны хяналтын чиглэлээрх эрсдэлийн шалгуураар их, дунд эрсдэлтэй үнэлэгдсэн объектод төлөвлөгөөт шалгалт хийх	30.0	УТ	Хийгдсэн хяналт шалгалтын тоо, хууль сахин мөрдөлтийн түвшин /хувиар/, эрсдэл үүсэх магадлал /хувиар/	2021 онд 1201 объектыг шалгаж, 862 объектод 10119 зөрчил илрүүлж, 16.0%-ийг арилгуулж, хууль сахин мөрдөлтийг 70%-тай хангуулж, 408 объектын эрсдэлийн түвшинг бууруулсан.	Их, дунд эрсдэлтэй 700 объектод хяналт шалгалт хийсэн байна. Шалгалтад хамрагдсан объектын эрсдэлийн түвшинг 3 хувь бууруулж хууль сахин мөрдөлтийг 2%-иар нэмэгдүүлнэ	I-IV	СХГ БОАЖГ	Байгаль орчны хяналтын чиглэлээр их, дунд эрсдэлтэй 949 аж ахуйн нэгжид төлөвлөгөөт хяналт шалгалт хийхээс 784 иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад хяналт шалгалт хийж гүйцэтгэл нь 82.7 хувьтай хэрэгжсэн байна. Хяналт шалгалтын объектын эрсдэлийг үнэлэхэд 21.2% нь их эрсдэлтэй, 46.4% нь дунд эрсдэлтэй, 32.4% нь бага эрсдэлтэй тус тус үнэлэгдэж, байгаль орчны багц хууль тогтоомжийн хэрэгжилт 57.2%-тай хэрэгжсэн байна. Улсын хэмжээнд байгаль орчны хяналтын чиглэлээр 7866 зөрчил, дутагдал илэрч, 76.51 хувийг нь арилгуулсан байна. Үүний 924 буюу 12 хувь нь ойн ашиглалт, 215 буюу 2.8 хувь нь ойн дагалт баялаг, 70 буюу 1.7 хувь нь ойн хээрийн түймэр, 668 буюу 8.7 хувь нь ан, амьтан, 423 буюу 5.5 хувь нь ус, рашааны ашиглалт, 309 буюу 4.05 хувь нь хаягдал ус, 1959 буюу 25 хувь нь байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, 363 буюу 4.7 хувь нь агаарын чанар, 187 буюу 2.4 хувь нь химийн бодис, 567 буюу 7.4 хувь аюултай хог хаягдал, 661 буюу 8.6 хувь нь хог хаягдал, 592 буюу 7.7 хувь нь хөрсний бохирдол, 258 буюу 3.4 хувь нь газрын хэвлий, 83 буюу 1.08 хувь нь нөхөн сэргээлт, 301 буюу 4.94 хувь нь нүхэн жорлонтой холбоотой зөрчил, дутагдал эзэлж байна.	98
148	23.3	Ой, байгалийн ургамал, ойн дагалт баялаг түүж бэлтгэх, худалдаалах, тээвэрлэлт байдалд урьдчилан сэргийлэх шалгалтыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах		ОХ	Хяналт шалгалтын гүйцэтгэлийн хувь/, хууль сахин мөрдөлтийн түвшин /хувиар/, улсын байцаагчийн шийдвэрийн биелэлт	2022 онд байгалийн нөөц баялгийн хууль бус ашиглалттай холбоотой 336 зөрчлийг илрүүлсэн. Хууль сахин мөрдөлтийн түвшин 64.4 хувь, улсын байцаагчийн шийдвэр 98.2% биелсэн.	Төлөвлөсөн хяналтуудыг бүрэн хийсэн байна. Хууль сахин мөрдөлтийн түвшин 5 хувиар нэмэгдүүлнэ. Улсын байцаагчийн шийдвэрийн биелэлтийг 100 хувьтай хангуулна.	I-IV улирал	СХГ БОАЖГ	Салбарын ерөнхий байцаагчийн баталсан "Ой, байгалийн ургамал, ойн дагалт баялаг түүж бэлтгэх, худалдаалах, тээвэрлэх байдалд урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт хийх тухай" 01/04 тоот удирдамжийн дагуу 2524 иргэн, 137 ойн арчилгаа, цэвэрлэгээний мэргэжлийн байгууллага, 64 үйлдвэрлэлийн ашиглалттай байгууллага, 86 ойн нөхөрлөл хяналт шалгалтад хамрагдсан. Шалгалтаар 474 дутагдал, 532 зөрчлийг илрүүлж, улсын /ахлах/ байцаагчийн 350 заалт бүхий 143 албан шаардлага хүргүүлж, илэрсэн зөрчлийн 401 буюу 81.7% хувийг арилгуулж, 1777.68м3 модон материал, 8493кг ойн дагалт баялаг, 2 техник тоног төхөөрөмж, 13 автомашиныг хураан авч тухайн орон нутгийн Засаг даргын Тамгын газрын дэргэдэх "Захиргааны журмаар хураагдсан эд зүйлсийг үнэлэх, хурааж устгах, худалдан борлуулах комисс"-д хүлээлгэн өгсөн. Зөрчил гаргасан 172 иргэн, хуулийн этгээдэд 112.055.0 мянган төгрөгийн торгууль, 217.151.0 мянган төгрөгийн нөхөн төлбөрийг оногдуулж, гэмт хэргийн шинжтэй 47 үйлдлийг харьяаллын дагуу Цагдаагийн байгууллагад шилжүүлж ажилласан. Мөн Байгалийн ургамлын тухай хууль тогтоомж зөрчиж үйл ажиллагаа явуулсан 25 иргэн, аж ахуйн нэгжид 10.750.0 мянган төгрөгийн торгууль, 565.967.0 мянган төгрөгийн нөхөн төлбөр оногдуулж, 397кг барагшун, 345кг арц, 20кг сонгиныг хурааж, зохих журмын дагуу шийдвэрлэлээ. Хууль сахин мөрдөлтийн хувь 69.4%-тай буюу 5 хувиар нэмэгдүүлсэн байна. Улсын байцаагчийн шийдвэрийн биелэлт бүрэн хангагдсан.	90

149	23.4	Ан агнах, барих, худалдах, худалдаалах, тээвэрлэх байдалд урьдчилан сэргийлэх шалгалтыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах			Хяналт шалгалтын гүйцэтгэлийн хувь, Хууль сахин мөрдөлтийн түвшин, Улсын байцаагчийн шийдвэрийн биелэлт	2022 онд байгалийн нөөц баялгийн хууль бус ашиглалттай 336 зөрчил илрүүлсэн. Хууль сахин мөрдөлтийн түвшин 64.4%, улсын байцаагчийн шийдвэр 98.2 хувь биелсэн.	Төлөвлөсөн хяналтуудыг бүрэн хийсэн байна. Хууль сахин мөрдөлтийн түвшинг 5 хувиар нэмэгдүүлнэ Улсын байцаагчийн шийдвэрийн биелэлтийг бүрэн хангуулна.	I-IV улирал	СХГ БОАЖГ	Салбарын ерөнхий байцаагчийн баталсан 01/05 тоот "Ан агнах, барих, худалдах, худалдан авах, тээвэрлэх байдалд урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт хийх тухай" удирдамжийн дагуу улсын хэмжээнд хяналт шалгалтыг зохион байгуулж ажилласан. Хяналт шалгалтад нийт 1600 орчим иргэн, аж ахуйн нэгжийг хамруулснаас 34 зүйлийн 2700 бодгаль амьтан /хөхтөн 14 зүйл-1470 бодгаль, шувуу 6 зүйл- 432 бодгаль, загас 14 зүйл- 798 бодгаль/-ыг зохих зөвшөөрөлгүйгээр агнасан, барьсан, тэдгээрийн гаралтай эд эрхтэнг худалдсан, худалдан авсан, тээвэрлэсэн 484 удаагийн зөрчил, гэмт хэргийн шинжтэй үйлдлүүдийг илрүүлж, 490 хүн, 2 хуулийн этгээдэд холбогдуулан зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулсан. Хяналт шалгалтаар 6 иргэнд холбогдох гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзаж, 1 иргэний тусгай хамгаалалттай газар нутагт ан агнуур хийсэн гэмт хэргийн шинжтэй үйлдлийг харьяаллын дагуу Цагдаагийн байгууллагад шилжүүлж ажилласан. Зөрчил гаргасан 484 хүн, 2 хуулийн этгээдэд холбогдох хуулийн дагуу нийт 130.100.0 мян/төгрөгийн торгууль, 1.069.669.6 мян/төгрөгийн нөхөн төлбөр оногдуулж, 14.000.0 мян/төгрөгийн хууль бус орлогыг хурааж ажиллалаа. Зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйлсийг хураан авч, зохих журмын дагуу шийдвэрлүүлэхээр галт зэвсэг, түүний сум зэргийг Цагдаагийн байгууллагад, бусад эд зүйлсийг тухайн орон нутгийн "Захиргааны журмаар хураагдсан эд зүйлсийг шийдвэрлэх орон тооны бус зөвлөл"-д, тарваганы мах, түүхий эдийг Зоонозын өвчин судлалын төвд тус тус хүргүүлж ажиллалаа. Шалгалтын дүнг 2022 оны хяналт шалгалтын дүнтэй харьцуулахад зөрчил илрүүлэлтийг 150-аар нэмэгдүүлж, оногдуулсан торгууль, нөхөн төлбөрийн хэмжээ 2 дахин нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Хууль сахин мөрдөлтийн түвшинг 5,2 хувиар нэмэгдүүлсэн байна	100
150	23.5	Техникийн ашигласан тос, хаягдал аккумуляторын цуглуулах, хадгалалт, тээвэрлэлт, устгалтын байдалд холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран шинжилгээт хяналт шалгалт хийх.	25.0	АББХ, ОНТ	Импортоор орж ирсэн болон хаягдал аккумулятор, хаягдал тосны ашиглалт, хадгалалтын тоон мэдээлэл, хөрсний бохирдлын шинжилгээний үзүүлэлт	Улсын хэмжээнд хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах, хаягдал тос боловсруулах зөвшөөрөлтэй тус бүр 4 аж ахуйн нэгж үйл ажиллагаа явуулж байна.	Аюултай хог хаягдлын судалгаатай болсон байна. Шалгалтын дүнд үндэслэн бодлогын хэмжээнд асуудлыг шийдвэрлэх санал, дүгнэлтийг гаргаж, холбогдох газарт хүргүүлсэн байна.	I-IV улирал	СХГ БОАЖГ	Салбарын ерөнхий байцаагчийн баталсан 01/08 дугаартай удирдамжийн дагуу улсын хэмжээнд хаягдал аккумулятор дахин боловсруулах, хаягдал тос боловсруулах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй 331 объектыг хамруулан урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт хийж, холбогдох хяналтын хуудсаар эрсдэлийг үнэлэхэд 63 нь их, 88 нь дунд, 41 нь бага эрсдэлтэй үнэлэгдэж, илэрсэн зөрчилд 362 заалттай 90 албан шаардлагыг хүргүүлж 4 хүн, хуулийн этгээдэд 10300.0 мянган төгрөгийн торгох шийтгэл оногдуулж, барагдуулалт 100 хувьтай. Хяналт шалгалтын хүрээнд хүнд металлын шинжилгээний дүнгээр хоёрдогч түүхий эд хүлээн авах 3 цэгийн 2 цэгт зэсийн агууламж ЗДХ-ээс 1.9-3 дахин их, хар тугалгын агууламж ЗДХ-ээс 1.4-2.6 дахин их, 1 цэгт цайрын агууламж 2.2 дахин их байгаа нь техникийн хаягдал, зай хураагуур ил задгай хаясантай холбоотой гэж үзэж байна. Хяналт шалгалтын дүнгээс үзэхэд авто засварын үйл ажиллагаанаас сард 43000 тн орчим техникийн тос гардаг ба 87 буюу 40% нь аюултай хог хаягдал цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах тусгай зөвшөөрөл бүхий Хай Би Ойл ХХК, Монпити ойл ХХК, Алтан Оршихуй ХХК- иурад гэрээ байгуулан хүргүүлдэг, 128 буюу 60 хувь нь барилгын материалын /блок/ үйлдвэрүүд байна. Шалгалтын дүнд аюултай хог хаягдал үүсгэгч иргэн, аж ахуйн нэгжийн мэдээллийн сан үүсгэсэн.	80

151	23.6	Арьс шир, ноос ноолуур, мах болон өлөн боловсруулах үйлдвэрүүдийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжуудын цэвэршүүлсэн бохир усанд шинжилгээтэй хяналт шалгалтыг хийх.	10.0	АББХ, ОНТ	Холбогдох стандартын үзүүлэлтээр	Нийслэл, 16 аймгийн 44 цэвэрлэх байгууламжаас стандартын шаардлага хангасан 26, хангахгүй 12 байна. 2021 онд цэвэрлэгээний дундаж түвшин 60.8 % байна.	Бохир усны цэвэрлэгээний түвшинг 2% нэмэгдүүлж 62.8% д хүргэнэ. /цэвэрлэгээний дундаж түвшин/	I-IV	СХГ	01/11, 08-00-02/29 дугаартай удирдамжийн хүрээнд улсын хэмжээнд арьс шир, ноос ноолуур, мах боловсруулах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй 144 объектод урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалт хийлээ. Үүний 115 нь мах боловсруулах болон төхөөрөх үйлдвэр, 20 нь арьс шир боловсруулах үйлдвэр, 9 нь ноос угаах үйлдвэрүүд байна. Эдгээрийн 59 буюу 41 хувь нь хаягдал усыг төвийн шугамд нийлүүлдэг ба үүний 26 нь бага оврын урьдчилан цэвэрлэх байгууламжтай, 85 буюу 59 хувь хаягдал усыг мэргэжлийн байгууллагатай гэрээний үндсэн дээр орон нутгийнхаа ахуйн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн картад зөвөөр нийлүүлж байна. Хяналт шалгалтад хамрагдсан объектуудаас 136 объектыг холбогдох хяналтын хуудсаар үнэлэхэд 45 буюу 33 хувь нь их, 46 буюу 34 хувь нь дунд, 45 буюу 33 хувь нь бага эрсдэлтэй тус тус үнэлэгдэж, эрсдэлийн түвшин дунджаар 36.9 хувьтай үнэлэгдэж, хуулийн хэрэгжилт 64 хувьтай, хяналт шалгалтаар 704 зөрчил, дутагдал илэрч 41 хувийг арилгуулж, 399 заалттай 92 албан шаардлага хүргүүлж, албан шаардлагын биелэлт 45 хувьтай, 23 аж ахуйн нэгжид 29400.0 мянган төгрөгийн торгох шийтгэл, 9826.0 мянган төгрөгийн нөхөн төлбөр оногдуулж, биелэлт 95 хувьтай байна. Бага оврын урьдчилан цэвэрлэх байгууламжтай төвийн шугамд нийлүүлдэг 19 аж ахуйн нэгжийн технологийн хаягдал уснаас дээж авч шинжилгээнд хамруулахад 11 дээж буюу 60 хувь нь Хүрээлэн буй орчин, Усны чанар Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус Ерөнхий шаардлага MNS 6561: 2015 стандартын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээний шаардлагыг хангахгүй (химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч 1.6- 8.7 дахин их, Сульфид 2-10 дахин их, Хром 1-8 дахин их) үзүүлэлттэй урьдчилан цэвэрлэх байгууламжуудын цэвэрлэгээний түвшин дунджаар 62 хувьтай байна. Өмнөх оны суурь түвшингээс цэвэрлэгээний түвшин 2.8 хувиар нэмэгдсэн байна.	90
152	23.7	Удирдах дээд байгууллага, албан тушаалтны өгсөн үүрэг даалгавар болон иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын хүсэлт, өргөдөл, гомдлын дагуу төлөвлөгөөт бус шалгалт хийх	10.0	УТ	Үүрэг даалгаврын биелэлтийн хувь, Өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн хувь	2022 онд 18 удаа иргэн, ААНБ-аас ирсэн 35 гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэсэн хувь 98.9% байна.	Иргэн ААНБ-аас ирүүлсэн өргөдөл гомдлыг хуулийн хугацаанд, 100% бүрэн шийдвэрлэсэн байна.	I-IV улирал	СХГ	Тайлант хугацаанд нийт 530 албан бичиг ирсний хариугүй 211 албан бичиг, 305 албан бичиг нь хариутай бөгөөд 95,61%-тай шийдвэрлэж, 102 албан бичгийг харьяалах байгууллагуудад нь шилжүүлж ажилласан. Удирдах дээд байгууллага, албан тушаалтны өгсөн үүрэг даалгавар, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас ирүүлсэн 482 гомдол мэдээллийн дагуу төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалтыг Салбарын хяналтын газраас 23 удаа, аймаг, нийслэл орон нутагт 2852 иргэн, 1209 аж ахуйн нэгж байгууллагад хийж, 1633 гомдол мэдээлэлд зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа явуулсанаас хялбаршуулсан журмаар 1033, зөрчлийн 399 хэргийг нээн шийдвэрлэсэн байна. Үүнээс 99 гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзаж, 47 гомдол мэдээллийг хэрэгсэхгүй болгож, 55 гомдол мэдээллийг харьяаллын дагуу шилжүүлж, 44 гомдол мэдээллийг шалгаж байна. Зөрчил гаргасан 1383 аж ахуйн нэгжид нийт 923.786.0 мянган төгрөгийн торгох шийтгэл оногдуулснаас 1238 аж ахуйн нэгж байгууллагын 818.286.0 мянган төгрөг буюу 97.3%-ийг барагдуулсан байна. Байгалийн нөөцөд болон хүрээлэн буй орчинд учруулсан 651 зөрчилд 5.065.907,0 мянган төгрөгийг нөхөн төлбөрийг ноогдуулж, 516 зөрчлийн 3.966.794.7 мянган төгрөг буюу 78,3%-ийг нь барагдуулсан байна. Мөн салбарын хяналтын чиг үүрэгт хамааралгүй 66 хэргийг Цагдаагийн байгууллагад, 30 хэргийг бусад байгууллагад, зөрчлийн хэргийг хугацаанд нь төлөөгүй, маргаан бүхий 69 хэргийг Шүүхэд тус тус шилжүүлэн ажилласан.	90
Дөрөв. Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилт											

Зорилт 24		БОАЖЯ-ны салбарын бодлого, үйл ажиллагааг олон нийт, иргэдэд түргэн шуурхай, хүргэх, иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагаас ирүүлсэн албан бичиг, өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх, тусгай зөвшөөрлийн эрхийг цахимжуулах	96.00		Үйлчилгээ авсан иргэн, хуулийн этгээдийн тоо, мэдээний тоо, архивын сангийн тоо, ирсэн, явсан албан бичгийн тоо	79 хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллаж сайт mne.mn -д 380, сошиал пэйж хуудаст нийт 1109 мэдээ мэдээлэл, видео контент, постер түгээсэн. 14254 албан бичиг ирсэн.	Хэвлэл мэдээлэл, сошиал хөгжүүлэгчидтэй гэрээ байгуулан хамтран ажиллаж mne.mn -д сошиал пэйж хуудаст мэдээ мэдээлэл, видео контент, постер бэлтгэн түгээсэн байна.	I-IV	ТЗУГ	Аялал жуулчлалын салбарын бодлогыг олон нийтэд хүргэх "Welcome to Mongolia" брэндиг бүхий постер, видео, рээл-ийг өдөр тутамд яамны пэйж хуудаст оруулан Монголд зочлох жилийн таг ашиглан түгээж байна. Аялал жуулчлалын тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан мэдээ, постер хийж түгээсэн. Нийт Видео мэдээ 200 орчим, 187 рээлс, постер мэдээ 81, хуулийн постер 12, бэлтгэн олон нийтэд хүргэв. Монголд зочлох жил арга хэмжээний хүрээнд болсон арга хэмжээнүүдийг БОАЖЯ-ны пэйж хуудсанд болон телевиз, сайт, сонинд 200 гаруй удаагийн мэдээлэл өгч, Аялал жуулчлалын чиглэлээр мэдээлэл сурвалжилга бэлтгэх 13 хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллаж, гэрээт ажлын гүйцэтгэлийг ажлын хэсгийн хурлаар дүгнэж биелэлт 154 хувьтай нийт 484 мэдээлэл түгээсэн байв. Гэрээт ажлын гүйцэтгэлийн биелэлт БОАЖ-ын Сайдын тусгайчилсан 35 удаагийн ярилцлага, 4 удаагийн хэлэлцүүлгийг МҮОНТ, NTV, Mongol HD, Тэнгэр телевизээр хүргэв. Үүнд: Мөнгөлөг шагсуурга-2023, Хөх сувдны баяр, Бүргэдийн баяр, Түмэн тэмээний баяр, Хоккейн Азийн аварга шалгаруулах тэмцээн, "Welcome to Mongolia" арга хэмжээг БНСУ, Япон, ОХУ, БНГУ-д танилцуулах, сурталчлах арга хэмжээг олон нийтэд мэдээлж, постер, ишлэл, видео, шууд дамжуулалтыг хийсэн байна.	80.0
153	24.1	Зөвшөөрлийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжүүлэх.			Хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь	Зөвшөөрлийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлын төлөвлөгөө батлагдсан	Зөвшөөрлийн тухай хуулийг хэрэгжүүлж, ажлын төлөвлөгөөг 95-аас доошгүй хувиар хангасан байна.	I-IV	ХШУДАГ ТЗУГ ХБОБЗГ	Зөвшөөрлийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан Салбарын харилцааг зохицуулж байгаа хууль тогтоомжид зөвшөөрөлтэй холбоотой асуудлыг хуульд нийцүүлэн өөрчлөлт оруулсан бөгөөд тухайн өөрчлөлтийг хуулийн дагуу хэрэгжиж буй эсэхэд Хуулийн хэлтэс хяналт тавьж ажиллаж байна. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасан энгийн болон тусгай зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулсан журам байхгүйг анхаарч Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд бүртгэлтэй Захиргааны хэм, хэмжээний актыг хүчингүй болгохоор Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 09 дүгээр сарын 18-ны өдрийн "Тушаал хүчингүй болгох тухай" А/453 дугаар тушаал гарсан.	50
154	24.2	Яамнаас олгож буй тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрлийн мэдээллийн системийн нэмэлт хөгжүүлэлтийг хийж, тусгай зөвшөөрлийн мэдээллийн нэгдсэн сан болон E-Монголиа системд холбох			Цахимаар олгосон гэрчилгээний тоо	Нийт 22 тусгай зөвшөөрлийн хүсэлтийг цахимжуулсан.	Төрийн байгууллагад байгаа мэдээллийг иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагаас шаардахгүй болгож, ногоон технологийг нэвтрүүлсэн байна.	I-IV	ТЗУГ	Зөвшөөрлийн тухай хуулийн дагуу яамнаас олгодог зарим тусгай болон энгийн зөвшөөрлийн нэр өөрчлөгдөх, зөвшөөрлийн тоонд өөрчлөлт орсны дагуу license.met.gov.mn цахим системд холбогдох өөрчлөлтийг хийв. БОАЖЯ-наас олгох 24 үйлчилгээг цахимжуулж, одоогийн байдлаар 17 үйлчилгээг e-mongolia, e-business системд бүрэн оруулаад байна.	70
155	24.3	Байгаль орчинд ээлтэй дэвшилтэт арга, технологийг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад "Эко тэмдэг", "Ногоон гэрчилгээ" шинээр олгох, сунгах	10.0	БОУАС	Комисс, техникийн зөвлөлийг шинэчлэн байгуулсан эсэх, дүгнэлт гаргуулсан аж ахуйн нэгжийн тоо	16 аж ахуйн нэгж байгууллагад "Ногоон гэрчилгээ" олгосон	"Эко тэмдэг", "Ногоон гэрчилгээ"-тэй байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ хийж, дүгнэлт гаргах, "Эко тэмдэг", "Ногоон гэрчилгээ" шинээр олгож, сунгасан байна.	I-IV	УАӨБТГ	Ногоон хөгжлийг дэмжиж, байгаль орчинд ээлтэй, нөөцийн хэмнэлттэй техник технологийг нэвтрүүлж, байгальд ээлтэй хандлага зөв дадлыг төлөвшүүлэх, татвар, зээл, урамшууллын оновчтой хөшүүрэг, механизмыг бий болгох чиглэлээр бодлого, эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх ажлын хүрээнд дэвшилтэт техник технологи, инновац нэвтрүүлэх, сэргээгдэх эрчим хүчийг хөгжүүлэх, агаар, ус, хөрсний бохирдлыг бууруулахад бодитой хувь нэмэр оруулж байгаа аж ахуйн нэгж байгууллагуудад ногоон гэрчилгээ олгох ажлыг 2023 оны 04 сард эхлүүлсэн. "Ногоон гэрчилгээ" олгох комиссын анхдугаар хурлыг 2023 оны 04 дүгээр сарын 13-ны өдөр зохион байгуулсан. Холбогдох танилцуулга, материалыг бэлтгэж, гишүүдийг саналыг авч нэгтгэн, тушаалын төсөл боловсруулан ажиллаж Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 05 сарын 05-ны өдрийн А/146 дугаар тушаалаар "Эвридей ферм" ХХК-ий "Ногоон гэрчилгээ"-ний хугацааг 3 жилээр, "Тооройн төлөө" НҮТББ, "Окфил эко" ХХК-иудад "Ногоон гэрчилгээ"-г шинээр олгосон.	100

156	24.4	Орчны бохирдлыг бууруулах, нөөцийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх техник технологийг сурталчлан таниулах зорилгоор "Ногоон технологи 2023" үзэсгэлэн, семинар зохион байгуулах	40.0	АББХ БОУАС	Зохион байгуулсан үзэсгэлэн, семинарын тоо, оролцсон иргэн, хуулийн этгээдийн тоо	2022 онд 2 удаа үзэсгэлэн, семинар зохион байгуулсан	Үзэсгэлэн, семинарыг 30-аас доошгүй хуулийн этгээдийг хамруулан зохион байгуулж, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр сурталчилсан байна.	II, IV	УАӨБТГ	<p>БОАЖЯ-аас цахилгаан автомашины хэрэглээг нэмэгдүүлэх, экологи-эдийн засгийн ач холбогдлын талаар иргэд, олон нийтэд мэдээлэл хүргэх зорилгоор "БАЙГАЛЬД ЭЭЛТЭЙ ХЭРЭГЛЭЭГ ГЭР БУЛИЙНХЭЭ ТӨЛӨӨ СОНГОЕ" уриа дор Цахилгаан авто машины "НЭЭЛТЭЙ ӨДӨРЛӨГ"-ийг 2023 оны 5 дугаар сарын 27-ны өдөр зохион байгуулсан. Өдөрлөгт оролцох цахилгаан автомашин импортлогч 15 аж ахуйн нэгж байгууллага, дэмжигч байгууллагаар оролцсон НҮБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөр, Тээврийн цагдаагийн алба, Хаан, Хас, Төрийн банк оролцсон. Мөн Цэвэр Агаар - Ази, Номхон далайн бүсийн Дээд түвшний чуулга уулзалтыг 2023 оны 3 дугаар сарын 2, 3-ны өдрүүдэд Улаанбаатар хотод зохион байгуулах үеэр хувийн хэвшил болон олон улсын 20 төсөл хөтөлбөрүүдийн агаарын бохирдлыг бууруулах цэвэр технологийн шийдлүүдийн үзэсгэлэнг Шангри-Ла их танхимд зохион байгуулж, хэвлэл мэдээллийн байгууллага, нийгмийн сүлжээгээр сурталчилсан.</p> <p>Ногоон зээлийн асуудлыг бодлогоор дэмжин ажиллах хүрээнд БОАЖЯ-тай гэрээ байгуулсан банз болох ХасБанкнаас Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороотой хамтран 9-р сард "Ногоон зээлийн өдөрлөг"-ийг зохион байгуулж, эрчим хүчний хэмнэлттэй цахилгаан болон хийн халаагуур үйлдвэрлэгчид, гэр байшингийн дулаалга, бохирын шийдэл нийлүүлэгчид, амины орон сууцны барилгын компаниудын байгаль ээлтэй үйл ажиллагааг танилцуулсан. Тус өдөрлөгт нийт 22 аж ахуйн нэгж оролцож, бүтээгдэхүүн үйлчилгээгээ танилцуулан хямдралтай үнээр борлуулсны дээр ШУТИС-ийн дэргэдэх Барилгын эрчим хүчний хэмнэлтийн төвөөс дулаалгын технологи, материалын талаар иргэдэд зөвлөгөө мэдээлэл өгсөн.</p>	70
157	24.5	Тогтвортой хөгжил, байгаль орчны боловсрол олгох зорилгоор орон нутагт мэдээллийн төв байгуулах	40.0	ОУБ	Боловсруулсан удирдамжийн тоо, шинээр байгуулсан мэдээллийн төвийн тоо	2022 онд 2 аймаг /Орхон, Хөвсгөл/-ийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газарт мэдээллийн төв байгуулсан.	2 аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газартай хамтран мэдээллийн төв байгуулсан байна.	I-IV	УАӨБТГ	<p>Хөвсгөл, Орхон аймгуудад байгаль орчны мэдээллийн суурин болон явуулын төвийг байгуулж, байгаль орчныг хамгаалах, танин мэдэх, судлах, орчны бохирдлыг хянахтай холбоотой техник хэрэгсэл, ном товхимлоор хангасан.</p> <p>ХБНГУ-ын буцалтгүй тусламжаар хэрэгжүүлж буй "Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох нь" төслийн 2 дугаар шатны хүрээнд Байгаль орчноо хайрлан хамгаалах, зохицон амьдрах, монгол зан заншлыг дээдлэх, уур амьсгалын нөлөөллийг бууруулах, ой мод, усны нөөцийг хамгаалах, экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах зорилгоор экологийн боловсрол олгох зорилгоор баруун 5 аймгийн 11 тусгай хамгаалалтын газар нутгийн 75 сумдын сургуулиудад эко кабинет байгуулах тавилга, компьютер, тоног төхөөрөмжөөр хангах 606,800 еврогын төсөвт ажлын гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулах тендерийн үнэлгээний хороог Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын 2023 оны 03 дугаар сарын 01-ний өдрийн А/48 дугаар тушаалаар байгуулж, ажлын даалгавар, тендерийн бичиг баримтыг боловсруулж батлуулан сонгон шалгаруулалтыг олон нийтэд зарлаж, гүйцэтгэчийг 8-р сарын 17-ны өдөр сонгон шалгаруулж гэрээ байгуулан ажиллаж байна. Одоогоор мэдээллийн төвийн ажилтнуудыг чадавхжуулах сургалтыг зохион байгуулсан бөгөөд мэдээллийн төвийн тохижилтын ширээ сандал болон бусад тоног төхөөмжийг суурилуулсан.</p>	100
158	24.6	Хомын талын байгалийн цогцолборт газрыг "Хомын тахийн тал" НҮТББ-д гэрээгээр хариуцуулах			Гэрээ, Засгийн газрын тогтоол	"Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх тухай" Засгийн газрын тогтоолын төсөлд Засгийн газрын гишүүдээс санал авсан.	Хомын талын байгалийн цогцолборт газрыг "Хомын тахийн тал" НҮТББ-тай гэрээ байгуулсан байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	"Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх тухай" Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн 185 дугаар тогтоол батлагдсан. 2023 оны 11 дүгээр сарын 30-ны өдөр "Хомын талын байгалийн цогцолборт газрын хамгаалалтын захиргааны чиг үүргийг Хомын талын тахь НҮТББ-аар гүйцэтгүүлэх тухай" гэрээг Төрийн ордны Их тахимд байгуулсан.	100
159	24.7	Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгаль хамгаалал, байгалийн нөөцийн хамтын менежментийг хэрэгжүүлэх	6.0	АХБ	Олгосон зээлийн хэмжээ	Орчны бүсийн зээлийн эргэлтийн сан	Нутгийн иргэдийн амьжиргааг дэмжин зээл олгосон байна.	I-II	ТХГНБЗГ	Хөвсгөл, Хан хэнтийн улсын тусгай хамгаалалттай газар, Онон балжийн байгалийн цогцолборт газрын хамгаалалтын захиргаадад орчны бүсийн иргэдэд зээлийн эргэлтийн сангаар дамжуулан зээлдүүлэх эргэлтийн хөрөнгийн хэмжээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулан, зээлийн гэрээг баталгаажуулан холбогдох газарт хүргүүлэв.	70

Зорилт 25	Хөгжлийн бодлогын баримт бичиг болон төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг үнэлэх, байгаль орчны төлөв байдалд үнэлгээ, дүгнэлт өгөх, байгаль орчны аудитын хэрэгжилтийг зохион байгуулж, зохицуулна.	19.07	ХБОСШ	Нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан хуулийн төсөл, Засгийн газрын тогтоол, БОННУ-ний тайлан болон БОМТ-ний тоо, ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтийн тоо	2022 онд БОННУ-ний 625 тайлан, 750 байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө 654-ийг хянан шийдвэрлэсэн.	Мэргэжлийн зөвлөлийн хурлыг зохион байгуулж, 250-иас доошгүй төслийн БОННУ-ний тайлан, БОМТ-г хэлэлцэн шийдвэрлэсэн байна. 150-аас доошгүй байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт гаргасан байна.	I-IV	БОЯАХ	Тайлант хугацаанд Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээг хэлэлцүүлж батлах мэргэжлийн зөвлөлийн хурал нийт 24 удаа хуралдаж 282 төслийг хэлэлцүүлсэн байна. Үүнээс Байгаль орчны стратеги үнэлгээ, хуримтлагдах нөлөөллийн үнэлгээ, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн төслийн мэргэжлийн зөвлөл 7 удаа хуралдаж 76 төсөл, Аялал жуулчлал, үйлчилгээний төслийн мэргэжлийн зөвлөл 6 удаа хуралдаж 58 төсөл, Дэд бүтэц, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэл, химийн бодисын төслийн мэргэжлийн зөвлөл 11 удаа хуралдаж 148 төслийг тус тус хэлэлцүүлж баталсан байна.	88.9
160	25.1	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 7-р зүйлийн 7.3-д заасны дагуу байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт гаргах		Байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтийн тоо	2022 онд 750 байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт гаргасан.	300-аас доошгүй төсөл хэрэгжүүлэгчийн байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт гаргуулах хүсэлтийг хянаж, дүгнэлт гаргасан байна.	I-IV	БОЯАХ	Тайлант хугацаанд "E-Mongolia" цахим системээр болон албан бичгээр нийт байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт гаргуулах хүсэлт нийт 1301 хүсэлт ирснээс албан бичгээр 191 хүсэлт, цахим системээр 1110 хүсэлт ирсэн тус тус байна. Үүнээс татгалзсан -498, зөвшөөрч баталсан -647, нэмэлт материал шаардаж засварт буцаасан – 22, боловсруулагдаж байгаа 135 тайлан байна. 2023 онд батлагдсан нийт 647 төслийг төслийн ангиллаар нь авч үзвэл уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн 95, дэд бүтэц, хөдөө аж ахуй, химийн бодисын 303, аялал жуулчлал, үйлчилгээний салбарын 249 төсөл байна.	100
161	25.2	Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах		Засгийн газрын тогтоол	Засгийн газрын 2013 оны 374 дүгээр тогтоол	Журам, аргачлалын төслийн эцэслэн боловсруулж, батлуулсан байна.	I-IV	БОЯАХ	Байгаль орчны стратегийн болон хуримтлагдах нөлөөллийн үнэлгээний журмыг Засгийн газрын 2023 оны 58 дугаар тогтоолоор батлуулсан эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн систем /https://legalinfo.mn/-д байршуулсан. Мөн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачлалыг шинэчлэн боловсруулж, 2023 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдөр байгаль орчны үнэлгээний мэргэжлийн байгууллагуудын дунд хэлэлцүүлэг зохион байгуулав. Хэлэлцүүлэгт үнэлгээний мэргэжлийн байгууллагын холбоо, төлөөлөл нийт 16 хүн оролцов. Аргачлалыг холбогдох албан тушаалтанд хянуулж батлуулахаар цахим системд байршуулсан.	100
162	25.3	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах		Нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар боловсруулсан хуулийн төсөл	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль /2012 он/	Хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулж, Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулсан байна.	I-IV	БОЯАХ	Засгийн газрын 2023.06.21-ний өдрийн 233 дугаар тогтоолоор "Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийлгэхийг шаарддаг үйлдвэр, үйлчилгээ, уул уурхай, барилга байгууламжийн төрлийг оновчтой болгон тоог цөөрүүлэх, үнэлгээ хийх бүх үе шатанд төрийн оролцоог хамгийн бага түвшинд байхаар бууруулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны 03 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/90 тушаалаар баталсан ажлын хэсэг нийт 5 удаа хуралдаж хуулийн нэмэлт өөрчлөлт, бичвэр, найруулгыг боловсруулан хуулийн төслийг хэлэлцүүлэх төлөвлөгөө гарган эхний хэлэлцүүлгийг Цэнгэг усны нөөц, байгаль хамгаалах төвийн хурлын зааланд үнэлгээний мэргэжлийн байгууллагуудын дунд хэлэлцүүлсэн. Хэлэлцүүлэгт Уул уурхайн яам, Ашигт малтмал газрын тосны газар, Де Нэйче Консерванси олон улсын байгууллага болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх эрх бүхий мэргэжлийн 44 байгууллагын төлөөлөл нийт 62 хүн оролцов. Мөн БОАЖЯ-ны цахим сайтад байршуулан иргэд ААНБ-аас хуулийн төсөлд санал авах ажлыг зохион байгуулсан. Түүнчлэн Дэлхийн банкны төлөөлүүдтэй 2023 оы 05, 10 дугаар саруудад уулзалт зохион байгуулж хуулийн шинэчилсэн төслийн олон талт хэлэлцүүлгийг хамтран зохион байгуулахаар болж хамтарсан төлөвлөгөөний төслийг хүргүүлсэн. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний хуулийн төслийн үзэл баримтлал, танилцуулга зэргийг боловсруулж Хууль зүй дотоод хэргийн яаманд хүргүүлэхээр албан бичгийн төслийг цахим системд байршуулсан.	30

163	25.4	Төслийн БОННУ-ний тайлан болон БОМТ-г хэлэлцэн шийдвэрлэх	10.0	ХБОСШ	Хэлэлцэн шийдвэрлэсэн БОННУ-ний тайлан болон БОМТ-ний тоо	2022 онд БОННУ-ний 625 тайлан, Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө 654-ийг хянан шийдвэрлэсэн.	Мэргэжлийн зөвлөлийн хурлыг зохион байгуулж, 250-иас доошгүй төслийн БОННУ-ний тайлан болон 5 жилийн БОМТ-г хэлэлцэн шийдвэрлэсэн байна.	I-IV	БОУАХ	Тайлант хугацаанд Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээг хэлэлцүүлж батлах мэргэжлийн зөвлөлийн хурал нийт 24 удаа хуралдаж 282 төслийг хэлэлцүүлсэн байна. Үүнээс Байгаль орчны стратеги үнэлгээ, хуримтлагдах нөлөөллийн үнэлгээ, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн төслийн мэргэжлийн зөвлөл 7 удаа хуралдаж 76 төсөл, Аялал жуулчлал, үйлчилгээний төслийн мэргэжлийн зөвлөл 6 удаа хуралдаж 58 төсөл, Дэд бүтэц, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэл, химийн бодисын төслийн мэргэжлийн зөвлөл 11 удаа хуралдаж 148 төслийг тус тус хэлэлцүүлж баталсан байна.	100
164	25.5	Тоон гарын үсгийг хэрэглээнд нэвтрүүлж хэвшүүлэх	7.1	БОУАС	Тоон гарын үсэг ашиглаж буй систем, хэрэглэгчийн тоо	121 албан хаагчид тоон гарын үсгийн гэрчилгээний хугацаа дууссан.	Тусгай зөвшөөрөл авах байгууллагад тоон гарын үсгийг нэвтрүүлсэн байна.	I-IV	ТЗУГ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2023 оны А/26 дугаар "Гарын үсэг зурах албан тушаалтныг томилж, индекс батлах тухай" тушаалд орсон нийт албан тушаалтанд тоон гарын үсгийн гэрчилгээг олгосон бөгөөд 2023 оны 03 сараас эхлэн албан бичиг солилцооны дундын систем ДОСХ-д холбогдсон байгууллагуудтай тоон гарын үсгээр албан бичиг явуулж эхэлсэн. БОАЖЯ-наас үйлчилгээ авч буй иргэд, олон нийтэд зориулсан албан бичиг цахимаар илгээх, хянах, хариуг авах боломжтой цахим системийг нэвтрүүлэн ажиллаж байна.	70
165	25.6	Аялал жуулчлалын салбарын бодлого, хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлах Байгаль, цаг уурын болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх мэдээ мэдээллийг тогтмол зохион байгуулж ажиллах			постер, мэдээлэл, ярилцлага, нэвтрүүлэг, социал контент хийсэн тоо	300 постер, Сайд, Дэд сайд, ТНБД болон албан хаагчдын мэдээлэл өгсөн 97 ярилцлага, 88 удаагийн нэвтрүүлэг, 65 социал контент хийсэн байна	Мэргэжлийн байгууллагаас гаргасан баримтад тулгуурлан мэдээ мэдээллийг олон нийтэд түгээж ажилласан байна.	I-IV	ОНХА	Аялал жуулчлалын салбарын бодлогыг олон нийтэд хүргэх "Welcome to Mongolia" брэндиг бүхий постер, видео, рээл-ийг өдөр тутамд яамны пэйж хуудаст оруулан Монголд зочлох жилийн таг ашиглан түгээж байна. Аялал жуулчлалын тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан мэдээ, постер хийж түгээсэн. Нийт Видео мэдээ 200 орчим, 187 рээлс, постер мэдээ 81, хуулийн постер 12, бэлтгэн олон нийтэд хүргэв. Монголд зочлох жил арга хэмжээний хүрээнд болсон арга хэмжээнүүдийг БОАЖЯ-ны пэйж хуудсанд болон телевиз, сайт, сонинд 200 гаруй удаагийн мэдээлэл өгч, Аялал жуулчлалын чиглэлээр мэдээлэл сурвалжилга бэлтгэх 13 хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллаж, гэрээт ажлын гүйцэтгэлийг ажлын хэсгийн хурлаар дүгнэж биелэлт 154 хувьтай нийт 484 мэдээлэл түгээсэн байв. Гэрээт ажлын гүйцэтгэлийн биелэлт БОАЖ-ын Сайдын тусгайчилсан 35 удаагийн ярилцлага, 4 удаагийн хэлэлцүүлгийг МҮОНТ, NTV, Mongol HD, Тэнгэр телевизээр хүргэв. Үүнд: Мөнгөлөг шагшуурга-2023, Хөх сувдны баяр, Бүргэдийн баяр, Түмэн тэмээний баяр, Хоккейн Азийн аварга шалгаруулах тэмцээн, "Welcome to Mongolia" арга хэмжээг БНСУ, Япон, ОХУ, БНГУ-д танилцуулах, сурталчлах арга хэмжээг олон нийтэд мэдээлж, постер, ишлэл, видео, шууд дамжуулалтыг хийсэн байна. Засгийн газрын 286 дугаар тогтоолын дагуу Ус цаг уур, орчны судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнд 2023-2024 оны өвөл, хаврын бэлчээрийн даацыг баг бүрийн бэлчээрийн ургац, малын тоо, бэлчээрийн талбайн хэмжээ, бэлчээр ашиглах хугацаа зэрэг мэдээлэл дээр үндэслэн багийн нутгаар тооцоолж гаргасан. Түүнчлэн 2023 оны 7-11 дугаар сард давхардсан тоогоор нийт 234 цаг агаарын аюултай болон гамшигт үзэгдэл, цаг агаарын эрс өөрчлөлтөөс анхааруулах мэдээ гаргасан бол их бороогоор 99 удаа, аянга цахилгаан, мөндөрөөр 4 удаа, цочир хүйтрэлтээр 8 удаа, их цасаар 44 удаа, цасан шуургаар 38 удаа, нойтон цасаар 2 удаа, салхиар 17 удаа, хүйтрэлтээр 14 удаа анхааруулга мэдээ гаргаж үйлчилсэн байна. Цаг агаарын аюултай үзэгдлээс сэрэмжлүүлэх мэдээг нийт 49 удаа, цаг агаарын гамшигт үзэгдлээс Урьдчилан сэргийлэх мэдээг 4 удаа гаргаж хэрэглэгчдэд болон шийдвэр гаргагчдад шуурхай хүргэсэн байна.	100
166	25.7	"Green Generation" буюу байгальд хайртай ногоон үеийг бий болгох соён гэгээрүүлэх санаачилгыг бүхэлд нь дүгнэсэн цуврал болон, нэгтгэсэн видео нэвтрүүлэг хийх			Мэдээ мэдээлэл, гэрээ, видео, нэвтрүүлгийн тоо	Нийт 79 гэрээ байгуулан Телевизээр 7 хоногт нэг удаа нэвтрүүлэг нийт 50 удаа гарсан.	Байгаль орчны тухай болон холбогдох бусад хууль, эрх зүйн орчны талаарх мэдээ, мэдээллийг тогтмол хүргэсэн байна.	I-IV	ОНХА	Санхүүжилт төсөвт тусгагдаагүй тул тусгайлан гэрээ байгуулах боломжгүй болсон. Ойн газар болон яамны хамтран ажиллах хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудын хүрээнд мэдээллийг олон нийтэд хүргэн ажиллаж байна. Хан-Уул дүүргийн 10 сургуульд "Green generation" сургалт уулзалтыг 2000 гаруй хүүхдүүд хүргэж, лекц уншиж мэдээлэл хүргэх ажлыг зохион байгуулав. Тайлант хугацаанд нэвтрүүлэг бэлтгэж, БОАЖЯ болон БОАЖ-ын Сайдын пэйж хаягаар олон нийтэд хүргэв. Хэвлэл мэдээллийн 10 байгууллагаар мэдээ, сурвалжлага бэлтгүүлж, 3 удаагийн ярилцлагыг МҮОНТ, Малчин, Ийгл телевизүүдэд өгөв.	100

167	25.8	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглагчдын мэдээллийн санг цахимжуулах			Газар ашиглагчдын цахим мэдээллийн санд холбогдсон тоо	БХУДЦГ, ГТБЦГ, ХБЦГ, ОХБЦГ-ын газар ашиглагчдын мэдээллийн санг цахимжуулсан.	12 хамгаалалтын захиргааны газар ашиглагчдын мэдээллийг газрын кадастрын нэгдсэн системд холбож, хэрэглээнд нэвтрүүлсэн байна.	I-IV	ТХГНБЗГ	Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газарт хамтран ажиллах тухай тоотыг хүргүүлэн Газрын мэдээллийн цахим системд мэдээлэл оруулах эрхийг 11 албан хаагчид, тус системд шинээр хэрэглэгчийн эрхийг тогтоох админ эрхийг 1 албан хаагчид тус тус нээлгэн хамтран ажиллаж байна. Мөн дээрх ажлын хүрээнд Богдхан уулын ДЦГ, Горхи-Тэрэлжийн БЦГ дахь 2022-2023 онд газар ашиглах эрх олгосон, цуцалсан, сунгасан, газрын хэмжээнд өөрчлөлт орсон зэрэг БОС тушаалыг газрын мэдээллийн цахим системд нэгж талбар бүрээр мэдээллийг байршуулаад байна. Төрийн нарийн бичгийн даргаас өгсөн чиглэлийн дагуу 2023 онд тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хязгаарлалтын бүсэд БОАЖСайдын тушаалаар олгогдсон иргэн, хуулийн этгээдийн жагсаалт болон тушаал тус бүрийг хуулбарлан ХУД, БЗД, НД-ын Татварын хэлтэст тус тус албан бичгээр хүргүүлэв.	100
168	25.9	Газрын мэдээллийн нэгдсэн санд тусгагдаагүйн улмаас ойн болоод усны сан бүхий газарт олгосон газрын судалгааг гаргаж, холбогдох газарт хүргүүлэн шийдвэрлүүлэх	2.0	АББХ	Хууль бусаар олгогдсон газрын тоо, шийдвэрлүүлсэн зөрчлийн хувь	өмнө хийгдээгүй 0	Хууль бусаар олгогдсон газрын тоог гаргасан байна. Илэрсэн зөрчлийг хууль тогтоомжийн хүрээнд шийдвэрлүүлсэн байна.	III-IV	СХГ	Салбарын ерөнхий байцаагчийн баталсан 01/16 дугаартай удирдамжийн хүрээнд Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт туул, тэрэлж, сэлбэ (дунд гол), улиастай, гачуурт голуудын энгийн болон онцгой хамгаалалтын бүсийн дэглэмийн хэрэгжилтэд төлөвлөгөөт бус хяналт шалгалт хийж, зөрчил гаргасан 70 иргэн, аж ахуйн нэгжид 66.600,000 мянган төгрөгийн торгууль, 101.842,224 мянган төгрөгийн нөхөн төлбөр оногдуулж, зөрчлийг арилгуулахаар эрх бүхий албан тушаалтны даалгавар хүргүүлээ. Хяналт шалгалтын хүрээнд Богдхан уулын дархан цаазат газрын усан сан бүхий газарт олгогдоод байсан 16 иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагуудын ашиглалтын газраас 52398 м2 талбайн, ойн сан бүхий газарт олгогдоод байсан 36 иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын 169405 м2 талбайн нийт 221803 метр квадрат буюу 22,1 га газрын ашиглах эрхийг хэсэгчлэн болон бүхэлд цуцалж, Улсын тусгай хамгаалалтад авсан. Горхи-Тэрэлжийн байгалийн цогцолбор газарт усны усны сан бүхий газрын онцгой хамгаалалтын бүсэд хэсэгчлэн болон бүхэлд нь давхцалтай 19 иргэн, аж ахуйн нэгжид сонсох ажиллагаа явуулсан. Холбогдох газруудаас лавлагаа, мэдээлэл авч Ундны усны эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн хориглосон бүсэд 4654 талбар бүхий 4358.4 га, Усан бүхий газрын Онцгой хамгаалалтын бүсэд 5994 нэгж талбар бүхий газарт 21418.42 га газарт тус тус газар олгогдсон мэдээллийг ирүүлснийг үндэслэн Нийслэлийн засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагчид 2023.07.20-ны өдрийн 1/3951 дугаартай албан бичгүүдээр дээрх нэгж талбаруудад олгогдсон газрын цуцлуулах талаар санал хүргүүлсэн. Мөн Авлигатай тэмцэх газарт 2023.07.20-ны өдрийн 11/3950 дугаартай албан бичгээр харьяалах асуудлыг шалгуулахаар шилжүүлсэн.	100

Дундаж үнэлгээ: 76.5

БАТАЛСАН:
САЙД

Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

ТАНИЛЦСАН:
ТӨРИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГЫН
АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ

С.ЦОГТГЭРЭЛ

ХЯНАСАН:
ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ,
ДОТООД АУДИТЫН ГАЗРЫН
ДАРГА

Т.ГОЦБАЯР

НЭГТГЭСЭН:
ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ,
ДОТООД АУДИТЫН ГАЗРЫН
АХЛАХ МЭРГЭЖИЛТЭН

Ж.ДӨЛГӨӨН

